

**UCHWAŁA NR XXXVIII/208/2022
RADY MIASTA I GMINY JARACZEWO**

z dnia 23 czerwca 2022 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki Nad Zabytkami Miasta i Gminy Jaraczewo na lata
2022–2025**

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.) oraz art. 87 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 840) Rada Miasta i Gminy Jaraczewo uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Opieki Nad Zabytkami Miasta i Gminy Jaraczewo na lata 2022 2025, stanowiący załącznik do niniejszej Uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Jaraczewo.

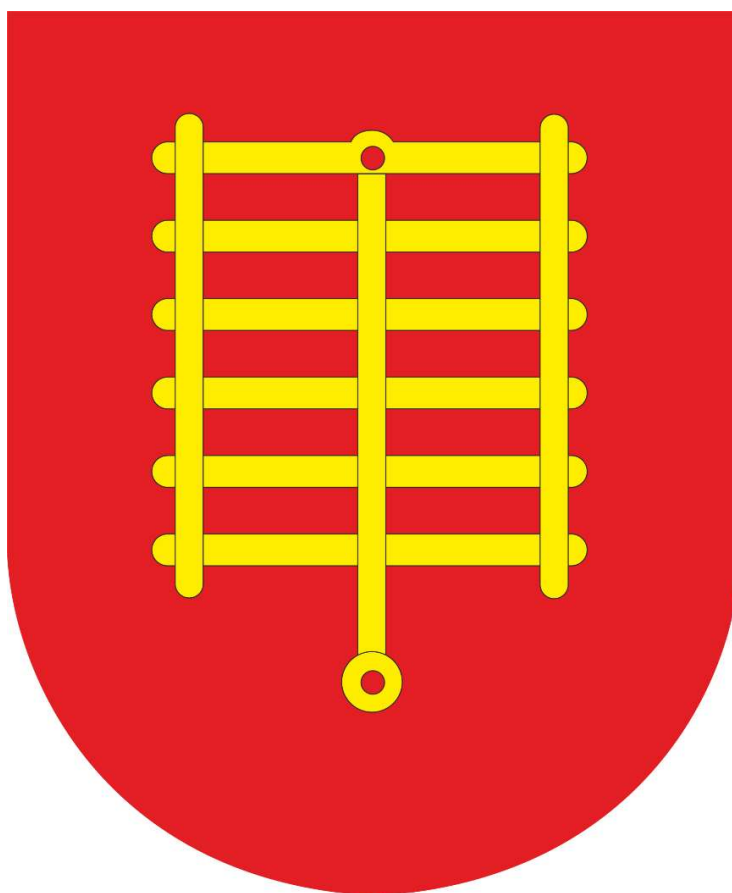
§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i zostanie ogłoszona w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego.

Przewodniczący Rady

Roman Matuszak

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

NA LATA 2022–2025

MIASTO I GMINA JARACZEWO

styczeń, 2022 r.

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	2
1.1. Położenie Gminy Jaraczewo	3
2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	7
2.1. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce	9
2.2. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	16
2.3. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu	19
2.4. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy	32
3. CHARAKTERYSTYKA ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY JARACZEWO	40
3.1. Zarys historii obszaru gminy	40
3.2. Krajobraz kulturowy	43
3.3. Zabytki nieruchome	45
3.4. Zabytki archeologiczne	49
3.5. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych	55
3.6. Dziedzictwo niematerialne	55
3.7. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony	59
3.8. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków gminy Jaraczewo	64
3.9. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy	65
4. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY - ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ	83
5. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE, PRIORYTETY I KIERUNKI DZIAŁAŃ GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	87
6. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	97
7. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	99
8. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	101
8.1. Dotacje	101
8.2. Programy operacyjne Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego	105
8.3. Możliwości finansowania przy wykorzystaniu ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym	110
8.4. Środki europejskie	111
9. REALIZACJA I FINANSOWANIE PRZEZ GMINĘ ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTKÓW	115
10. ANEKSY	119
10.1. ANEKS NR 1 Gminna ewidencja zabytków gminy Jaraczewo – Zabytki nieruchome	119
10.2. ANEKS NR 2 Gminna ewidencja zabytków gminy Jaraczewo – Stanowiska archeologiczne	151

1. WSTĘP

Dziedzictwo kulturowe, to zarówno dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń, jak i naszych czasów. Do dziedzictwa kulturowego, oprócz dziedzictwa archeologicznego, architektonicznego i dziedzictwa sztuki zaliczamy także przejawy życia, takie jak np. formy gospodarowania, przejawy rozwoju społeczności i inne elementy stanowiące o naszej kulturze.

Poprzez rozpowszechnianą wiedzę na temat zabytków oraz ich znaczenia na tle regionalnym i lokalnym, zauważalny jest wzrost świadomości mieszkańców na potrzeby ich ratowania. Zgodnie z obowiązującą definicją zabytku, jego zachowanie *leży w interesie społecznym*, a dbanie o należyty stan i atrakcyjny wygląd obiektów historycznych jest naszym obywatelskim obowiązkiem. Niezwykle ważna jest także ich odpowiednia rewitalizacja, dzięki której możemy uratować obiekty i zachować je dla przyszłych pokoleń. W takich przedsięwzięciach pomagać ma, wynikający ze społecznej potrzeby, gminny program opieki nad zabytkami, przewidziany przez ustawę o ochronie i opiece nad zabytkami. Odgrywa on ważną rolę w upowszechnianiu wiedzy i pomaganiu właścicielom zabytków w dbaniu o dobrą kondycję substancji zabytkowej.

Historyczna architektura, parki, czy założenia planistyczne niosą za sobą istotny przekaz, informujący o tradycjach i życiu lokalnej społeczności. Poprzez ich odpowiednią prezentację mogą stać się ciekawym czynnikiem do zgłębiania przez zwiedzającego wiedzy na temat historii regionu. W zabytkowej architekturze tkwi ogromny potencjał, który może być wykorzystywany do rozwoju turystyki kulturowej i sakralnej. Na podstawie aktualnego Gminnego programu opieki nad zabytkami gminy Jaraczewo możliwe będzie uczytelnienie oraz poprawa walorów architektonicznych i historycznych gminy, co przełoży się na rozwój różnych dziedzin jej gospodarki.

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Jaraczewo na lata 2022–2025 kontynuuje starania samorządu o systematycznym i perspektywicznym prowadzeniu działań z obszaru ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym miasta i gminy, wyrażonych w poprzedniej wersji niniejszego dokumentu obowiązującego w latach 2017–2021.

Upřednio obowiązujący Gminny program opieki nad zabytkami dla Gminy Jaraczewo na lata 2017–2021 przyjęty Uchwałą nr XXX/163/2017 Rady Miasta i Gminy Jaraczewo dnia 7. czerwca 2017 r. i ogłoszony w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego w dniu 12 czerwca 2017 r. pod pozycją 4384. Wykonanie uchwały powierzono Burmistrzowi Miasta i Gminy Jaraczewo. Realizację Programu rozpoczęto z dniem podjęcia tj. 07 czerwca 2017 r. Realizowany na przestrzeni czterech minionych lat przez poszczególne wydziały Urzędu Miasta i Gminy Jaraczewo – sprawdził się jako dokument wyznaczający cele i kierunki zadań dotyczących istniejących na terenie gminy obiektów zabytkowych.

Aktualnie opracowany Gminny program opieki nad zabytkami dla Gminy Jaraczewo na lata 2022–2025 – bazując w znacznej mierze na doświadczeniach wynikających z realizacji upředniego dokumentu – w części modyfikuje i jednocześnie wyznacza nowe cele przy jego realizacji po pozytywnym zaopiniowaniu przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i właściwym przyjęciu w drodze uchwały Rady Miasta i Gminy w Jaraczewie.

Dokument ten został opracowany w oparciu o obowiązujące przepisy prawne dotyczące zagadnień związanych z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami, a także wprowadza zmiany w stosunku do istniejącego stanu zabytków zlokalizowanych na terenie gminy Jaraczewo.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami jest dokumentem o charakterze uzupełniającym w stosunku do innych aktów planowania w gminie. Nie stanowi aktu prawa miejscowego, lecz jest dokumentem polityki administracyjnej w zakresie podejmowanych działań dotyczących inicjowania, wspierania i koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego. Program opieki nad zabytkami stanowi podwalinę współpracy między samorządem gminy, właścicielami zabytków i Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

1.1. Położenie Gminy Jaraczewo

Miejsko-wiejska gmina Jaraczewo położona jest w środkowo-południowej części województwa wielkopolskiego. To jedna z czterech gmin powiatu jarocińskiego, zlokalizowana w jego zachodniej części. Od strony południowej, zachodniej i północnej graniczy z czterema powiatami – krotoszyńskim, średzkim, śremskim i gostyńskim oraz z gminą Jarocin od wschodu.

W jej skład wchodzi 21 sołectwa: Bielejewo, Brzostów, Cerekwica Nowa, Cerekwica Stara, Góra, Góra, Łobez, Łobzowiec, Łowęcice, Łukaszewo, Niedźwiady, Nosków, Panienka, Parzęczew, Poręba, Rusko, Strzyżewko, Suchorzewko, Wojciechowo, Zalesie oraz Jaraczewo, które stanowi siedzibę władz gminnych.

Jaraczewo, będące centrum jednostki miejsko-wiejskiej, położone jest w odległości kilkudziesięciu kilometrów (mierząc najszybszą trasą drogową) od większych ośrodków urbanistycznych: Jarocin (15 km), Gostyń (24 km), Kalisz (66 km), Ostrów Wielkopolski (60 km) i Poznań (72 km). Przez tereny gminy (głównie centrum Jaraczewa i wsie: Łobez, Góra i Brzostów) przebiega droga krajowa nr 12, relacji Łęknica–Jaraczewo–Dorohusk, biegnąca równoleżnikowo przez obszar Polski. Poza nią istnieją również drogi powiatowe i gminne. Na terenie gminy zlokalizowane są także dwie nieczynne linie kolejowe relacji Śrem–Mieszków i Jarocin–Gostyń–Kąkolewo (Leszno).

Największe miejscowości na obszarze gminy charakteryzują się zwartą zabudową (np. Jaraczewo, Nosków, Góra, Rusko). Pozostałe wsie tworzone są poprzez rozproszone zabudowania, czy nawet pojedyncze zagrody.

Obszar Gminy Jaraczewo, źródło: https://www.osp.org.pl/hosting/mapa.php?id_w=16&id_p=312&id_g=2301, dostęp 10.2021 r.

Powierzchnia gminy miejsko-wiejskiej Jaraczewo wynosi 133,1 km², a jej populacja wg danych GUS z dn. 31 grudnia 2020 r. wynosiła 8 021 osób. Przyrost naturalny na terenie gminy jest ujemny, wynoszący -0,74 na 1000 mieszkańców. 59,8% z zamieszkałej ten teren ludności jest

w wieku produkcyjnym, pozostałe 20,8% w wieku przedprodukcyjnym i 19,4% w wieku poprodukcyjnym. Najbardziej zaludnioną miejscowością jest miasto Jaraczewo, następnie wsie: Nosków, Rusko i Góra.

Pod względem geograficznym gmina znajduje się w obrębie prowincji Niż Środkowoeuropejski, podprowincji Niż Środkowopolski, makroregionu Nizina Południowowielkopolska, mezoregionu Wysoczyzna Kaliska, podprowincji Pojezierze Południowobałtyckie, makroregionu Pojezierze Leszczyńskie oraz mezoregionu Wał Żerkowski. Na jej terenie dominuje płaska, miejscami łagodnie pofalowana płaska morena denną zlodowacenia środkowopolskiego. Na wschód od Starej Cerekwicy oraz na zachód od Strzyżewka zaznaczają się także niewielkie obszary wydmowe. Najbardziej urozmaicona jest północna część gminy, gdzie występują cztery ostańce morenowe, a różnice wysokości względnych sięgają 20 m.

Do głównych cieków wodnych gminy należy rzeka Obra, lewobrzeżny dopływ Warty. Ciek tej rzeki stanowi korytarz ekologiczny o znaczącym wpływie regionalnym. Drugim istotnym ciekim wodnym jest rzeka Lubieszka, stanowiąca lewy dopływ Lutyni, przepływającej przez środek powiatu jarocińskiego.

Opady atmosferyczne są niższe w stosunku do innych części Polski. W klimacie obserwuje się przewagę wpływów oceanicznych. Do najcieplejszych miesięcy należą lipiec i sierpień, natomiast do najzimniejszych grudzień i styczeń.

Teren gminy to w ok. 80% użytki rolne. Korzystne warunki glebowe oraz wysoka kultura rolna pozwalają mieszkańcom na uzyskanie wysokich plonów. Pokrycie glebowe gminy jest zróżnicowane, gdzie występują zarówno gleby brunatne w części południowej, jak i brunatne wyługowane, czy gleby pseudobielicowe na północy i zachodzie gminy. Ponadto omawiany teren bogaty jest w złoża żwirów, ilów i gytii wapiennej.

Po przemyśle rolnym, równie dobrze funkcjonuje tu przemysł drzewno-meblarski, czy przetwórstwo rolno-spożywcze, czerpiące z lokalnych zasobów. Prężnie rozwijają się tu także firmy potrzebne do ich obsługi.

Na obszarze gminy Jaraczewo występują także pomniki przyrody m.in. na terenie parku podworskiego w Górze oraz na terenie parafii rzymsko-katolickiej w Jaraczewie.

W rejestrze zabytków województwa wielkopolskiego wpisano obszary parkowe, zlokalizowane na terenie miejscowości: Cerekwica Nowa, Jaraczewo, Poręba, Rusko i Góra.

W spisie parków historycznych zostały odnotowane także pozostałe założenia parkowe, zlokalizowane w: Bielejewie, Goli, Panience, i Parzęczewie. Brak rezerwatów przyrody, parków kulturowych oraz obszarów Natura 2000.

Omawiany teren znajduje się w obrębie dwóch nadleśnictw: Jarocin i Piaski, gdzie odnotowano wiele cennych gatunków roślin i zwierząt, w tym 4 objęte ochroną ścisłą tj.: jarząb brekinia, lilia złoto głów, mieczyk dachówkowaty i tajęża jednostronna.

Lasy stanowią ok. 17% powierzchni gminy, z czego większość należy do osób fizycznych. Rozmieszczone są południkowo, niewielkimi płatami. Na obszarze nadleśnictwa Jarocin dominują siedliska borowe (44,4 %) i lasowe (46,9%), z kolei w nadleśnictwie Piaski główną powierzchnię lasów zajmują gatunki iglaste (62,9 %).

Najważniejszą instytucją kultury jest Gminny Ośrodek Kultury w Jaraczewie, organizujący ciekawe wydarzenia i imprezy kulturalne oraz Biblioteka Publiczna Gminy Jaraczewo (Biblioteka Główna w Jaraczewie z filią w Górze). W gminie nie brakuje także stowarzyszeń, czy klubów sportowych dbający o rozwój kulturalny na poziomie lokalnym i regionalnym, są to m.in.: Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe Na Rzecz Rozwoju Wsi Nosków "NOSKOWIACY" w Noskowie, Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Ziemi Jaraczewskiej, Fundacja Innowacyjnych Przedsięwzięć w Jaraczewie, Gminny Klub Sportowy Jaraczewo, Ludowy Klub Sportowy „Olimpia” Strzeżewko, Zrzeszenie Gminne Ludowe Zespoły Sportowe w Jaraczewie, Stowarzyszenie „Gościnna Dąbrowa”, Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe „Górka” w Górze, Klub Strzelectwa Sportowego "SNAJPER", Kurkowe Bractwo Strzeleckie w Wojciechowie i Stowarzyszenie Od Nowa w Cerekwicy Nowej – MOW.

Funkcjonuje tu 6 placówek oświatowych, w tym: cztery szkoły podstawowe w: Górze, Jaraczewie, Noskowie i Wojciechowie, Zespół Szkół w Rusku oraz publiczne przedszkole w Jaraczewie. Ważnym czynnikiem wspierający rozwój i promocję lokalnej kultury ludowej jest działalność licznych Kół Gospodyń Wiejskich. Na terenie gminy nie utworzono placówki muzealnej.

2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Podstawę prawną opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami stanowi ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2021 r. poz. 710, 954), która mówi o obowiązku sporządzania przez samorządy wojewódzkie, powiatowe oraz gminne, na okres czterech lat programu opieki nad zabytkami.

Art. 87 ust. 2 cytowanej ustawy wyznacza cele opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami:

2. uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
3. zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
4. wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
5. podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
6. określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,
7. podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Dla realizacji wskazanych celów program określa zasady dotyczące finansowania i inicjowania działań ochronnych w stosunku do środowiska kulturowego, w skład którego wchodzi obiekty zabytkowe oraz tereny archeologiczne na obszarze Miasta i Gminy Jaraczewo. Jednocześnie nakłada następujące obowiązki i uprawnienia:

1. uwzględniania w strategii rozwoju gminy, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej ochrony zabytków i opieki nad zabytkami (art. 18 i 19);
2. uzgadniania projektów i zmian planów zagospodarowania przestrzennego z wojewódzkim konserwatorem zabytków (art. 20);
3. prowadzenia gminnej ewidencji zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków (art. 22 ust. 4);
4. przyjmowania zawiadomień o przypadkowym znalezieniu przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, że jest on zabytkiem archeologicznym i powiadomienie o tym fakcie wojewódzkiego konserwatora zabytków (art. 33 ust. 1 i 2);
5. sporządzania przez wójta gminy na okres 4 lat gminnego programu opieki nad zabytkami (art. 87 ust. 1);
6. obowiązek przyjęcia przez radę gminy gminnego programu opieki nad zabytkami (art. 87 ust. 3);
7. sporządzenia i przedstawienia radzie gminy sprawozdania z realizacji programu (art. 87 ust. 5).

2.1. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Ochronę dziedzictwa kulturowego oraz opiekę nad zabytkami w Polsce reguluje Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, która nakłada na państwo i obywateli obowiązek ochrony zabytków, co zostało zawarte w:

- art. 5 Konstytucji RP, określającym dziedzictwo narodowe jako wartość strzeżoną przez państwo polskie;
- art. 6 ust. 1 Konstytucji RP mówiącym, że Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będących źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju;
- art. 85 Konstytucji RP stanowiącym, że każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie.

W świetle ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami opieka sprawowana jest przez właściciela lub posiadacza i polega w szczególności na zapewnieniu warunków (art. 5):

1. naukowego badania i dokumentowania zabytku;
2. prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
3. zabezpieczenia zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
4. korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
5. popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Ponadto ustawa definiuje m.in. podstawowe pojęcia z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami oraz przedmiot, zakres, formy i sposób ich ochrony. Bez względu na stan zachowania ochronie podlegają (art. 6 ust. 1):

1. zabytki nieruchome będące, w szczególności:
 - a) krajobrazami kulturowymi,
 - b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
 - c) dziełami architektury i budownictwa,
 - d) dziełami budownictwa obronnego,
 - e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
 - f) cmentarzami,
 - g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
 - h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne, bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.
2. zabytki ruchome będące, w szczególności:
 - a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
 - b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
 - c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
 - d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
 - e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz.U. z 2019r. poz.1479),
 - f) instrumentami muzycznymi,
 - g) wytworami sztuki ludowej i rękodziełami oraz innymi obiektami etnograficznymi,
 - h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne, bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.
3. zabytki archeologiczne będące, w szczególności:
 - a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
 - b) cmentarzyskami,

- c) kurhanami,
- d) relikdami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ponadto ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej (art. 6 ust. 2).

Zgodnie z art. 16 ustawy Rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów.

Zgodnie z art. 18:

1. Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji [...] strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej.
2. W [...] planach i studiach, o których mowa w ust. 1, w szczególności:
 - 1) uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
 - 2) określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu;
 - 3) ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami.

W myśl art. 19:

1. W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:
 - 1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
 - 2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
 - 3) parków kulturowych.

- 1a. W decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego uwzględnia się w szczególności ochronę:
 - 1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
 - 2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.
- 1b. W uchwale określającej zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń uwzględnia się w szczególności:
 - 1) ochronę zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
 - 2) ochronę zabytków nieruchomych, innych niż wymienione w pkt 1, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
 - 3) wnioski i rekomendacje audytów krajobrazowych oraz plany ochrony parków krajobrazowych.
2. W przypadku, gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie, o których mowa w ust. 1.
3. W studium i planie, o których mowa w ust. 1, ustala się, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Art. 20 stanowi, że projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu.

W art. 21 zapisano, że ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Według art. 22 ust. 4 wójt (wójt, burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.

Ustawa definiuje obowiązki oraz kompetencje samorządu terytorialnego w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Do obowiązków gminy należy m.in.:

- sporządzenie gminnego programu opieki nad zabytkami (art. 87);
- sporządzenie gminnego planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, opracowanego zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 25 sierpnia 2004 roku.

W art. 81 wskazano możliwość uzyskania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, ale także przy zabytkach ujętych w gminnej ewidencji zabytków:

1. W trybie określonym odrębnymi przepisami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków może być udzielona przez organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.
2. Dotacja, w zakresie określonym w art. 77, może być udzielona w wysokości do 100% nakładów koniecznych na wykonanie przez wnioskodawcę prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków.

Szczegółowo określono obowiązki gminy w stosunku do obiektów zabytkowych objętych ochroną, których gmina jest właścicielem lub posiadaczem. Są one zawarte w art. 5, 25, 26, 28, 30, 31, 36, 71, 72 ww. ustawy.

Wzmiankowany wyżej art. 87 ustawy określa obowiązek gminy dotyczący sporządzenia i uchwalenia gminnego programu opieki nad zabytkami:

- program powinien być opracowany na okres 4 lat;
- program służy celom określonym w ustawie (wymienionym w rozdz. 2 niniejszego opracowania);
- program ogłoszony jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym;
- z realizacji programu wójt, burmistrz, prezydent miasta sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia radzie gminy.

Ustawa o samorządzie gminnym określa zadania własne gminy. Należą do nich zadania obejmujące m.in. następujące kwestie:

- ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej;
- gminnych mostów, dróg, ulic, placów oraz organizacji ruchu drogowego;
- kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- kultury fizycznej i turystyki;
- cmentarzy gminnych;
- utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych;
- promocji gminy.

Przy sporządzaniu programu wzięto pod uwagę również następujące akty prawne:

- ustawę z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2021 poz. 741),
- ustawę z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. 2020 poz. 1333),
- ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2020 r. poz. 1219),
- ustawę z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2021 poz. 1098),
- ustawę z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2020 poz. 1990),
- ustawę z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2020 poz. 194),
- ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2020 poz. 1057).

Obecnie trwają prace nad projektem ustawy o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Projekt z dnia 21 lipca 2021 r. przekazany do konsultacji publicznych, przewiduje między innymi:

- zastąpienie części postępowań administracyjnych procedurą zgłoszenia zamiaru podejmowania działań dotyczących zabytku;
- zmodyfikowanie instytucji ochrony tymczasowej, tj. ochrony prawnej, której podlega zabytek w trakcie postępowania w sprawie wpisu do rejestru zabytków;
- zniesienie Listy Skarbów Dziedzictwa;
- wprowadzenie obowiązku oznaczenia wszystkich zabytków nieruchomych znakiem informacyjnym, że obiekt ma taki status i podlega ochronie;
- poprawienie regulacji dotyczącej środków nadzoru (art. 45, art. 49);
- zreorganizowanie instytucji społecznej opieki nad zabytkami;
- wprowadzenie możliwości finansowania obiektów ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków przez wojewódzkich konserwatorów zabytków;
- określenie, komu przysługuje status strony w sprawach administracyjnych prowadzonych na podstawie ustawy o ochronie zabytków;
- wprowadzenie możliwości przyznawania nagród osobom, które znalazły zabytek w trakcie poszukiwań zabytków – uzasadniają konieczność zmiany stanu prawnego projektodawcy.

2.2. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Rządowymi dokumentami tworzącymi ramę do mecenatu oraz nowoczesnej polityki względem materialnej poprawy stanu zabytków są:

I. Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022 został przyjęty Uchwałą nr 82 Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2019 r. (MP 2019, poz. 808).

Jego głównym celem jest: *Stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami.*

Jest on wdrażany przez trzy cele szczegółowe oraz poprzez odpowiednie kierunki działania:

- Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego
 - Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym
 - Szkolenia dla jednostek samorządu terytorialnego w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym, w tym pracowników merytorycznych, z uwzględnieniem zagadnień z zakresu planowania przestrzennego i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami
 - Budowanie zasobu wiedzy o ochronie dziedzictwa kulturowego na poziomie lokalnym, regionalnym i centralnym
 - Merytoryczne wsparcie procesu planowania i rewitalizacji w gminach
 - Konkurs Generalnego Konserwatora Zabytków nagradzający gminy za modelowe wdrażanie programów opieki nad zabytkami
 - Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym
 - Wspieranie rozwijania kompetencji zawodowych przez pracowników służb konserwatorskich

- Ewaluacja stosowanych standardów i metod konserwatorskich
 - Wsparcie działań dokumentacyjnych zasobu zabytkowego
 - Powołanie Centrum Architektury Drewnianej
- Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami
 - Merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami
 - Upowszechnianie standardów i metod konserwatorskich dla wybranych zasobów zabytkowych (wybór zasobów, wypracowanie zaleceń dla opiekunów zasobu zabytkowego dotyczących metod konserwacji, adaptacji, dokumentacji i badań, upowszechnianie przez bazę wiedzy)
 - Podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego
 - Podniesienie bezpieczeństwa zabytków ruchomych przez sprzyjanie intensyfikacji współpracy z opiekunami zabytków przez właściwe służby i instytucje
- Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego
 - Upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego i jego wartości
 - Kampania społeczno-edukacyjna w mediach, z uwzględnieniem aspektu profilaktyki w dziedzinie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami i dostępności do zabytków dla osób z niepełnosprawnościami
 - Tworzenie narzędzi edukacyjnych dla szkół i instytucji kultury, z uwzględnieniem aspektu profilaktyki w dziedzinie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami
 - Tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami
 - Program dotacyjny dla organizacji pozarządowych w zakresie popularyzowania i upowszechniania wiedzy o dziedzictwie kulturowym, budowania świadomości lokalnej, a także włączania społeczeństwa w opiekę nad zasobem dziedzictwa kulturowego

II. Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju do 2030 r.

Uchwałą nr 239/2011 z dnia 13 grudnia 2011 r. Rada Ministrów określiła koncepcję przestrzennego zagospodarowania kraju do 2030 roku, która będzie realizowana poprzez cele szczegółowe:

- Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności,
- Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów,
- Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej,
- Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski,
- Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa,
- Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

2.3. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Jaraczewo wykazuje zgodność, zarówno z programami o charakterze wojewódzkim, jak i powiatowym, a w szczególności z następującymi programami strategicznymi i ich celami:

I. Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku (Uchwała nr XVI/287/20 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 27 stycznia 2020 roku.)

Sejmik Województwa Wielkopolskiego na podstawie przepisów ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym zobowiązany jest do uchwalenia strategii rozwoju województwa. Aktualnie obowiązująca na terenie województwa wielkopolskiego Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku określa kierunki, cele i uwarunkowania rozwoju województwa. Wytyczne ze Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku stanowią podstawę konstrukcji planu zagospodarowania przestrzennego, dzięki czemu stają się one czynnikiem determinującym również zachowanie i poprawę jakości krajobrazu kulturowego i przyrodniczego.

W Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku określono misję samorządu regionalnego, która jest następująca:

Samorząd Województwa umacnia krajową i europejską pozycję Wielkopolski, rozwija jej potencjał społeczny i gospodarczy, podnosi poziom życia mieszkańców oraz dba o środowisko przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe regionu dla dobra jego obecnych i przyszłych pokoleń w myśl zasad zrównoważonego rozwoju.

Określono również wizję:

Wielkopolska w 2030 roku to region przodujący w kraju, liczący się w Europie i szanujący jej uniwersalne wartości, świadomy swojego dziedzictwa przyrodniczego i cywilizacyjnego, spójny, zrównoważony i dostępny terytorialnie, otwarty na nowe idee i ludzi, silny nowoczesną

gospodarką, aspiracjami i wiedzą swoich mieszkańców, zapewniający im bardzo dobre warunki życia, pracy i wypoczynku na całym obszarze województwa.

Realizacji ww. wizji, która jest tożsama z celem generalnym służą cztery cele strategiczne, a w ich obrębie jedenaście celów operacyjnych.

Cele strategiczne:

1. Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców
2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu
3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski
4. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem

Najbardziej bezpośredni wpływ na opiekę nad zabytkami mają jeden cel strategiczny:

- Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu

Cel ten będzie osiągany poprzez realizację min. następujących celów operacyjnych:

1. Rozwój Wielkopolski świadomy demograficznie
2. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniom
3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu
 - a. Kształtowanie i wzmacnianie postaw prospołecznych, równościowych, innowacyjnych, w tym rozwój innowacji społecznych
 - b. Wzmacnianie potencjału kulturowego i infrastruktury kultury
 - c. Rozwój przemysłu czasu wolnego

Przygotowano również pakiety działań odpowiadające realizacji celów operacyjnych oraz kluczowych kierunków interwencji. W zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego zwrócono uwagę na bogate dziedzictwo kulturowe Wielkopolski. Podkreślono potrzebę zachowania tradycji i tożsamości kulturowej mieszkańców, odbudowę i utrzymanie materialnego dorobku kultury

i dziedzictwa regionu oraz zwiększenie udziału mieszkańców w kulturze, wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej województwa. W tym celu założono jako konieczny:

- Rozwój wielkopolskich instytucji kultury
 - Celem działań w ramach projektu będzie wsparcie funkcjonowania wielkopolskich instytucji kultury na jak najwyższym poziomie. Przewiduje się szereg inicjatyw związanych z rozwojem m.in. wielkopolskich muzeów, teatrów czy bibliotek, w tym również zapewnienie nowej bazy lokalowej dla Filharmonii Poznańskiej.
- Rozwój i promocję produktów turystyki kulturowej w Wielkopolsce ze szczególnym uwzględnieniem Szlaku Piastowskiego
 - Celem projektu jest zachowanie, ochrona, promowanie i dalszy rozwój znaczącego potencjału turystyki kulturowej Wielkopolski, opartej głównie na szczególnej roli regionu w historii Polski, w tym szlaków turystyki kulturowej, zwłaszcza Szlaku Piastowskiego ze względu na jego rangę i znaczenie historyczne.

II. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego 2020+ (Uchwała nr V/70/19 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 marca 2019 r.)

Zasady kształtowania przestrzeni oraz kierunki zagospodarowania dla terenów wchodzących w skład administracyjnych granic Wielkopolski określone zostały w obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego uchwalonym Uchwałą Nr V/70/19 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 marca 2019 r.

Podstawowym celem Planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego. Wielkopolska 2020+ jest stworzenie podstaw dla zachowania lub przywracania ładu przestrzennego i zapewnienia zrównoważonego rozwoju Wielkopolski. Dokument ten określa politykę przestrzenną, docelową strukturę funkcjonalno-przestrzenną regionu oraz działania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

Zakres rzeczowy Planu wynika z art. 39 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Uwzględnia się ustalenia strategii rozwoju województwa oraz rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym oraz określa się w szczególności:

- rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym,
- granice i zasady zagospodarowania obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym oraz, w zależności od potrzeb, granice i zasady zagospodarowania obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym,
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią,
- granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych,
- obszary występowania udokumentowanych złóż kopalin i udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla.

Nawiązujące również do ochrony dziedzictwa kulturowego:

- podstawowe elementy sieci osadniczej województwa i ich powiązań komunikacyjnych oraz infrastrukturalnych, w tym kierunki powiązań transgranicznych,
- system obszarów chronionych, w tym obszary ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, ochrony uzdrowisk oraz dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,

W dokumencie określono główny cel Planu, którym jest:

Efektywne wykorzystanie potencjałów rozwojowych na rzecz wzrostu konkurencyjności województwa służące poprawie jakości życia mieszkańców w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Jego realizacji ma służyć 9 celów strategicznych.

W treści dokumentu przeanalizowano sieć osadniczą na terenie województwa podkreślając jej wysoki rozwój, a także wysoki poziom urbanizacji. Scharakteryzowano potencjał ludnościowy jednostek osadniczych oraz podkreślono ich wielopoziomową strukturę hierarchiczną. Omówiono także ich zróżnicowane funkcje, ich zasięg oddziaływania oraz przekształcenia sieci osadniczej - głównie intensywne procesy suburbanizacji.

W treści dokumentu wyrażone zostało uznanie dla wpływu bogactwa kulturowego Wielkopolski oraz elementów dziedzictwa kulturowego składających się na tożsamość kulturową

Wielkopolan – np. wartości związane z początkami państwowości polskiej obecne w rejonie Kalisza, Gniezna i Poznania. Z treści planu wynika, iż jednym z najważniejszych elementów dziedzictwa kulturowego Wielkopolski są zachowane historyczne struktury przestrzenne miast i wsi, które znajdują bezpośrednie odzwierciedlenie w zagospodarowaniu przestrzennym całego regionu. Historycznie pierwsze miasta powstawały z dawnych grodów kasztelańskich i osad targowych. W XIII w. poprzez wprowadzenie powszechnie panujących w Europie norm przestrzennych i gospodarczych, zwanych prawem niemieckim, wykształciły się specyficzne przestrzenie miejskie. Elementami tych przestrzeni stały się rynki i place miejskie, ulice, pasma zieleni, doliny rzeczne, dominanty przestrzenne wież kościołów i ratuszy oraz zabudowa mieszkaniowa i usługowa, kształtowana w kwartałach. Zabytkowe założenia miast i miasteczek z okresu średniowiecznych lokacji, a także te powstałe w późniejszych okresach, są na ogół dobrze zachowane, czytelne w planach i stanowią ogromny dorobek kultury materialnej regionu. Przestrzenie otwarte Wielkopolski posiadają własną rozpoznawalną specyfikę. Jest ona związana nie tylko z fizjonomią terenu – przewaga krajobrazów równinnych, lecz również z tradycyjnie wysoką kulturą rolną. Powszechny w Wielkopolsce typ krajobrazu komponowanego został ukształtowany świadomie, w wyniku działalności człowieka, przy zastosowaniu takich elementów, jak: pielęgnowane przez lata aleje przydrożne, pasy zadrzewień śródpolnych i parki dworskie. Podobnie widocznymi w przestrzeni przejawami kultury wsi wielkopolskiej są układy przestrzenne wsi: ulicówki, owalnice, wielodrożnice – z akcentami dominant kościołów oraz tradycyjną zabudową. Regionalna tożsamość Wielkopolski na przestrzeni wieków tworzona była również dzięki kulturalnemu dziedzictwu mniejszości wyznaniowych, w tym elementy kultury żydowskiej, protestanckiej i olęderskiej.

Województwo Wielkopolskie charakteryzuje się dużą różnorodnością dziedzictwa kulturowego przejawiającą się wysoką wartością obiektów zabytkowych w tym 11 obiektów na liście Pomników Historii i jeden na liście Dziedzictwa Europejskiego. Wśród obiektów zabytkowych dominują obiekty sakralne oraz największa w Polsce liczba obiektów architektury rezydencjonalnej – dworskiej i pałacowej oraz folwarcznej wpisanych do rejestru zabytków. Podkreślono również dużą liczbę zabytków archeologicznych w tym m.in.: grody w Gnieźnie, Grzybowie, Gieczu, Ostrowie Lednickim, Poznaniu, Kaliszu; gęstą sieć szlaków kulturowych,

liczne miejsca pamięci narodowej, bogactwo niematerialnego dziedzictwa kulturowego, a z drugiej strony niewielki stopień rozpoznania dóbr kultury współczesnej.

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego wymieniono również główne zagrożenia dla dziedzictwa kulturowego:

- intensywne procesy suburbanizacji w otoczeniu dużych i średnich miast – wyludnianie się centrów miast, a w konsekwencji ich degradacja przestrzenna i społeczno-gospodarcza;
- zainwestowanie przestrzeni na terenach otwartych oraz obszarów atrakcyjnych przyrodniczo i krajobrazowo;
- konflikty przestrzenne wynikające z przebiegu szlaków transportowych – brak obwodnic drogowych dla miejscowości o zachowanych historycznych układach przestrzennych wpisanych do rejestru zabytków – przez historyczne centra 32 miejscowości przebiegają drogi krajowe, przez 40 – drogi wojewódzkie, a przez 38 – drogi powiatowe;
- konflikty przestrzenne wynikające z potrzeb rozwoju naziemnych sieci infrastruktury technicznej, w tym instalacji do pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych,
- zagrożenia wynikające z lokowania w sąsiedztwie zabytków obiektów niedostosowanych do skali otoczenia, często stwarzających kolizję widokową w obszarach stanowiących przedpole ekspozycji dla obiektów cennych kulturowo oraz wynikające z nieodpowiedniej dbałości o estetykę nowych obiektów niedostosowaną do wartości przestrzeni, w której są realizowane,
- konflikty wynikające z prowadzonej działalności gospodarczej rolniczej i wydobywczej oraz wynikające z przeprowadzanych inwestycji budowlanych m.in. budowy nowych szlaków komunikacyjnych, linii energetycznych, zbiorników wodnych czy budownictwa w ujęciu ogólnym, wymagających prac ziemnych, zagrażające przede wszystkim zabytkom archeologicznym – ok. 68% stanowisk archeologicznych jest zagrożona w wyniku działalności rolniczej, tzw. głęboką orką, 1% w wyniku wydobywania kruszyw, 20% stanowisk – w wyniku działalności inwestycyjnej

W celu ochrony potencjału kulturowego i krajobrazu oraz dla dalszego rozwoju konkurencyjnych form turystyki i rekreacji określono następujące kierunki zagospodarowania przestrzennego województwa oraz działania:

- Wzmacnianie tożsamości narodowej i regionalnej
 - Kształtowanie głównego obszaru kulturotwórczego
 - Zachowanie zasobów dziedzictwa kulturowego materialnego i niematerialnego
 - Poprawa jakości przestrzeni kulturowej i krajobrazu
 - Rozwój instytucjonalnej działalności kulturalnej
- Rozwój zróżnicowanych form turystyki i rekreacji
 - Zwiększenie atrakcyjności obszarów wizerunkowych dla rozwoju zróżnicowanych form turystyki
 - Rozwój turystyki kulturowej
 - Rozwój turystyki kwalifikowanej
 - Rozwój turystyki wypoczynkowej
 - Rozwój turystyki biznesowej
 - Poprawa obsługi ruchu turystycznego

III. Program Opieki Nad Zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2017-2020 (uchwała nr XXVIII/901/17 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 27 listopada 2017 r.)

Obecnie nie opracowano aktualnego dokumentu dla Województwa Wielkopolskiego. Głównym zamierzeniem "Programu opieki nad zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2017-2020" jest określenie warunków organizacyjnych i finansowych w zakresie leżącym w kompetencjach Samorządu Województwa Wielkopolskiego, służących polepszeniu stanu zachowania zasobów lokalnego dziedzictwa kulturowego oraz krajobrazu kulturowego Wielkopolski. Celem działania Samorządu Województwa jest zharmonizowanie polityki ochrony przestrzeni kulturowej z polityką rozwoju regionalnego i strategią zrównoważonego zagospodarowania województwa. Prowadzenie spójnej polityki i zintegrowanej ochrony dziedzictwa kulturowego oraz współdziałanie wszystkich szczebli jednostek samorządu terytorialnego w województwie z instytucjami rządowymi i organizacjami pozarządowymi, podmiotami gospodarczymi, posiadaczami i użytkownikami zabytków umożliwi osiągnięcie wyznaczonych celów i zamierzeń określonych w dokumencie programowym.

"Program opieki nad zabytkami województwa wielkopolskiego na lata 2017-2020" stanowi kontynuację "Programu opieki nad zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2013-2016". Realizacja wcześniejszych programów wykazuje, iż dzięki dotacjom z budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego oraz wysiłkowi właścicieli coraz więcej obiektów zabytkowych zostaje poddanych pracom remontowym i konserwatorskim, stając się wyróżnikami przestrzennymi w lokalnym krajobrazie.

Program został opracowany w celu wdrożenia zapisów Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. Z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.) oraz Ustawy z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Z 2017 poz. 1595). Ustawa wprowadza obowiązek sporządzania programów opieki nad zabytkami na szczeblu gminnym, powiatowym oraz wojewódzkim. Zgodnie z art. 87 ust. 1 wyżej wymienionej ustawy Zarząd Województwa sporządza na okres 4 lat wojewódzki program opieki nad zabytkami. Po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków program przyjmuje Sejmik Województwa. Co dwa lata Zarząd sporządza sprawozdanie z jego realizacji, które przedstawia Sejmikowi Województwa.

Szczegółowe cele programu opieki nad zabytkami, zostały określone w art. 87 ust. 2 ustawy i należą do nich:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami wynikającymi z ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- wzmocnienie ochrony i opieki nad materialną częścią dziedzictwa kulturowego oraz poprawa stanu zabytków poprzez zahamowanie procesów ich degradacji, a w dalszej kolejności poprawa stanu ich zachowania,
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków i krajobrazu kulturowego,
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych,

- podejmowanie i określanie warunków współpracy z właścicielami obiektów zabytkowych w celu wyeliminowania sytuacji konfliktowych związanych z wykorzystaniem zabytków oraz dla zapewnienia zabytkom należytej opieki oraz określenia sposobów udostępnienia dóbr kultury narodowej, będących ich własnością, a także wskazywanie potencjalnych źródeł finansowania,
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

IV. Strategia rozwoju turystyki w województwie wielkopolskim do 2020 roku (uchwała nr XVIII/481/16 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 kwietnia 2016 r.)

Obecny dokument zawiera najbardziej aktualną strategię rozwoju turystyki na poziomie województwa. Uwzględnia zarówno dotychczasowy dorobek programowy, jak i dokumenty krajowe. Strategia powstała w odpowiedzi na rosnące zainteresowanie turystyką na terenie Wielkopolski. W opracowaniu przedłożono stan turystyki, dokonano jej diagnozy na podstawie analiz i wniosków, a następnie określono wizję i misję dla dalszego rozwoju turystyki na tym obszarze. Dokument uszczegóławia w pewnych obszarach Strategię rozwoju Województwa wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020, przyjętą uchwałą Sejmiku Województwa Wielkopolskiego 17 grudnia 2012 roku.

W szczególności przyczynia się do realizacji następujących celów strategii wojewódzkiej:

- Cel strategiczny 1.
Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu
- Cel strategiczny 4.
Zwiększanie konkurencyjności metropolii poznańskiej i innych ośrodków wzrostu w województwie
- Cel strategiczny 5.
Zwiększanie spójności województwa
- Cel strategiczny 6.
Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu

- Cel strategiczny 7.
Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia
- Cel strategiczny 8.
Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa
- Cel strategiczny 9.
Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem.

V. Powiatowy program opieki nad zabytkami powiatu jarocińskiego na lata 2021–2024
(uchwała nr XXXIX/237/21 Rady Powiatu Jarocińskiego z dnia 28 kwietnia 2021 r.)

Program opieki nad zabytkami podkreśla aspekty dziedzictwa kulturowego powiatu, które należałoby objąć szczególną ochroną. Prezentuje ważny dla regionu zasób dziedzictwa i krajobrazu kulturowego powiatu jarocińskiego. Stanowi podwalinę do współpracy między samorządem powiatowym, poszczególnymi gminami powiatu, właścicielami zabytków i Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

W opracowaniu zawarto rozdział dotyczący ochrony zabytków w sytuacji konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowej, celem realizacji działań, które zapobiegą zniszczeniom, uszkodzeniom lub zaginięciom zabytków z terenu powiatu, w tym wyznaczeniu przedsięwzięć: zapobiegawczych, dokumentacyjnych, zabezpieczających, ratowniczych i konserwatorskich.

Cel opieki nad zabytkami Powiatu Jarocińskiego na lata 2021–2024 został oparty na wykazie zasadniczych kierunków działań i zadań na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami, sformułowanych w art. 87, art. 12, art. 50, art. 81, art. 104 i art. 105 Ustawy z dnia 27 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Głównymi kierunkami działań Programu są:

- Priorytet I – Odnowa dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu jarocińskiego
 - Kierunek 1. Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy ich stanu zachowania
 - Kierunek 2. Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami

- Kierunek 3. Współpraca z właścicielami zabytków położonych na terenie powiatu jarocińskiego mająca na celu poprawę ich stanu zachowania
- Kierunek 4. Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków na potrzeby społeczne, turystyczne i edukacyjne
- Kierunek 5. Podejmowanie działań umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami
- Priorytet II – Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego powiatu jarocińskiego
 - Kierunek 1. Realizowanie zadań kompetencyjnych samorządu dotyczących opieki nad zabytkami, jako potwierdzenia uznania znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju powiatu jarocińskiego
- Priorytet III – Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego powiatu jarocińskiego oraz edukacja i promocja służąca budowaniu tożsamości
 - Kierunek 1. Opracowanie pełnej dokumentacji zasobu kulturowego powiatu jarocińskiego
 - Kierunek 2. Specjalistyczne rozpoznanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych, związane z przygotowywanym lub realizowanym procesem inwestycyjnym
 - Kierunek 3. Szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym powiatu jarocińskiego
 - Kierunek 4. Edukacja i popularyzacja wiedzy o dziedzictwie kulturowym powiatu jarocińskiego
 - Kierunek 5. Promocja dziedzictwa kulturowego powiatu jarocińskiego służąca budowaniu tożsamości i kreacji produktów turystyki kulturowej

VI. Strategia rozwoju powiatu jarocińskiego na lata 2014–2020 (uchwała nr LI/340/14 Rady Powiatu Jarocińskiego z dnia 8 maja 2014 r.)

Obecnie nie opublikowano nowej Strategii rozwoju powiatu jarocińskiego, dotyczącej nowej perspektywy po roku 2020.

Przedmiotowy dokument składa się z następujących elementów:

- Diagnoza stanu obecnego obejmująca przegląd najważniejszych elementów struktury społeczno-gospodarczej powiatu. Szczególny nacisk położono na omówienie następujących zagadnień:
 - sytuacji demograficznej i społecznej,
 - stanu infrastruktury technicznej, w szczególności spraw infrastruktury gospodarki wodno-ściekowej, infrastruktury drogowej,
 - stanu infrastruktury społecznej, w szczególności bazy materialnej oświaty i wychowania, zagadnień pomocy społecznej, służby zdrowia, kultury oraz sportu i rekreacji,
 - sytuacji gospodarczej.
- Bilans strategiczny Powiatu Jarocińskiego.
- Określenie potencjału rozwojowego.
- Zagregowana analiza możliwości rozwoju Powiatu Jarocińskiego.
- Wizja rozwoju.
- Określenie celów Strategii Rozwoju Powiatu.
- Koordynacja strategii z innymi dokumentami strategicznymi.
- Określenie zasad monitorowania i aktualizacji strategii.

W oparciu o przyjętą metodykę, wyznaczone zostały kierunki rozwoju Powiatu w perspektywie do roku 2020. Na poziomie szczegółowym Strategię wspomagano dokumentami operacyjnymi.

Strategia rozwoju powiatu jarocińskiego na lata 2014–2020 przedstawia istotną do rozpoznania zagadnienia analizę SWOT omawianego terenu, a następnie wyszczególnia misję

powiatu jarocińskiego, która brzmi: powiat jarociński dbający o dobro mieszkańców i ochronę środowiska, przyjazny dla przedsiębiorców i inwestorów, zachowujący tradycje kulturowe, atrakcyjny dla turystów, dla której podstawowymi celami strategicznymi są:

- Rozwój gospodarczy i infrastrukturalny
- Poprawa stanu środowiska i warunków rolnictwa
- Promocja i ochrona zdrowia
- Rozwój edukacji dostosowanej do bieżących i przyszłych potrzeb
- Włączenie społeczne

Jak podaje omawiana Strategia:

Realizacja wszystkich celów strategicznych powinna odbywać się w oparciu o ekologię, właściwe finanse oraz istniejącą bazę (zaplecze), a efektem powinien być wpływ na powstanie nowych miejsc pracy, spadek bezrobocia i rozwój społeczno-ekonomiczny powiatu. Poszczególne zadania realizowane zostaną w oparciu o plany operacyjne, których finansowanie przede wszystkim wsparte będą środkami zewnętrznymi (inne JST, budżet państwa, Partnerstwo Publiczno-Prywatne, UE).

Jest to dokument pomocny przy realizacji wyznaczonych kierunków rozwoju regionu, dążeniu do osiągnięcia celów w perspektywie długofalowej. W celu wskazania szczegółowych zadań do realizacji ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie oraz źródeł finansowania należy stworzyć właściwe dokumenty wykonawcze.

Konieczność stworzenia nowego programu wynika przede wszystkim z dostosowania zapisów dokumentu do aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej oraz do zmian w sytuacji prawnej.

2.4. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy

I. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaraczewo (Uchwała Rady Gminy Jaraczewo nr XXXVI/224/2014 z dn. 20.02.2014 r.)

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego to dokument planistyczny, określający przede wszystkim politykę przestrzenną gminy Jaraczewo, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego. Stanowi punkt odniesienia i źródło kluczowych informacji dla miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Poprzez szeroki zestaw zawartych w nim informacji również na temat zachowanego zasobu dziedzictwa kulturowego dokument przyczynia się do promocji rozwoju gminy. Nie brakuje w nim również omówienia zagadnień dotyczących środowiska, społeczności i gospodarki, dzięki czemu może stanowić podstawę dla sporządzania programów gospodarczych i inwestycyjnych oraz opracowania ofert ukierunkowanych do potencjalnych inwestorów.

W Studium, po analizie uwarunkowania środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz uwarunkowania społeczno-gospodarczego zaproponowano główne kierunki rozwoju:

- dalszy rozwój przestrzenny i funkcjonalny miejscowości Jaraczewo, jako głównego ośrodka skupiającego tereny osiedleńcze wielofunkcyjne, gdzie dominuje zabudowa mieszkaniowa i usługowa, a także miejscowości położonych w sąsiedztwie Jaraczewa: Gola, Góra;
- kontynuacja tradycji dobrego gospodarowania oraz rozwój wysokiej kultury rolnej, w tym jak najlepsze wykorzystanie użytków rolnych (na których prowadzona jest działalność rolnicza);
- wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich, ze szczególnym uwzględnieniem zmian jakościowych i możliwości rozwijania funkcji pozarolniczych;
- zalesienie gruntów o najniższej wartości dla produkcji rolniczej, a także rozbudowa

systemu zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, przywodnych i przydrożnych w celu jego optymalizacji przestrzennej.

Rozdział 4. poświęcony jest obszarom i zasadom ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej. Wymienia on obiekty objęte ochroną konserwatorską oraz obiekty i zespoły określone jako: *figurujące w spisie zabytkowego budownictwa*, obecnie ujęte w Gminnej ewidencji zabytków.

Ponadto dokument analizuje potencjał turystyczny Gminy na podstawie której formułuje wnioski, iż Gmina Jaraczewo jest gminą rolniczą, stąd brak na jej terenie rozbudowanej bazy turystycznej.

II. Program rewitalizacji gminy Jaraczewo na lata 2016–2023 (uchwała Rady Miasta i Gminy Jaraczewo nr XXXV/188/2017 z dn. 06.12.2017 r.)

„Program Rewitalizacji Gminy Jaraczewo na lata 2016–2023” został opracowany na podstawie ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, w korelacji z wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020 z dnia 2 sierpnia 2016 r. Program współfinansowany był z środków Unii Europejskiej, w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014–2020.

Jest to dokument strategiczny, który został utworzony w celu rewitalizacji regionu i poprawy obszarów zdegradowanych. Opracowanie stawia na kompleksowe działania odnoszące się do różnorodnych sfer oraz włączenie w proces rewitalizacji lokalnej społeczności, ich wiedzy i doświadczeń.

Do wykonania programu kluczowe było rozpoznanie lokalnego potencjału i uwarunkowań danego obszaru, celem opracowania programu, który je wzmocni i uatrakcyjni. Wizja obszaru rewitalizacji po zakończeniu Programu Rewitalizacji Gminy Jaraczewo kształtuje się następująco: Obszar rewitalizacji w roku zakończenia wdrażania założeń dokumentu będzie miejscem zapewniającym przyjazne warunki do życia i pracy, poprzez zmniejszenie poziomu bezrobocia i liczby osób korzystających ze świadczeń społecznych. Jakość życia mieszkańców zostanie podniesiona przez stworzenie społecznie aktywnych przestrzeni publicznych, w ramach których

funkcjonować będą wspólnoty wspierane przez lokalny samorząd i organizacje pozarządowe. Zrewitalizowany obszar stanie się miejscem atrakcyjnym, a zmodernizowana przestrzeń publiczna stanie się miejscem spotkań mieszkańców.

Program wyznacza dwa następujące cele strategiczne:

- Tworzenie warunków do rozwoju kapitału społecznego i aktywizacji mieszkańców obszaru rewitalizacji.
- Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury technicznej.

Dokument zakłada także szereg przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Poniżej wskazano te odnoszące się bezpośrednio do dziedzictwa kulturowego:

- Bielejewo – odnowienie pałacu i parku wokół pałacu
- Rewitalizacja parku w Jaraczewie
- Góra – modernizacja infrastruktury socjalnej, Góra dz. nr 75, obręb Góra
- Jaraczewo – rozbudowa z przebudową i nadbudową Gminnego Ośrodka Kultury
- Jaraczewo – rewitalizacja Rynku
- Projekt „Spotkania z kulturą”

Opracowanie zawiera także listę projektów uzupełniających, zawierających działania głównie w sferze społecznej.

III. Program ochrony środowiska gminy Jaraczewo na lata 2014–2017 z perspektywą na lata 2018–2021 wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko (ogłoszenie Wójta Gminy Jaraczewo z dn. 28 stycznia 2015 r.)

Utworzenie Programu miało na celu wypracowanie spójnej polityki środowiskowej gminy oraz jej długotrwały i zrównoważony rozwój. W opracowaniu dokonano oceny stanu zachowania środowiska naturalnego gminy Jaraczewo, wyszczególniono dane dotyczące zabytkowej zieleni i terenów wymagających szczególnej ochrony, zdiagnozowano główne problemy ekologiczne,

a następnie podano sposoby ich rozwiązania oraz propozycje harmonogramu działań wraz ze źródłami ich finansowania.

Celem realizacji założeń polityki ekologicznej we wszystkich obszarach priorytetowych wyznaczono następujące cele długoterminowe do 2021 roku:

- Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

Cele długoterminowe do 2021 r.:

- Poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych
- Wzrost efektywności energetycznej i zwiększenie wykorzystania energii odnawialnej
- Zmniejszenie oddziaływania hałasu
- Ograniczenie promieniowania elektromagnetycznego,
- Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych
- Budowa i modernizacja systemu zaopatrywania ludności w wodę oraz uporządkowanie gospodarki ściekowej
- Ochrona mieszkańców przed powodzią i suszą
- Racjonalna gospodarka odpadami

- Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych

Cele długoterminowe do 2021 r.:

- Ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych,
- Zrównoważony rozwój turystyki i rekreacji
- Ochrona gleb i powierzchni ziemi przed negatywnym oddziaływaniem rolnictwa i innych rodzajów działalności gospodarczej

- Edukacja ekologiczna mieszkańców i zarządzanie środowiskiem

Cele długoterminowe do 2021 r.:

- Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców poprzez promowanie postaw i działań proekologicznych,
- Zapobieganie powstawaniu poważnych awarii oraz minimalizacja ich skutków.

IV. Gminny program opieki nad zabytkami gminy Jaraczewo na lata 2017–2021 (uchwała nr XXX/163/2017 Rady Miasta i Gminy Jaraczewo z dnia 7 czerwca 2017 r.)

Celem Gminnego programu opieki nad zabytkami gminy Jaraczewo na lata 2017–2021 była poprawa stanu gminnego środowiska kulturalnego. Dokument przedstawia kluczowe dane z zakresu dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków gminy oraz podaje uwarunkowania dotyczące ich finansowania i wspomagania, celem uatrakcyjnienia turystycznego i promocji regionu przy wykorzystaniu omówionych dóbr kultury. Opracowanie ma na celu także uwrażliwienie mieszkańców gminy Jaraczewo na potrzeby związane z utrzymaniem, opieką i ochroną otaczającego ich środowiska kulturowego.

Program określa cele które władze miasta planują zrealizować aby wypełnić założenia programu:

- Opracowanie gminnej ewidencji zabytków i systematyczne jej uaktualnianie,
- Rewitalizacja i rewaloryzacja obiektów zabytkowych,
- Udostępnienie i promocja zabytków,
- Aktywizacja społeczności lokalnych na rzecz opieki nad zabytkami,
- Inwentaryzacja obiektów tzw. małej architektury sakralnej (krzyże przydrożne i kapliczki),
- Popularyzacja i edukacja.

Niniejsze opracowanie stanowi kontynuację poprzedniej wersji Programu, aktualizując zrealizowane przedsięwzięcia oraz uwzględniając nowe zadania mające na celu poprawę stan zachowania zabytków czy poszerzenie świadomości społecznej pod kątem lokalnego dziedzictwa i jego wartości.

V. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego na obszarze gminy Jaraczewo

Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego ustanawia przepisy powszechnie obowiązujące, będące podstawą wydawania decyzji administracyjnych. Na terenie gminy Jaraczewo obowiązują cztery miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Jaraczewo, Uchwała nr XXX/174/2013 Rady Gminy Jaraczewo z dnia 22 sierpnia 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego poz. 5079 z dnia 4 września 2013 r. oraz Uchwała nr XXXI/168/2017 Rady Miasta i Gminy Jaraczewo z dnia 29 czerwca 2017 r. w sprawie uchwalenia częściowej zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Jaraczewo położonego na terenie Gminy Jaraczewo).

- W Uchwale nr XXX/174/2013 Rady Gminy Jaraczewo z dnia 22 sierpnia 2013 r. brak jest stref ochrony konserwatorskiej, pomników przyrody, obiektów wpisanych do rejestru zabytków lub o szczególnej wartości kulturowej, czy ochrony archeologicznej i podziemnych obiektów wpisanych do rejestru zabytków. W tekście dokumentu każdy z oznaczonych w planie terenów zawiera informacje zamieszczone w punkcie 4. dotyczącym zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej. Informacje brzmią następująco:
 - w zakresie zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz obiektów zaliczanych do dóbr kultury współczesnej ustala się nakaz uzgodnienia z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków wszelkich prac ziemnych związanych z zabudowywaniem bądź zagospodarowaniem terenu.
 - w zakresie zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz obiektów zaliczanych do dóbr kultury współczesnej nakazuje się w przypadku odkrycia w czasie prac ziemnych związanych z zabudowywaniem bądź zagospodarowaniem terenu przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie iż jest on zabytkiem, wstrzymać wszelkie roboty i niezwłocznie zawiadomić o tym Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, a jeśli nie jest to możliwe Wójta Gminy Jaraczewo.
- W Uchwale nr XXXI/168/2017 Rady Miasta i Gminy Jaraczewo z dnia 29 czerwca 2017 r. w sprawie uchwalenia częściowej zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Jaraczewo położonego na terenie Gminy Jaraczewo, uaktualniono zapisy o formach objętych ochroną konserwatorską, w tym o obiektach ujętych w gminnej ewidencji zabytków, figurujących w rejestrze zabytków oraz o strefach ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów aktywizacji gospodarczej, handlu, usług i rzemiosła oraz terenów usług turystyki, sportu i rekreacji położonych w Jaraczewie, Uchwała Nr XII/82/2003 Rady Gminy Jaraczewo z dnia 30 września 2003 r. (Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego Nr 181, poz. 3373 z dnia 21 listopada 2003 r.)

- W planie brak zapisów dotyczących ochrony konserwatorskiej.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów działalności gospodarczej z zabudową wielorodzinną położonych w miejscowości Rusko, Uchwała Nr XXXVIII/231/2002 Rady Gminy Jaraczewo z dnia 29 sierpnia 2002 r. (Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego Nr 118, poz. 3306 z dnia 27 września 2002 r.)

- W planie brak zapisów dotyczących ochrony konserwatorskiej.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów działalności gospodarczej z zabudową mieszkaniową jednorodzinną z dopuszczeniem prowadzenia działalności rolnej oraz dla obiektów produkcyjnych, składów i magazynów w miejscowości Parzęczew, Uchwała Nr XXXVI/186/2005 Rady Gminy Jaraczewo z dnia 24 listopada 2005 r., Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego Nr 3, poz. 38 z dnia 4 stycznia 2006 r.

- Na obszarze objętym planem nie stwierdzono występowania obiektów zabytkowych oraz dóbr kultury współczesnej podlegających ochronie.

Na terenach nieobjętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, w celu ustalenia warunków zabudowy i lokalizacji inwestycji celu publicznego wydawane są decyzje administracyjne.

VI. Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych

Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla Gminy Jaraczewo został opracowany w czerwcu 2005 r. Obecnie trwają prace nad aktualizacją dokumentu.

Dokument został opracowany w oparciu o następujące podstawy prawne:

1. Konwencja Haska o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego wraz z Regulaminem wykonawczym do tej Konwencji oraz Protokółem o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego z dnia 14 maja 1954 r. (Dz. U. z 1957 r. Nr 46, poz. 212-załącznik)
2. Drugi Protokół sporządzony w Hadze dnia 26 marca 1999 r. do Konwencji o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, podpisanej w Hadze dnia 14 maja 1954 r. (Dz. U. z dnia 7 marca 2012 r.)
3. Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r. przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury na jej siedemnastej sesji (Dz. U. z dnia 30 września 1976 r.)
4. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2021 r. poz. 710)
5. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. nr 212 z dnia 29 września 2004 r., poz. 2153)
6. Normy postępowania w sprawach sztuki kościelnej wydane przez Konferencję Episkopatu Polski z dnia 25 stycznia 1973 r.
7. Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r., o stanie klęski żywiołowej (Dz. U. z 2014 r., poz. 333)
8. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 września 1993 r. w sprawie powszechnej samoobrony ludności (Dz. U. z 1993 r. Nr 91, poz. 421).

3. CHARAKTERYSTYKA ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY JARACZEWO

3.1. Zarys historii obszaru gminy¹

Najstarsze odkrycia archeologiczne na terenie dzisiejszej gminy Jaraczewo odnotowano w jej północnej części. Ślady pierwszej bytności człowieka, pochodzące już od epoki mezolitu, poprzez epokę kamienia (w tym osadnictwo neolityczne – kulturę pucharów lejkowatych), następnie epokę brązu (kulturę łużycką), epokę żelaza (kulturę przeworską) odkryto na terenie dzisiejszych wsi: Zalesie, Panienka i Gola.

We wczesnym średniowieczu (IX–XIII), w północnej części dzisiejszej wsi Łobez znajdował się gród, który po raz pierwszy wzmiankowany był w dokumencie z 1615 r. Najstarszą udokumentowaną proveniencją średniowieczną oznacza się niewielka wieś Góra (od 1324 r.), położona na wschód od Jaraczewa. Wg źródeł, średniowieczne ośrodki odnotowano na terenie dzisiejszych wsi: Łobez (od 1389 r.), Rusko (od 1392 r.), Panienka (od 1398 r.) i Brzostów (od 1412 r.) oraz w mieście Jaraczewo (od 1394 r.²). W tym czasie głównymi właścicielami terenów należących do dzisiejszej gminy były rodziny Jaraczewskich herbu Zaremba.

Miasto Jaraczewo (dawn. Jaraczew, w latach 1939–1945 Obraground) od XIV do XVII wieku było własnością rodu Zarembów, dzięki którym w 1519 r. otrzymało przywilej lokacyjny na prawie magdeburskim, nadany Trybucemu Jaraczewskiemu przez Zygmunta I Starego. W 1629 r. na jego terenie znajdowało się jedynie 50 domów. Mimo niewielkiego zaludnienia

¹ Opracowano na podstawie:

A. Kodurowa, *Katalog zabytków sztuki w Polsce*, t. 1, *Województwo poznańskie*, z. 5: *Powiat jarociński*, Warszawa 1959, s. 4, 5, 11, 12, 14, 21.

www.polskiezabytki.pl/m/obiekt/6229/Jaraczewo/

www.polskiezabytki.pl/m/obiekt/6228/Gora/

www.polskiezabytki.pl/m/obiekt/6231/Rusko/

www.polskiezabytki.pl/m/obiekt/10687/Panienka/

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaraczewo, Stefan Dutkowiak, Konrad Borowski, Aleksandra Kozłowska, Jaraczewo 2013 r.

² Jak podają akta kościelne, prawdopodobnie w latach 1294–1317, gdy biskupem poznańskim był Andrzej Zaremba, w Jaraczewie erygowano kościół p.w. Św. Marii Magdaleny, o czym może świadczyć przyznanie tamtejszej plebanii dziesięcin kmiecyh ze wsi Gola, Jaraczewo i Wojciechowo.

miasto stanowiło ważne miejsce dla okolicznych wsi, z powodu funkcjonowania Rynku, który umożliwiał rozwój lokalnego rzemiosła i handlu. W XVII i XVIII wieku poprzez liczne pożary, klęski głodu i epidemie atrakcyjność regionu, w tym Jaraczewa znacznie się pogorszyła. W tym czasie miasto pełniło funkcję jedynie niewielkiego ośrodka rolniczego, w którym dobrze prosperowała działalność sukiennicza.

W wyniku III rozbioru Polski (1795 r.) gmina przynależała do zaboru pruskiego, co wiązało się z koniecznością podporządkowania nowo powstałych budynków do innych przepisów budowlanych. Od tej pory na jej terenie pojawiały się jedynie budynki murowane, z kamienia, cegły lub w konstrukcji szachulcowej. Z czasem drewniane chałupy zastępowano murowanymi domami, usytuowanymi kalenicowo, z dachem krytym dachówką. W konstrukcji drewnianej stawiano jedynie budynki o charakterze gospodarczym, o czym świadczą zachowane do dziś pojedyncze przykłady z przełomu XIX i XX wieku, ze wsi Łowęcice i Łobzowiec. Należą do nich zarówno obiekty w konstrukcji sumikowo-łatkowej, wieńcowej jak i szkieletowe z glinianym wypełnieniem. W latach 1807–1815 miasto na krótko odzyskało wolność w granicach Księstwa Warszawskiego. Po Kongresie Wiedeńskim (1815 r.) teren dzisiejszej gminy Jaraczewo ponownie znajdował się w obrębie wpływów zachodniego zaborcy.

W 1843 r. dzięki fundacji Edwarda Jaraczewskiego w mieście powstał nowy, późnoklasycystyczny kościół, połączony z wcześniejszą wieżą (1774). W 1871 r. ilość domów w Jaraczewie wzrosła do 92. Pod koniec XIX wieku w mieście znajdował się zespół dworsko-folwarczny, kościół, synagoga, szkoła, trzy gorzelnie, czy fabryka serów. W mieście nie utworzono połączenia kolejowego, dzięki któremu mieszkańcy mogliby zyskać na kontakcie z większymi miastami, rozwijając przez to gospodarkę. Na przełomie XIX i XX wieku jedynie miejscowości tj.: Panienka, Wojciechowo i Góra skomunikowano trasą kolejową. Od 1934, po ogłoszeniu Rozporządzenia Rady Ministrów, aż do roku 2016 Jaraczewo nie posiadało statusu miasta. Od 1975 do 1998 r. teren gminy przynależał do województwa kaliskiego ze stolicą w Kaliszu. Dziś Jaraczewo stanowi siedzibę władz gminnych.

Góra (dawn. Lasocina Góra), o najwcześniejszej proveniencji średniowiecznej, w latach 1343–1448 należała do rodów Awdańców. W tych czasach w Górze zlokalizowany był drewniany kościół parafialny, który przetrwał do przełomu XVI i XVII w., gdy wieś należała do Konarskich herbu Leszczyc z Dobrzycy. W XVIII w. majątek przejęła rodzina Gajewskich herbu Ostoja, dzięki

której w 1740 r. wybudowano drugi kościół w Górze. W latach 1807–1847 miejscowość przejął senator kasztelana, Wiktor Szoldrski. Dzięki jego fundacji w 1817 roku zaczęto budowę dzisiejszego, późnoklasycystycznego kościoła p.w. Wniebowzięcia NMP oraz część założenia pałacowego. Po 1848 majątek w Górze stał się własnością skarbu pruskiego, a następnie niemieckiej rodziny Fischer von Mollard, która znacznie rozbudowała założenie pałacowe.

Rusko (dawn. Rudusko) w czasach średniowiecznych należało do majątności rycerskiej. Najprawdopodobniej pod koniec XIV w. istniał tu drewniany kościół, przynależący do filii parafii w Cerekwicy. W 1578 r. wieś należała do rodziny Bielawskich. 35 lat później w miejscu drewnianej świątyni wzniesiono nową, również w konstrukcji drewnianej. W ok. 1631 r. majątek nabył Wojciech Suchorzewski, następnie w 1793 Rusko stało się własnością Jana Zaremby, a po 50 latach (przed 1846 r.) rodziny Objezińskich. W 1870 r. wieś należała do Zygmunta Czarneckiego, dzięki któremu wzniesiono neorenesansowy pałac oraz murowany kościół pw. św. Wojciecha.

Kolejną znaczącą jednostką osadniczą w czasach średniowiecznych na terenie dzisiejszej gminy Jaraczewo była wieś Panienka (dawn. Panyaka, Paniaka, Paniąka). W 1390 r. znajdował się tutaj kościół pw. Ścięcia św. Jana. W XV w. jej właściciele przyjęli nazwisko Panięckich herbu Grzymała. W 1504 r. Maciej Panięcki odsprzedał część wsi Jędrzejowi Dobczyńskiemu. W 1627 r. Panienkę nabył Terencjan Gostkowski wraz z żoną Zofią Kowalewską. Dzięki dziedzicowi, Stanisławowi Gostkowskiemu wzniesiono nową świątynię pw. św. Wojciecha, konsekrowaną w 1685 r. oraz szkołę i szpital przy kościele. W 1736 r. wieś wraz z innymi dobrami sprzedano Rafałowi Bnińskiemu. W połowie XVIII w. nowym właścicielem został Antoni Gajewski z Błociszewa herbu Ostoja, a administratorem dóbr był Stefan Zaremba. W 1787 r. z fundacji kasztelanowej nakielskiej, Izabeli z Mycielskich Gajewskiej, na miejscu drewnianego kościoła wybudowano nowy, drewniany, pw. Imienia Jezus, który zachował się do dnia dzisiejszego. Po III rozbiorze Panienka pełniła funkcję folwarku należącego do domeny w Górze. Wówczas nie była własnością dziedziców, lecz posesorów, dla których na pocz. XIX w. wzniesiono dwór. Po okresie Księstwa Warszawskiego posesorem wsi został Józef Kalasanty Białkowski, a następnie Ignacy Lisowski i Wojciech Dunin-Borkowski. Pod koniec XIX wieku Panienka, składająca się z folwarku, kościoła i 22 domów przynależała do okręgu dominialnego w Górze.

3.2. **Krajobraz kulturowy**

Gmina podzielona jest na obszar miejski, scentralizowany wokół miasta Jaraczewo, w północno-zachodniej części regionu oraz na obszar wiejski, w pozostałej części. W jej skład wchodzi 21 sołectw, w których dominują użytki rolne. Miasto Jaraczewo sąsiaduje z takimi miejscowościami jak: Łobez (od wschodu), Wojciechowo (od południa), Łukaszewo (od południowego-wschodu) i Gola (od zachodu). Północną część gminy zamyka Kanał Obry oraz liczne użytki rolne. Centrum miasta stanowi prostokątny Rynek, przez którego przekątną przebiega droga krajowa nr 12. Na północ od Rynku płynie rzeka Obra, przy której zlokalizowane są założenie dworsko-folwarczne i kościół pw. św. Marii Magdaleny. Historyczna zabudowa wokół Rynku została mocno przekształcona poprzez prace budowlane wykonane niezgodnie ze sztuką konserwatorską, w tym bardzo powszechna: wymiana ceramicznych dachówek na blachodachówkę, wymiana stolarki drewnianej na okna PCV, docieplenie budynków od zewnątrz, czy zastosowanie różnorodnej kolorystyki elewacji, odbiegającej od historycznej. W mieście zauważalny jest także problem nieunormowanych form i kolorystyki reklam, przeważnie montowanych na budynkach, czy ogrodzeniach, które wpływają dysharmonijnie oraz mocno kontrastują z wystrojem architektonicznym elewacji.

Zabytkowe założenie dworsko-folwarczne w Jarczewie zlokalizowane przy głównej trasie tranzytowej zostało częściowo przekształcone i wymaga prac rewitalizacyjnych. W obrębie założenia wybudowano współczesne obiekty, odbiegające od zabytkowego charakteru zabudowy.

Na terenie gminy wciąż czytelne są ślady okresu średniowiecza. W północnym krańcu wsi Łobez, położonej na wschód od Jaraczewa zaznacza się wczesnośredniowieczne grodzisko pierścieniowate (zwane Gorzyckiem). Do dziś czytelny jest również średniowieczny plan wsi owalnicowej (wrzecionowatej) we wsi Panienka oraz średniowieczny schemat ulicówki w Rusku. W mieście Jaraczewo zachował się historyczny układ urbanistyczny miasta, z prostokątnym Rynkiem w centrum, od którego odchodzą drogi wyjazdowe. Przez Rynek przebiega droga tranzytowa, która ma negatywny wpływ na historyczną funkcję tego obszaru, a także powoduje w dłuższej perspektywie postępującą destrukcję historycznej zabudowy.

Ważnymi elementami krajobrazu kulturowego, charakterystycznymi dla gminy Jaraczewo są zespoły dworskie i folwarczne. Założenia stały się czynnikiem podporządkowującym układ

i rozwój niektórych wsi na terenie gminy, tj.: Bielejewo, Brzostów, Gola I i Gola II, Łukaszew, Niedźwiady, Parzęczew, czy Suchorzewko. Większość pierwotnych schematów planistycznych została przekształcona w procesie zmian w stosunkach własnościowych, rozwoju gospodarki folwarcznej, w wyniku XIX-wiecznych uwłaszczeń przeprowadzonych przez władze zaboru pruskiego oraz współczesnych rozbudów miejscowości, w tym utworzeniu głównej trasy tranzytowej przez centrum średniowiecznego Runku w Jaraczewie.

Wyjątkowymi wartościami architektonicznymi i historycznymi na mapie gminy wyróżniają się głównie zabytki sakralne oraz zespoły pałacowe i dworsko-folwarczne. Do wyjątkowych obiektów sakralnych zaliczyć należy zespoły kościołów parafialnych w Panience i Noskowie, wybudowane w XVIII w. w konstrukcji zrębowej, kościoły neoklasycystyczne w Jaraczewie i Górze oraz kościół z końca XIX w., wybudowany w konstrukcji szachulcowej w Rusku. Dobrze zachowane przykłady zespołów pałacowo i dworsko folwarcznych znajdują się w takich miejscowościach jak: Cerekwica Nowa, Rusko, Góra i Jaraczewo. Dokładniejszy opis części ważnych zabytków z terenu gminy znajduje się w rozdziale 3.9.

Znaczną większość historycznych obiektów, ujętych w gminnej i wojewódzkiej ewidencji zabytków, to zabudowa mieszkalna z XIX i początku XX w. Są to głównie obiekty murowane, przeważnie ceglane z ceglanym licem lub otynkowana, jedno lub dwukondygnacyjna, usytuowana kalenicowo.

Na terenie Gminy zachowały się także zabytki techniki reprezentowane m.in. przez: zespół stacji kolejowej w Górze, z końca XIX w., w skład którego wchodzi: dworzec, dom kolejowy i budynek gospodarczy, wzniesione w konstrukcji ceglanej. Innym przykładem zespołu dworca jest stacja kolejowa „Panienka”, wzniesiona w 1906 r. na linii kolejowej z Mieszkowa do Śremu, składająca się z dworca z magazynem ekspedycji kolejowej i poczekalnią oraz szaletu z budynkiem gospodarczym i mieszkalnym. Budynki tego zespołu różnią się od siebie materiałem wykonania i kubaturą. Kolejny zachowany historyczny zespół stacji kolejowej znajduje się we wsi Wojciechowo. Składa się on z budynku dworca, domu pracowników kolei i domu kolejowego, datowanych na 1 ćwierć XX w. Podobnie jak w Górze, zespół stacji kolejowej powstał w konstrukcji tradycyjnej, murowanej, z elewacjami licowanymi cegłą. Są to przykłady małych stacji kolejowych. Ze względu na brak czynnej komunikacji kolejowej na terenie gminy obiekty nie pełnią już swojej funkcji.

Krajobraz kulturowy Gminy Jaraczewo to zachowane, w zróżnicowanym stopniu, przykłady wielu rodzajów historycznego budownictwa od prostych form zabudowy mieszkalnej i gospodarczej po monumentalizowane zespoły pałacowe. Jednak historyczny obraz gminy Jaraczewo obecnie zdominowany jest przez współczesne formy architektoniczne, konkurujące z dawną zabudową. Istniejące miejsca historyczne wymagają rewitalizacji oraz uporządkowania w obrębie ich otoczenia, a także w kwestii reklam, małej architektury, czy nowo projektowanych inwestycji, które nie powinny dominować w tego typu przestrzeniach, lecz harmonijnie współgrać z obszarem zabytkowym.

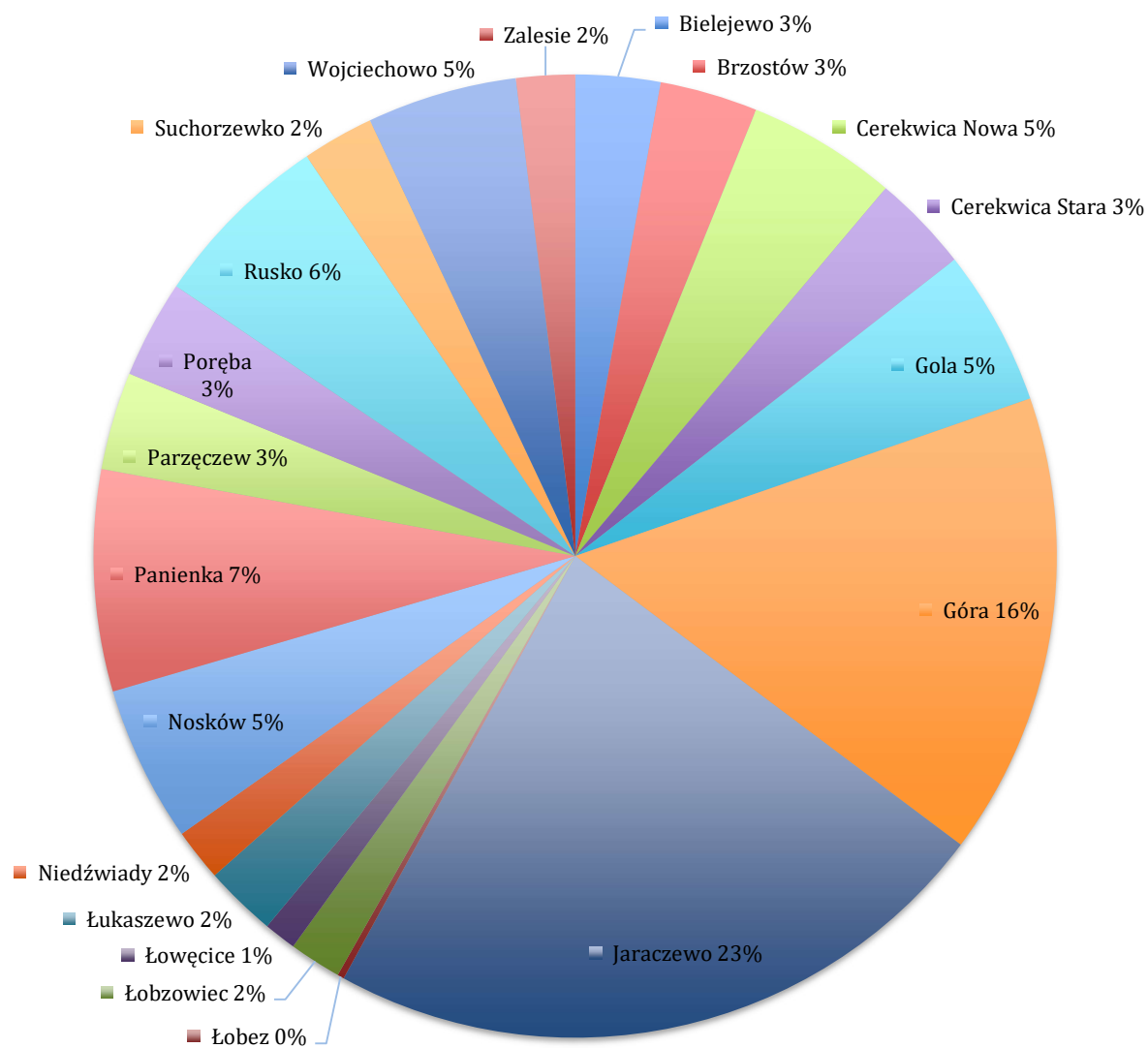
3.3. Zabytki nieruchome

W Gminie Jaraczewo dokonano 20 wpisów do rejestru zabytków nieruchomych, obejmujących zarówno obiekty pojedyncze, jak i zespoły i założenia. Najstarsza decyzja pochodzi z 1949 r. i dotyczy kościoła p.w. Imienia Jezusa ze wsi Panienka, a najnowszy z 2012 r. dotyczy kościoła i cmentarza w Porębie.

Największą ilością wpisów do rejestru zabytków objęto obiekty sakralne, a następnie zespoły dworsko – folwarczne wraz z parkami. Większość obiektów datowanych jest na XIX w. Ich wykaz znajduje się w osobnym punkcie.

W gminnej ewidencji zabytków figuruje aż 457 pozycji, obejmujących 19 wsi oraz miasto Jaraczewo. Najwięcej z nich przypada na Jaraczewo (104), następnie na wsie: Góra (71), Panienka (34), Rusko (28), Gola (24), Nosków (24), Cerekwica Nowa (23), Wojciechowo (23), Cerekwica Stara (15), Brzostów (15), Parzęczew (15), Poręba (15), Bielejewo (13), Łukaszewo (11), Suchorzewko (11), Zalesie (9), Łobzowiec (8), Niedźwiady (8), Łowęcice (5) i Łobez (1).

Zabytki nieruchome w Gminnej ewidencji zabytków wg miejscowości

Duży wpływ na stan zachowania zabytków nieruchomych ma świadomość społeczeństwa w kwestii ochrony istotnych wartości architektonicznych danego obiektu. Niestety jest ona niska, co wiąże się z potrzebą edukacji społeczeństwa. Podejmowanie prac budowlanych na własną rękę przy obiektach wpisanych do gminnej ewidencji zabytków bez konsultacji z właściwym urzędem ds. ochrony zabytków, polegających w szczególności na termomodernizacji, wymianie połaci dachowej na blachodachówkę oraz wymianie oryginalnej, drewnianej stolarki okiennej i drzwiowej na nową, bezpodziałową, wykonaną z PCV bez zachowania oryginalnych detali i profili, może prowadzić do zubożenia wartości historycznych, naukowych i artystycznych, oraz w konsekwencji do zatracenia historycznej zabudowy, co jest spowodowane małą liczbą obiektów zabytkowych na terenie gminy.

3.4. Zabytki ruchome

Zabytki ruchome, wpisane do rejestru zabytków przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, to obiekty sakralne – wyposażenie i wystrój kościołów w: Noskowie, Jaraczewie, Panience, Górze i Rusku, a także figura NMP przy kościele p.w. Św. Wojciecha w Rusku i kapliczka z rzeźbą z Zalesia.

Największa ilość zabytkowego wyposażenia na terenie gminy Jaraczewo znajduje się w kościele p.w. Św. Wojciecha w Rusku. Znajdują się tam m.in. takie obiekty, jak: renesansowy ołtarz główny pochodzący z ok. 1630 r., obraz przedstawiający św. Wojciecha z 1630 r., rokokowy (prawy) ołtarz boczny, barokowa ambona, chrzcielnica w kształcie syreny dźwigającej na głowie muszlę z pocz. XIX w., trzy kamienne nagrobki: Józefa Ziemięckiego (zm. 1868 r.), ks. Cypryana Piotrowskiego (zm. 1854 r.) i Karola Tarnowskiego (zm. 1845 r.), czy kamienną figurę przedstawiającą św. Wojciecha (XIX w.). Przed kościołem znajduje się kamienna, barokowa figura przedstawiająca Najświętszą Marię Pannę, wykonana w 1763 r.

Także w Noskowie, znajduje się spora ilość zabytków ruchomych, należących do wyposażenia kościoła p.w. św. Trójcy. Obejmuje ono głównie obiekty barokowe, tj.: ołtarz główny z poł. XVII w. z rzeźbami św. Barbary i Marii Magdaleny, dwa ołtarze boczne z ok. 1720 r. z obrazami Matki Bożej z Dzieciątkiem i Chrystusa w koronie cierniowej, rokokową ambonę i chrzcielnicę z 1 poł. XVII w.

W Jaraczewie, w kościele p.w. Św. Marii Magdaleny, także zachowało się historyczne wyposażenie m.in.: ołtarz główny z obrazem Matki Bożej Różańcowej, zasłaniany obrazem przedstawiającym św. Marię Magdalenę z Chrystusem Zmartwychwstałym i z rzeźbami św. Wojciecha i Stanisława z XVII w., dwa ołtarze boczne z 1843 r. – lewy z wizerunkiem Matki Bożej Nieustającej Pomocy, prawy poświęcony św. Józefowi, krucyfiks i płaskorzeźbiona predella ze sceną "Złożenia do grobu" z pocz. XVI w. (pochodzące prawdopodobnie z niezachowanej świątyni p.w. św. Krzyża), neogotycki nagrobek Józefa i Eleonory Jaraczewskich (fundatorów kościoła), wykonany z marmuru oraz epitafium Hieronima Jaraczewskiego (zm. w 1822 r.). Wewnątrz umieszczone są także rzeźby Serca Pana Jezusa i Maryi Niepokalanej oraz obrazy o tematyce maryjnej wykonane przez krakowskiego profesora Chmiela w 1978 r.

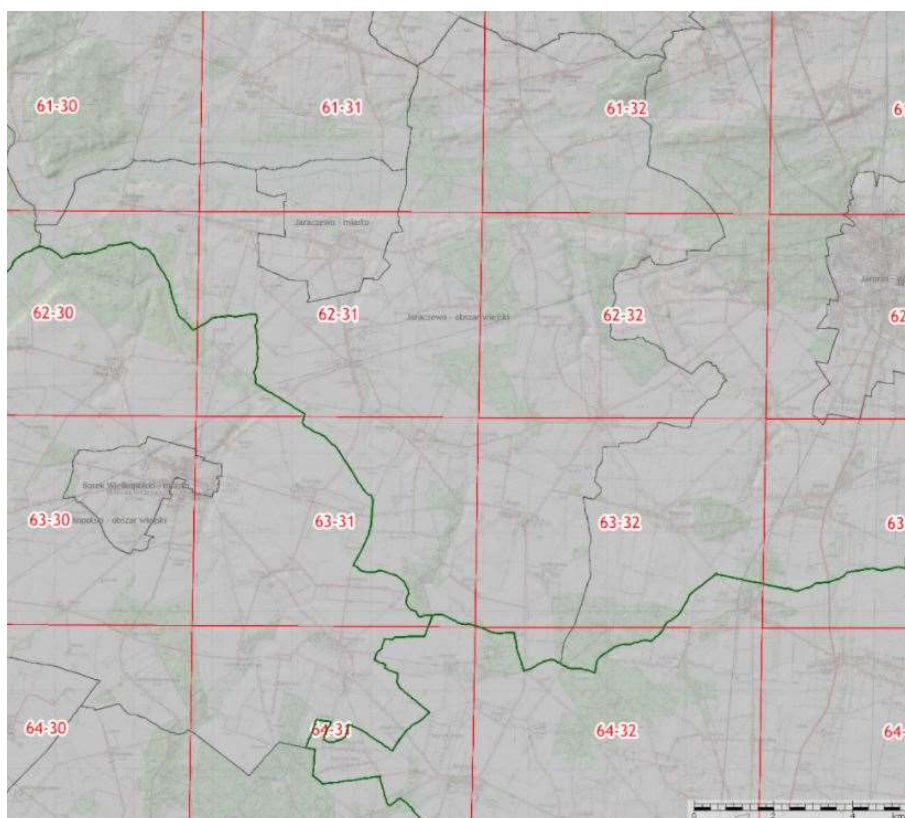
W kościele Najświętszego Imienia Jezus w Panience znajduje się 14 obiektów wpisanych do rejestru zabytków ruchomych. Do cennego wyposażenia świątyni należą m.in.: krucyfiks na belce tęczowej z 1878 r., ołtarz główny z 1768 r., z rzeźbami św. Stanisława i Wojciecha oraz obrazem Madonny z Dzieciątkiem i dwa ołtarze boczne z 2 poł. XVIII w. Ponadto przy kościele znajdują się bogato zdobione nagrobki Celestyna Krajewskiego (dziedzica Skoraczewa, 1852-1904), Bogumiły z Żychlińskich Krajewskiej (1813-1889), Józefa Krajewskiego zm. 1877, Zbinia zm. 1882 r. i grobowiec Galińskich z Bielejewa.

W późnoklasycystycznym kościele p.w. Wniebowzięcia NMP w Górze także zachowało się cenne wyposażenie. Do cennego wyposażenia kościoła należą m.in.: ołtarz główny w stylu rokokowym z obrazem św. Mikołaja, datowany na XVIII w. oraz obraz przedstawiający św. Franciszka Ksawerego z 1720 r.

Poważny zagrożeniem dla historycznych obiektów ruchomych jest przede wszystkim brak należytej i systematycznej konserwacji. Szczególnie zabytki wykonane z drewna są narażone na uszkodzenia biologiczne spowodowane m.in. niewłaściwym zabezpieczeniem przed drewnojadami. Innym z zagrożeń trapiących szczególne zabytki ruchome są kradzieże. Obiekty sakralne bardzo często posiadają dużą wartość materialną. Niewłaściwe zapieczenie kościołów może zwiększyć ten rodzaj zagrożenia. Zabytki sakralne mogą także ulec uszkodzeniu w wyniku pożaru.

3.5. Zabytki archeologiczne

Podstawową i wiodącą metodą ewidencjonowania stanowisk archeologicznych jest ogólnopolski program badawczo–konserwatorski Archeologiczne Zdjęcie Polski (AZP). Systematyzuje on istniejący zasób wiedzy o rozpoznaniu archeologicznym terenu, poprzez obserwację archeologiczną terenu oraz uwzględnianie informacji zawartych w zbiorach archiwalnych, zbiorach muzealnych, instytucjach i publikacjach. Zbiór dokumentacji AZP, reprezentujący ewidencję zasobów archeologicznych, jest otwarty i ciągle uzupełniany w procesie archeologicznego rozpoznania terenu. Do zbioru włączane są wszelkie informacje o wszystkich sukcesywnie odkrywanych reliktach przeszłości niezależnie od charakteru badań, a także wszystkie bieżące informacje weryfikujące lub uzupełniające dotychczasowe zebrane dane. W ten sposób dokumentacja stanowisk archeologicznych utworzona metodą AZP może być źródłem najbardziej aktualnej wiedzy o terenie i zabytkach archeologicznych.

Mapa obszarów AZP na terenie gminy Jaraczewo

Gmina Jaraczewo znajduje się w obrębie 9 obszarów AZP, o numerach: 61-30, 61-31, 61-32, 62-30, 62-31, 62-32, 63-31, 63-32 i 64-32. Najwięcej znalezisk archeologicznych z tego terenu pochodzi z okresu kultury łużyckiej i przeworskiej. Miejscowości, w których zlokalizowane są stanowiska to: Łobez, Panienka, Bielejewo, Zalesie, Jaraczewo, Wojciechowo, Łobzowiec, Łowęcice, Gola, Strzyżewko, Cerekwica, Poręba, Suchorzewko, Rusko, Rusko-Huby, Rusko-Janów i Nosków. Odkryć dokonano głównie na terenie pól uprawnych.

Na obszarach nr 61-31 i 62-32 dokonano pojedynczych odkryć, należących do jednych z cenniejszych na tym terenie. Na pierwszym z nich, w północnej części Łobza, odkryto grodzisko wczesnośredniowieczne, wpisane do rejestru zabytków 27 września 1973 r. Na obszarze nr 62-32 odnaleziono cmentarzysko w Górze, pochodzące z wczesnej epoki żelaza (kultura łużycka), wpisane do rejestru zabytków 28 września 1973 r.

Obszar nr 64-32 zawiera badania z terenu Ruska, gdzie najstarsze odkrycie pochodzi z neolitu – wczesnego okresu brązu (rdzenie i odłupki). Pozostałe znaleziska pochodzą z okresu średniowiecza i osadnictwa z XVII-XVIII w. Kartę ewidencyjną stanowisk sporządzono w maju 1989 r.

Znaleziska archeologiczne z obszarów nr 63-32 oraz 63-31 opisują karty ewidencyjne wykonane w październiku 1999 r. Badania nad nimi rozpoczęto od kwerendy archiwalnej w kaliskim oddziale SOZ, Muzeum Okręgowym Ziemi Kaliskiej, a także Muzeum Archeologicznym i Etnograficznym w Łodzi i Muzeum Archeologicznym w Poznaniu. Prace te wykazały istnienie stanowisk archeologicznych w Potarzycy (Gmina Jarocin) – dwór na kopcu. Badania terenowe przeprowadzono jesienią 1999 r. W obrębie badanego arkusza odkryto 52 stanowiska archeologiczne w tym część wielokulturowych. Ich stopień zagrożenia oszacowano na niewielki, polegający przede wszystkim na stosowaniu głębokiej orki. Obszar nr 63-32 dotyczy miejscowości: Potarzyca, Nosków, Rusko i Suchorzewko. Najstarsze obiekty pochodzą z okresu neolitu, najnowsze zaś z nowożytności. Dużo znalezisk pochodzi z czasów kultury łużyckiej i przeworskiej, a także z okresu średniowiecza i nowożytności. Obszar nr 63-31 obejmuje miejscowości Cerekwica, Strzyżewko i Poręba. Najstarsze odkrycia pochodzą z okresu neolitu (Cerekwica), najnowsze z nowożytności. Najwięcej znalezisk dotyczy śladów osadniczych okresu wpływów rzymskich oraz okresów średniowiecznego i nowożytnego, z czego większość to fragmenty ceramik.

Kartę ewidencyjną obszaru nr 62-31 wykonano w październiku 1997 r. Najcenniejsze odkrycia z tego terenu pochodzą z miejscowości Gola. Najstarsze z nich pochodzą już z epoki mezolitu, następnie neolitu, wczesnego brązu (kultura łużycka), średniowiecza i nowożytności. Najcenniejszym odkryciem w Goli jest cmentarzysko z okresu halszackiego kultury pomorskiej, wpisane do rejestru zabytków 27.09.1973 r. Kolejnych cennych znalezisk dokonano w mieście Jaraczewo, gdzie najwcześniejsze odkrycia pochodzą z okresu kamienia, następnie neolitu/wczesnego brązu, epoki brązu (kultura łużycka), pradziejów, okresu lateńskiego, okresu rzymskiego (kultura przeworska), średniowiecza i nowożytności. Do ważniejszych odkryć w Jaraczewie należy cmentarzysko z okresu lateńskiego (kultura grobów skrzynkowych), wpisane do rejestru zabytków 10.07.1969 r. Pozostałe znaleziska na tym obszarze odnotowano we wsiach: Wojciechowo, Skoków, Łobez, Łowęcice i Łobzowiec.

Na obszarze nr 61-32 przebadano miejscowości tj.: Panienka, Zalesie, Osiek i Bielejewo. Karty ewidencyjne wykonano 02.11.1989 r. oraz 31.08.2010 r. dla Zalesia. W dniach 09.07.–22.08.2007 r. prowadzono badania ratownicze w Osieku. W ich toku zadokumentowano groby z okresu wpływów rzymskich oraz ludności kultury łużyckiej. W tym drugim przypadku zarejestrowane relikty oraz pozyskane materiały nawiązywały ściśle do wyników badań ratowniczych, przeprowadzonych przez Dobromira Durczewskiego w 1970 r., na stanowisku odległym od wykopalisk z 2007 r. o 0,5 km na południe. Dokumentacja wprowadza korektę do map stanowisk wykonanych w 1970 r., gdy pomyłono drogi wychodzące z Osieka w kierunku zachodnim: na Bielejewo i Zalesie. Badania z kwietnia 1983 r. przeprowadzono pod opieką dr. Prinke i Walkiewicza w miejscowościach: Bielejewo, Panienka i Zalesie oraz dwóch miejscowości z gm. Jarocin. Uzyskano wówczas obraz bogatego i urozmaiconego osadnictwa o dość równomiernym rozprzestrzenieniu. W przekroju chronologicznym przeważają obiekty kultury przeworskiej i łużyckiej. Jedyne badania wykopaliskowe na badanym terenie przeprowadził w 1970 r. Durczewski, na cmentarzysku popielnicowym kultury łużyckiej z okresu brązu w Osieku-Czaszczewie. Odkryte tą drogą materiały trafiły do zbiorów Muzeum Archeologicznego w Poznaniu. W trakcie penetracji stwierdzono całkowite zniszczenie stanowiska w Bielejewie. Najstarsze odkrycia z tego obszaru pochodzą z mezolitu, z terenu Zalesia i Panienki.

Obszar 61-31; 62-30 oraz 62-32 nie zostały przebadane.

Dla większości stanowisk z terenu Gminy Jaraczewo opracowano karty adresowe stanowisk archeologicznych w 2019 r. Jedynie obszary nieprzebadane z terenu Gminy nie posiadają kart adresowych:

- 61-31 (brak dokumentacji AZP, wskazano jedynie stanowisko w rejestrze z tego obszaru),
- 62-30 (brak dokumentacji AZP, jedynie spis z terenu dawnego województwa leszczyńskiego),
- 62-32 (brak dokumentacji, wskazano jedynie stanowisko w rejestrze z tego obszaru).

Prezentacja zasobów archeologicznych dziedzictwa kulturowego na terenie Miasta i Gminy Jaraczewo (części stanowisk przypisano więcej niż jedną funkcję):

STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE Z TERENU MIASTA I GMINY JARACZEWO			
Lp.	Funkcje	Liczba ogólna	W rejestrze zabytków
1	cmentarzysko	6	3
2	grobowiec megalityczny	1	0
3	grodzisko	1	1
4	osada	69	0
5	punkt osadniczy	77	0
6	śląd osadniczy	239	0
	Suma	393	4

Źródło: na podstawie kart ewidencyjnych stanowisk archeologicznych i spisów AZP, Miejsce przechowywania: Archiwum WUOZ Poznań, Archiwum naukowe Muzeum Archeologiczne w Poznaniu

Obecnie Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na gminę Jaraczewo obowiązek sporządzenia ewidencji zabytków archeologicznych znajdujących się na terenie gminy. Na ich podstawie założono ewidencję zabytków archeologicznych dla gminy Jaraczewo, którą należy na bieżąco uzupełniać o nowe dane nt. wszystkich sukcesywnie odkrywanych reliktych przeszłości, niezależnie od charakteru badań oraz na podstawie uzyskiwanych wyników badań weryfikacyjnych AZP. W ewidencji zabytków archeologicznych gminy Jaraczewo ujęto 216 stanowisk, na których stwierdzono różne funkcje osadnicze, z których 4 znajdują się w rejestrze zabytków – wczesnośredniowieczne grodzisko w Łobzie, cmentarzysko z okresu halsztackiego

w Goli, cmentarzysko z okresu lateńskiego w Jaraczewie oraz cmentarzysko z wczesnej epoki żelaza w Górze.

Stanowiska archeologiczne podlegają stałym zagrożeniom. Wraz z rozwojem techniki, intensyfikacją działalności przemysłowej, gospodarczej i rolniczej rośnie stopień ich zagrożenia oraz pojawiają się nowe.

W myśl art. 6 pkt. 3 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2021 r. poz. 710) wszystkie zabytki archeologiczne - bez względu na stan zachowania podlegają ochronie i opiece.

Stanowiska archeologiczne niewpisane do rejestru zabytków, ujawnione głównie podczas badań AZP, stanowią podstawową i najliczniejszą grupę archeologicznego dziedzictwa kulturowego. Zasięg stanowisk archeologicznych wyznaczony na mapach na podstawie badań powierzchniowych, nie zawsze jednak dokładnie musi odpowiadać zasięgowi występowania reliktywów archeologicznych. Dlatego, należy go traktować orientacyjnie, może bowiem okazać się, że obiekty archeologiczne występują także w sąsiedztwie wyznaczonego na podstawie obserwacji powierzchniowej, zasięgu stanowiska.

Najlepiej zachowane są stanowiska archeologiczne położone na nieużytkach, terenach niezabudowanych oraz terenach zalesionych. Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na każdego, kto zamierza realizować roboty ziemne lub dokonać zmiany charakteru dotychczasowej działalności na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, co doprowadzić może do przekształcenia lub zniszczenia zabytku archeologicznego- obowiązek (z zastrzeżeniem art. 82a ust. 1 cyt. ustawy), pokrycia kosztów badań archeologicznych oraz ich dokumentacji, jeżeli przeprowadzenie tych badań jest niezbędne w celu ochrony tych zabytków. Istotnymi zagrożeniami dla stanowisk archeologicznych są inwestycje budowlane i przemysłowe (zwłaszcza rozwój budownictwa mieszkalnego i przemysłowego, budowa dróg), nielegalna eksploatacja piasek i żwirowni. Duże zagrożenie dla zachowania substancji zabytkowej stanowisk archeologicznych zlokalizowanych w obrębie pól uprawnych stanowiących większość na terenie gminy, stanowi głęboka orka. Niektóre zagrożenia pojawiły się w ciągu ostatnich lat, jak na przykład działalność tzw. poszukiwaczy skarbów z wykrywaczami metali. Wiele zagrożeń wynika z przyspieszonego rozwoju gospodarczego – użycie ciężkiego sprzętu w rolnictwie, rozwój budownictwa na obrzeżach miejscowości oraz budowa dróg. A zatem podstawowym zagrożeniem

dla stanowisk archeologicznych oraz nawarstwień kulturowych są wszelkie inwestycje związane z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, które wymagają prowadzenia prac ziemno-budowlanych.

Aby zapobiec zniszczeniu stanowisk archeologicznych, prace ziemne prowadzone w strefie ochrony stanowisk archeologicznych wymagają prowadzenia prac archeologicznych w zakresie uzgodnionym z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Powyższy wymóg jest szczególnie ważny podczas takich inwestycji, jak budowa obwodnic, dróg, kopalni kruszywa, obiektów kubaturowych, gdyż inwestycje te z uwagi na szerokopłaszczyznowy charakter prac ziemnych, w bezpowrotny sposób niszczą substancję zabytkową i obiekty archeologiczne.

Przebudowa układów ruralistycznych i urbanistycznych prowadzi często do naruszenia średniowiecznych i nowożytnych nawarstwień kulturowych. W związku z tym, wszystkie prace ziemne wymagają jednoczesnego prowadzenia badań archeologicznych. Wyniki badań często stanowią jedyną dokumentację następujących po sobie epizodów osadniczych na tym terenie. Pozwalają skorygować, uszczegółowić i potwierdzić dane ze źródeł pisanych. Pozyskany w trakcie badań materiał ruchomy umożliwia uzupełnienie danych o kulturze materialnej mieszkańców.

Zagrożeniem dla dziedzictwa archeologicznego jest również rozwój turystyki, zwłaszcza nad rzekami, jeziorami i w obszarach leśnych. Tereny te, dzisiaj atrakcyjne pod względem rekreacyjnym, w przeszłości często były miejscem zakładania osad ludzkich. Dostęp do wody stanowił podstawę egzystencji i umożliwiał tworzenie osad o metryce sięgającej od epoki kamienia po czasy nowożytne.

Rozwój przemysłu, turystyki, budownictwa mieszkaniowego, może stanowić istotne zagrożenie dla zabytków archeologicznych, dlatego ważne jest wypełnianie przez inwestorów wymogów konserwatorskich określonych przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Obecnie Gmina Jaraczewo nie ma zaplanowanych inwestycji, które wiążą się z pracami ziemnymi, przez co niosą zagrożenia dla zabytków archeologicznych, takie jak, kanalizacja, wodociągi, inwestycje mieszkaniowe i przemysłowe, budowa dróg, obwodnic, lokalizacje żwirowni, kopalni kruszywa, planowane zalesienia, melioracje, regulacje cieków wodnych i budowa zbiorników retencyjnych.

W celu ochrony stanowisk archeologicznych i nawarstwień kulturowych podczas inwestycji związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, ważne jest określenie zasad ochrony zabytków archeologicznych, w planach zagospodarowania przestrzennego, warunkach zabudowy i inwestycjach celu publicznego oraz respektowanie przez inwestorów zapisów dotyczących ochrony zabytków archeologicznych w opiniach i decyzjach konserwatora zabytków.

3.6. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych

Na terenie gminy Jaraczewo nie funkcjonuje instytucja muzealna. Zabytki ruchome, wpisane do rejestru zabytków przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, to obiekty sakralne – wyposażenie i wystrój kościołów w: Noskowie, Jaraczewie, Panience, Górze i Rusku.

3.7. Dziedzictwo niematerialne

Pierwszym międzynarodowym traktatem poświęconym ochronie dziedzictwa niematerialnego jest Konwencja UNESCO z 17 października 2003 r. Jej główne cele są następujące:

- ochrona niematerialnego dziedzictwa kulturowego,
- zapewnienie poszanowania niematerialnego dziedzictwa kulturowego wspólnot, grup i jednostek,
- wzrost, na poziomie lokalnym, krajowym i międzynarodowym, świadomości znaczenia niematerialnego dziedzictwa kulturowego oraz zapewnienie, aby dziedzictwo to było wzajemnie doceniane,
- zapewnienie międzynarodowej współpracy i pomocy.

Konwencja UNESCO kładzie nacisk na ochronę tradycji i przekazów ustnych, w tym szczególnie języka, sztuk widowiskowych, zwyczajów, rytuałów i obrzędów tradycyjnych, wiedzy

i praktyk dotyczących przyrody i wszechświata, a także umiejętności związanych z rzemiosłem tradycyjnym.

Na terenie gminy funkcjonują następujące instytucje, organizacje, stowarzyszenia i fundacja, zajmujące się m.in. promowaniem kultury i dziedzictwa kulturowego:

- Gminny Ośrodek Kultury w Jaraczewie
- Biblioteka Publiczna Gminy Jaraczewo – Biblioteka Główna
- Biblioteka Publiczna Gminy Jaraczewo – Filia w Górze
- Gminna Rada Kół Gospodyń Wiejskich w Jaraczewie
- Koło Towarzystwa Pamięci Powstania Wielkopolskiego 1918/1919 w Jaraczewie
- Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe Na Rzecz Rozwoju Wsi Nosków "NOSKOWIACY" w Noskowie
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Ziemi Jaraczewskiej
- Fundacja Innowacyjnych Przedsięwzięć w Jaraczewie
- Gminny Klub Sportowy Jaraczewo
- Ludowy Klub Sportowy „Olimpia” Strzeżewko
- Zrzeszenie Gminne Ludowe Zespoły Sportowe w Jaraczewie
- Stowarzyszenie „Gościnna Dąbrowa”
- Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe „Górka” w Górze
- Klub Strzelectwa Sportowego "SNAJPER"
- Kurkowe Bractwo Strzeleckie w Wojciechowie
- Stowarzyszenie Od Nowa w Cerekwicy Nowej - MOW
- Związek Harcerstwa Polskiego
- Stowarzyszenie Wieś Zielona Przyszań
- Stowarzyszenie Przyjaciół Domu Dziecka w Górze „Domostwo”

A także pozostałe związki i stowarzyszenia:

- Klub Abstynenta "FENIKS"
- Oddział Miejsko-Gminny Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP w Jaraczewie

- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów O/Jarocin K. Nr 11 w Jaraczewie
- Polski Związek Wędkarski Koło Nr 4 w Jaraczewie
- Stowarzyszenie Właścicieli i Hodowców Kotów i Psów Rasowych Perro Kissa w Dąbrowie

Obecnie na terenie gminy Jaraczewo funkcjonuje 17 Kół Gospodyń Wiejskich (KGW), zrzeszonych w jednym stowarzyszeniu. Są to:

1. KGW Panienka – rok założenia 1949,
2. KGW Łobzowiec – rok założenia 1954,
3. KGW Łowęcice – rok założenia 1958,
4. KGW Gola – rok założenia 1959,
5. KGW Strzyżewko – rok założenia 1963,
6. KGW Wojciechowo – rok założenia 1963,
7. KGW Łobez – rok założenia 1965,
8. KGW Suchorzewko – rok założenia 1965,
9. KGW Jaraczewo – rok założenia 1966,
10. KGW Nosków – rok założenia 1966,
11. KGW Góra – rok założenia 1967,
12. KGW Brzostów – rok założenia 1976,
13. KGW Rusko – rok założenia 2014,
14. KGW Bielejewo – rok założenia 2018,
15. KGW Łukaszewo – rok założenia 2018,
16. KGW Parzęczew – rok założenia 2018,
17. KGW Zalesie – rok założenia 2018,

Ważnym aspektem ich działalności jest promocja kultury, folkloru i sztuki ludowej, poprzez współpracę z organizacjami młodzieżowymi, Ochotniczymi Strażami Pożarnymi, czy organami samorządu terytorialnego. Większość imprez gminnych nie może się odbyć bez udziału KGW. Na stałe w kalendarz imprez gminy Jaraczewo wpisały się:

- Kiermasz Wielkanocny,
- Święto Parówki,
- Dożynki.

Najważniejsze wydarzenia i imprezy o charakterze kulturalnym na terenie gminy Jaraczewo odbywają się dzięki organizacji Gminnego Ośrodka Kultury w Jaraczewie, organizatora wielu ciekawych imprez, np.:

- Przegląd Piosenki Dziecięcej, Młodzieżowej i Przedszkolnej,
- Dożynki Gminne,
- Festyny Rodzinne,
- Projekt „Przysmaki Jaraczewa”.

3.8. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

3.8.1. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków

Lp.	Miejscowość	Zespół/obiekt pojedynczy	Nr rejestru zabytków	Rodzaj własności
1.	Cerekwica	Zespół pałacowo-parkowy – pałac – kuchnia, ob. warsztaty – oficyna – dom mieszkalny – szkoła – oficyna, ob. budynek administracyjny – stróżówka, ob. dom nr 8 – park	125/Wlkp/A decyzja z dnia 03.04.2003 r.	Samorządowa – trwały zarząd: Wielkopolski Samorządowy Zespół Placówek terapeutyczno-wychowawczych w Cerekwicy Nowej
2.	Góra	Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP	1500/A decyzja z dnia 27.03.1974 r.	kościelna
		Budynek stacji kolejowej	446/A decyzja z dnia 08.06.1989 r.	Skarb Państwa
		Zespół pałacowy – pałac – park	159/Wlkp/A decyzja z dnia 24.02.1973 r. oraz z 31.03.2004 r.	Samorządowa – trwały zarząd: Dom Dziecka nr 1 Dom Dziecka nr 2
		Budynki na terenie parku: – dom drewniany modrzewiowy – oficyna – stajnia z domem stajennego	290/Wlkp/A decyzja z dnia 28.03.2006 r.	Skarb Państwa – KOWR

		– ujeżdżalnia z szorownią		
		Zespół folwarczny: ▪ podwórze gospodarcze północne i środkowe, obejmujące działki nr 407/1; 407/2; 403 wraz z budynkami: • stodoła zachodnia ze spichlerzem • waga wozowa • obora • magazyn nawozów sztucznych • kuźnia • gorzelnia • browar • magazyn z wieżą • mur od strony północnej z bramą wjazdową ▪ podwórze południowe w granicach działki nr 406 • owczarnia	192/Wlkp/A decyzja z dnia 15.09.1969 r. oraz z 06.04.2006 r.	Skarb Państwa; prywatna
		Piec do wypału cegły oraz jego otoczenie stanowiące teren działki nr 397/15	171/Wlkp/A decyzja z dnia 28.04.2004 r.	Skarb Państwa – użytkowanie wieczyste: Gmina Jaraczewo
3.	Jaraczewo	Kościół parafialny p.w. św. Marii Magdaleny	III-885/14/61 decyzja z dnia 27.12.1961 r.	kościelna

		Synagoga, obecnie GOK i OSP, ul. Kolejowa 4	941/Wlkp/A decyzja z dnia 01.11.2014 r.	gminna
		Zespół dworski: – dwór – park	1616/A decyzja z dnia 17.09.1974 r.	Skarb Państwa-KOWR
		Dom, Rynek 11	740/A decyzja z dnia 15.09.1969 r.	prywatna
		Dom, Rynek 12	741/A decyzja z dnia 15.09.1969 r.	prywatna
		Dom, Rynek 13	742/A decyzja z dnia 15.09.1969 r.	prywatna
4.	Nosków	Kościół par. pw. Świętej Trójcy	509/A decyzja z dnia 31.12.1990 r.	kościelna
		Dzwonnica		kościelna
5.	Panienka	Kościół pw. Najświętszego Imienia Jezus	KS.Z.-II-1/15/49 decyzja z dnia 19.07.1949 r.	kościelna
		Plebania	987/A decyzja z dnia 6.03.1970 r.	kościelna
6.	Poręba	Kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. fil. pw. Niepokalanego Serca NMP	744/Wlkp/A decyzja z dnia 31.05.2012 r.	kościelna
		Dawny cmentarz ewangelicki przy kościele		kościelna
		Zespół dworski (w dawnej decyzji jako Łowęcice): – dwór – park	745/Wlkp/A decyzja z dnia 30.07.1986 r. oraz z 31.05.2012 r.	samorządowa
7.	Rusko	Kościół par. pw. św. Wojciecha	kl.III-885/11/61 decyzja z dnia 27.12.1961 r.	kościelna

		Zespół pałacowy: – pałac – park	364/1409/A decyzja z dnia 27.02.1973 r.	Samorządowa, prywatna, Skarb Państwa – KOWR
--	--	---------------------------------------	--	---

3.8.2. Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków

Lp.	Miejscowość	Nazwa zespołu	Nr rejestru	Data wpisu	Ilość obiektów
1	Góra	Wyposażenie kościoła pw. Wniebowzięcia NMP	56/B/Ka; 338/B	14.06.1974 r.	13
2	Jaraczewo	Wyposażenie kościoła pw. Wniebowzięcia NMP	74/B/Ka	08.02.1975 r.	16
3	Nosków	Wyposażenie kościoła pw. św. Trójcy	369/B; 82/B/Ka	14.02.1975 r.	21
4	Panienka	Wyposażenie kościoła pw. Najświętszego Imienia Jezusa	83/B/Ka	14.02.1975 r.	14
5	Rusko	Figura NMP przy kościółce pw. św. Wojciecha	374/B	14.02.1975 r.	1
6	Rusko	Wyposażenie kościoła pw. św. Wojciecha	88/B/Ka	06.03.1975 r.	27
7	Zalesie	Kapliczka z rzeźbą	61/B/Ka	14.06.1974 r.	1

3.8.3. Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków

L.p.	Miejscowość	Obiekt (funkcja)	Nr rejestru zabytków
1.	Łobez	grodzisko (wczesne średniowiecze)	1463/A decyzja z dnia 27.09.1973 r.
2.	Gola	cmentarzysko (okres halsztacki, kultura pomorska)	1464/A decyzja z dnia 27.09.1973 r.
3.	Jaraczewo	cmentarzysko (okres lateński, kultura grobów skrzynkowych)	674/A decyzja z dnia 10.07.1969 r.
4.	Góra	cmentarzysko (wczesna epoka żelaza, kultura łużycka)	1471/A decyzja z dnia 28.09.1973 r.

Na terenie stanowiska archeologicznego wpisanego do rejestru zabytków zakazuje się prowadzenia wszelkich robót budowlanych oraz przemysłowych, czyli wszelkich działań gospodarczych w tym w szczególności budowli przemysłowych oraz innych działań faktycznych, których skutkiem miałyby być przekształcenie terenu, a prace porządkowe prowadzone w jego obrębie wymagać będą uzgodnienia z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

3.9. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków gminy Jaraczewo

Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Jaraczewo w formie zbioru kart adresowych została przyjęta Zarządzeniem nr 68/2019 Burmistrza Miasta i Gminy Jaraczewo z dnia 15 października 2019 roku w sprawie przyjęcia Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Jaraczewo.

3.8.1. Zabytki nieruchome

ANEKS nr 1. str. 119

3.8.2. Zabytki archeologiczne

ANEKS nr 2. str. 151

3.10. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

Na terenie gminy znajdują się obiekty, które należałoby uznać za wyjątkowo wyróżniające się na tle wszystkich zabytków, zarówno wpisanych do rejestru, jak i gminnej ewidencji zabytków. Stanowią one elementy rozpoznawalne przez społeczeństwo, nie tylko w skali regionu. Do takich „wizytówek” gminy niewątpliwie zaliczyć należy:

Kościół p.w. Świętej Trójcy w Noskowie

Najstarsza wzmianka o parafii w Noskowie pochodzi z 1433 r. W 2 poł. XVII w. wybudowano nowy kościół, ufundowany przez Chryzostoma Dobrzyckiego. W 1749 r., dzięki fundacji Józefa Dobrzyckiego na miejscu dawnego kościoła wzniesiono obecny, p.w. Św. Trójcy. W 1870 r. świątynia została odrestaurowana. W 1927 r. do południowej strony dobudowano zakrystię oraz kruchtę w przyziemiu wieży. Kolejne prace remontowe przeprowadzono w latach 50. XX w. oraz w 1980, 1990 i 1994 r.

Świątynia została ulokowana pośrodku wsi Nosków, oddalona na zachód od głównego traktu komunikacyjnego. W skład zespołu kościoła parafialnego wchodzi także drewniana dzwonnica, wzniesiona w 2 poł. XVIII w. oraz organistówka z lat 30. XX w.

Kościół jest orientowany, wzniesiony na planie prostokąta z trójbocznie zamkniętym prezbiterium. W zachodniej części korpusu dominuje czworoboczna wieża zwieńczona dachem namiotowym. Budynek kościoła pokryty jest gontem.

Świątynię wykonano w konstrukcji drewnianej, zrębowej, z wieżą w konstrukcji słupowej. Wszystkie ściany obustronnie wzmocniono lisicami.

Jednonawowe wnętrze kościoła posiada bogaty wystrój i wyposażenie, gdzie aż 21 obiektów zostało wpisanych do rejestru zabytków. Na uwagę zasługuje barokowa grupa Pasyjna na belce tęczowej, empora muzyczna z ażurową balustradą, dekorowany strop oraz barokowe ołtarze.

Obiekt zachowany i utrzymany jest w dobrym stanie. Sukcesywnie prowadzone są prace remontowo – konserwatorskie.

Kościół p.w. Imienia Jezus w Panience

Kościół p.w. Imienia Jezus w Panience to kolejny przykład drewnianej architektury sakralnej na terenie gminy Jaraczewo. Podobnie jak kościół w Noskowie, został on wzniesiony w miejscu wcześniejszej świątyni. Oba kościoły powstały w podobnym okresie czasowym, z różnicą niecałych 40 lat. Świątynie charakteryzują się prostą bryłą, skromnym detałem oraz jednakowym materiałem wykonania.

Kościół został wybudowany w 1787 r. z fundacji kasztelanowej nakielskiej, Izabeli z Mycielskich Gajewskiej, jednak tradycja funkcjonowania w tym miejscu świątyni sięga czasów średniowiecza. Pierwotnie na jego miejscu znajdował się drewniany kościół pw. Ścięcia Św. Jana Chrzciciela, wspomniany po raz pierwszy w roku 1390. Po pożarze, który miał miejsce w 1660 r. ufundowano nową świątynię, konsekrowaną w 1685 r., którą ok. 100 lat później rozebrano, z powodu złego stanu zachowania. Na jej miejscu wybudowano obecny drewniany kościół. Remont kościoła miał miejsce kolejno w: XIX wieku, w 1982 r. oraz w latach 1989–1993.

Świątynię ulokowano na niewielkim wzniesieniu. W skał zespołu kościoła parafialnego wchodzi także: cmentarz przykościelny z XVIII w., z bogato rzeźbionymi nagrobkami, drewniana dzwonnica z końca XVIII w., plebania z początku XIX w. i ogrodzenie z końca XIX w.

Kościół jest orientowany, bryła jest prosta, rozczłonkowana, na rzucie prostokąta, z wyodrębnionym pięciobocznym prezbiterium. Od strony południowej znajduje się czworoboczna zakrystia. Prostokątne kruchty poprzedzają wejście główne i wejście od strony południowej. Korpus główny przekryty dachem dwuspadowym z naczółkiem od zachodu. Pod prezbiterium znajduje się murowana krypta. Prezbiterium kryte dachem wielospadowym. Wszystkie połacie wyłożone zostały gontem. Od strony zachodniej korpusu wieżyczka na sygnaturkę, z czworoboczną latarnią i z cebulastym hełmem pokrytym blachą.

Obiekt jest drewniany, w konstrukcji zrębowej, na drewnianej podwalinie i ceglanej podmurówce. Część zachodnia wraz z zakrystią posadowione zostały na kamieniach polnych. Ściany nawy i prezbiterium od zewnątrz oszalowane deskami w układzie poziomym, dwie kruchty i zakrystia deskami pionowo.

Wnętrze kościoła jest jednonawowe, nakryte stropami z bogatym wyposażeniem, a znaczna część obiektów wpisana została do rejestru zabytków. Na szczególną uwagę zasługuje ołtarz główny z 1768 r. z obrazem Madonny z Dzieciątkiem i figurami św. Stanisława i Wojciecha. Na belce tęczowej widnieje napis odnoszący się do fundacji kościoła (data 1787) oraz barokowy krucyfiks. Obiekt zachowany i utrzymany jest w dość dobrym stanie. Sukcesywnie prowadzone są prace remontowo – konserwatorskie.

Kościół p.w. Św. Wojciecha w Rusku

Pierwszy kościół w Rusku najprawdopodobniej pochodził z końca XIV w. i należał do filii parafii w Cerekwicy. W 1613 r. w jego miejscu wybudowano nową, drewnianą świątynię, zastąpioną w 1883 r. obecnym kościołem p.w. Św. Wojciecha. W 1913 r. świątynię poddano remontowi oraz dobudowano do niej kruchtę i kaplicę od strony północnej. Kolejne prace remontowe miały miejsce w latach 90. XX w. oraz po 2000 r.

Zlokalizowany jest wzdłuż głównego traktu komunikacyjnego, w pobliżu zabytkowego założenia pałacowo-folwarcznego. W skład zespołu kościoła parafialnego wchodzi: cmentarz przykościelny z XVII w., plebania z ok. 1850 r. i ogrodzenie z bramą z końca XIX w.

Kościół jest orientowany, o prostej bryle, na rzucie prostokąta zamkniętym trójbocznym prezbiterium. Bryła rozczłonkowana przybudówkami. Od południa do korpusu przylegają dwa prostokątne aneksy, pełniące funkcję zakrystii i kostnicy. Od północy znajduje się kaplica zamknięta trójbocznie. Nawa i prezbiterium równej wysokości przekrywa dach wielospadowy, pokryty dachówką ceramiczną karpiówką. Obiekt wykonano w konstrukcji szachulcowej.

Wnętrze jednosalowe, o bogatym wyposażeniu i wystroju, z czego część obiektów wpisano do rejestru zabytków. Na uwagę zasługują: ołtarz główny i obraz patrona kościoła datowane na rok 1630, rokokowy ołtarz boczny, czy chrzcielnica z początku XIX wieku.

Przed kościołem znajduje się barokowa figura Najświętszej Marii Panny z 1763 r.

W 2021 r. przeprowadzono remont zagrożonej konstrukcji nawy i dachów, obecnie stan wieży kościelnej jest bardzo zły i wymaga pilnego podjęcia prac.

Kościół p.w. św. Marii Magdaleny w Jaraczewie

Parafia w Jaraczewie wzmiankowana już na przełomie XIII i XIV w., wyodrębniona z parafii cerekwickiej. W 1673 r. odbyła się konsekracja drewnianego kościoła, do którego w 1774 r. dobudowano późnobarokową murowaną wieżę. W 1843 r., dzięki fundacji Edwarda Jaraczewskiego drewniany kościół zastąpiono obecną murowaną, późnoklasycystyczną świątynią, konsekrowaną w 1845 r.

Kościół p.w. św. Marii Magdaleny w Jaraczewie znajduje się na północ od historycznego, średniowiecznego Rynku, za rzeką Obrą. Kościół jest orientowany. Bryła jest prosta, na rzucie

prostokąta, z wydzielonym prezbiterium zamkniętym prosto. Od zachodu nad korpusem dominuje wieża na rzucie kwadratu.

Obiekt powstał w konstrukcji tradycyjnej, murowany i otynkowany. Gładkie, jasne elewacje dekorowane zostały poprzez pilastry na narożnikach, czy wydatne profilowane gzymsy.

Jednonawowe wnętrze przekryte stropem posiada bogate wnętrze, z czego część obiektów ujęto w rejestrze zabytków, w tym: ołtarz główny z rzeźbami św. Wojciecha i Stanisława z XVII w., późnogotycki krucyfiks oraz płaskorzeźbiona predella z pocz. XVI w. (przeniesione prawdopodobnie z nieistniejącego już kościoła św. Krzyża ulokowanego poza granicami miasta), a także neogotycki nagrobek Józefa i Eleonory Jaraczewskich, czy epitafium Hieronima Jaraczewskiego.

Obiekt zachowany i utrzymany jest w dobrym stanie.

Synagoga obecnie Gminny Ośrodek Kultury w Jaraczewie

Budynek dawnej synagogi w Jaraczewie znajduje się na południowym krańcu miejscowości, przy ul. Kolejowej 4, w pobliżu zespołu dawnego młyna. Pierwotnie, ok. 100 m. od niej istniał cmentarz żydowski. Obiekt wzniesiono w ok. 1882 r., w konstrukcji murowanej, z cegły, na rzucie prostokąta, orientowany w linii wschód-zachód, usytuowany szczytowo względem ulicy. Bryła budynku złożona jest z korpusu głównego przekrytego dachem dwuspadowymi i dwóch wtórnych aneksów (od północy i południa), przekrytych osobnym zadaszeniem w formie dachu dwuspadowego. Połacie pokryte dachówką ceramiczną w kolorze ceglastym.

Elewacje korpusu posiadają jednolity wystrój architektoniczny, z elementami architektonicznymi w formie arkad, otworów okiennych zamkniętych półkoliście i półkolumnienek. Budynek jest częściowo otynkowany w jasnobieżowej kolorystyce.

Podczas II wojny światowej synagoga została zdewastowana. Po wojnie, w 1963 r. gmina żydowska przekazała budynek OSP, z przeznaczeniem na dom kultury. W latach 60. XX wieku do korpusu głównego dobudowano dwa aneksy od strony północnej i południowej, całkowicie

przebudowano wnętrze dawnej świątyni, a także przekształcono część wschodnią i obniżono wysokość.

W 2000 r. podjęto częściową renowację elewacji. Obecnie w budynku mieści się Gminny Ośrodek Kultury. Od jesieni 2021 r. trwają w nim prace budowlane i konserwatorskie w ramach projektu Rewitalizacji.

Zespół pałacowo-folwarczny w Cerekwicy Nowej

Budowa założenia pałacowego w Cerekwicy rozpoczęła się już pod koniec XVII w. za sprawą rodziny Bojanowskich herbu Junosza. Pierwotnym właścicielom z powodów finansowych nie udało się dokończyć całości założenia, toteż w ok. poł. XVIII w. majątek przekazano Franciszkowi Rychłowskiemu herbu Nałęcz. W tych latach do głównego korpusu pałacu dostawiono portyk na osi fasady, a także dobudowano oficynę. W późniejszych latach posiadłość odziedziczyła Jadwiga z Rychłowskich. W ok. poł. lat 80. XIX w. pałac sprzedano rodzinie Drogowskich.

W latach 90. XIX w. założenie odsprzedano Komisji Kolonizacyjnej, która utworzyła w tym miejscu zakład wychowawczy. Po przejęciu majątku rozebrano część budynków gospodarczych i folwarcznych oraz wybudowano obiekty tj.: szkoła, kuchnia, dom dla nauczycieli, czy warsztaty. Sam budynek pałacu pełnił funkcję internatu, do którego dobudowano parterowy aneks. Po 1918 r.

funkcjonował tu zakład wychowawczy dla chłopców. W 1939 r. hitlerowcy wykorzystali placówkę na obóz przejściowy. Po II wojnie światowej powrócono do dawnej funkcji zakładu wychowawczego dla chłopców, który wkrótce, w 1948 r. zmieniono na zakład wychowawczy dla dziewcząt. Obecnie w budynkach mieści się Państwowy Młodzieżowy Zakład Wychowawczy. W 2011 r. zakończono prace renowacyjne przy pałacu oraz dwóch obiektów z międzywojnia. W 2014 r. zrewitalizowano park krajobrazowy poczdający z 1 poł. XIX w., dzięki czemu możemy podziwiać je w bardzo dobrym stanie.

Zespół pałacowo-folwarczny znajduje się wzdłuż głównego traktu komunikacyjnego miasta, prowadzącego w kierunku Jaraczewa. Na północ od obiektu mieści się zespół kościoła parafialnego p.w. Jakuba Większego Apostoła, ujęty w gminnej i wojewódzkiej ewidencji zabytków.

W skład zespołu pałacowo-folwarcznego wchodzi:

1. Pałac
2. Oficyna obecnie dom
3. Oficyna obecnie dom nauczycieli
4. Oficyna - kuchnia
5. Oficyna - budynek administracyjny
6. Szkoła
7. Stróżówka
8. Budynek gospodarczy
9. Park
10. Ogrodzenie od zachodu
11. Ogrodzenie z bramą główną
12. Pozostałości stodoły
13. Dom
14. Dom
15. Brama wschodnia

Najstarszym budynkiem wchodzącym w skład założenia jest pałac. Bryła pałacu jest prosta, dwukondygnacyjna, wzniesiona na rzucie prostokąta, przekryta dachem czterospadowym krytym dachówką ceramiczną. Bryłę urozmaica czterokolumnowy portyk z trójkątnym naczółkiem na osi

fasady oraz niewielki parterowy aneks. Obiekt powstał w konstrukcji tradycyjnej, murowany i otynkowany. Wnętrze obiektu dwutraktowe, z dużą sienią na osi.

Zespół zachowany i utrzymany jest w dobrym stanie. Część budynków wymaga prac remontowo-konserwatorskich.

Zespół dworsko-folwarczny w Jaraczewie

Powstanie na terenie dzisiejszego Jaraczewa dworu zaingerował już w latach 60. XVIII w. starosta solecki Tadeusz Jaraczewski. W źródłach pochodzących z 1797 r. majątek ten zapisywano jako „villa J. alter Chytrowo ex aula”. Swą obecną formę dwór przybrał w 1813 r., najprawdopodobniej za sprawą dziedzica, Hieronima Jaraczewskiego. Zespół w posiadaniu Jaraczewskich do 1876 r., kiedy to została przekazana (wraz z Chytrowem, ob. część Jaraczewa) Maciejowi Stablewskiemu herbu Oksza. Wkrótce po śmierci nowego właściciela dwór sprzedano firmie zajmującej się skupowaniem majątków od polskich rolników. W 1905 r. firma Drwęski & Langner sprzedała założenie dworskie Antoniemu Łebińskiemu herbu Łódzia oraz Bohdanowi Trzebińskiemu herbu Szeliga z Gnojna pod Inowrocławiem. Od 1935 r. dobra w Chytrowie z powrotem wróciły

w posiadanie Jaraczewskich, poprzez małżeństwo Izabeli Marii Trzebińskiej z Tadeuszem Nikodemem Jaraczewskim.

Majątek słynął z hodowli bydła rasy czerwono-poznańskiej. Jego ogólny areal wynosił 328 ha, z czego większość przeznaczona była na ziemię uprawne (220 ha) oraz lasy (90 ha).

Założenie dworsko-folwarczne zlokalizowane jest na północ od Rynku, w pobliżu kościoła p.w. św. Marii Magdaleny z 1843 r., przy prawym brzegu Obry. W jego skład obecnie wchodzi:

1. Dwór
2. Park
3. Stajnia
4. Obora
5. Stodoła ze stajnią i spichlerzem
6. Ogrodzenie z bramą i furtką
7. Brama główna

KOLONIA MIESZKALNA:

8. Dwojak obecnie dom
9. Dwojak obecnie dom
10. Czworak obecnie dom
11. Czworak obecnie dom
12. Ośmiorak obecnie dom
13. Czworak obecnie dom.

Parterowy dwór z 1813 r., nakryty dachem naczółkowym, z nowszym piętrowym skrzydłem oraz gankiem, wraz z zabudowaniami folwarcznymi. Obok dworu znajduje się park krajobrazowy o pow. ok. 6,3 ha nazwany imieniem Powstańców Wielkopolskich. Na pocz. XX w. park liczył ok. 12 ha i obiegała go aleja spacerowa. Wśród starodrzewu dominują klony, jesiony i graby.

Obecnie założenie pełni funkcję mieszkalno-usługową.

Zespół dworski zachowany jest w średnim stanie. Zarówno dwór, park jak i budynki gospodarcze wymagają prac remontowo-konserwatorskich z poszanowaniem historycznego układu przestrzennego i zachowanej substancji zabytkowej.

Zespół pałacowo-folwarczny w Rusku

Założenie pałacowo-folwarczne w Rusku, w tym neorenesansowy pałac, datowany na lata 1875-1876, powstał dla hrabiego Zygmunta Czarneckiego. Po II wojnie światowej na podstawie dekretu o reformie rolnej założenie przeszło na własność skarbu państwa polskiego. W 1989 r. w pałacu przeprowadzono remont, polegający na zmianie układu funkcjonalno-przestrzennego poprzez dodanie ścianek działowych i skuciu detalu architektonicznego na elewacji zachodniej.

Zespół zlokalizowany jest po wschodniej stronie wsi, w pobliżu kościoła p.w. Św. Wojciecha, datowanego na 1883 r. Pałac mieści się pośrodku założenia parkowego, z fasadą zwróconą ku wschodowi. Prostokątną bryłę główną od frontu poprzedza ryzalit z arkadowym podcieniem w części parterowej. Od zachodu do bryły głównej przylegają dwa skrzydła na rzucie prostokąta, ustawione równolegle do budynku głównego. W północno-wschodniej części, między północnym skrzydłem a korpusem bryły urozmaica owalna wieża zakończona krenelażem.

Obiekt został wybudowany w technice tradycyjnej, murowany i otynkowany, z detalem architektonicznym w formie boni, kroksztynów, czy gzymsów międzykondygnacyjnych.

Układ wnętrza korpusu głównego pałacu pierwotnie dwutraktowy, z hallem, który zajmował przestrzeń o szerokości wejściowego ryzalitu frontowego.

Park krajobrazowy wokół pałacu został zaprojektowany w 2 poł. XIX w. wg projektu Marii Czarneckiej i ma powierzchnię 7,2 ha. Na południe od pałacu znajduje się aleja grabowa. Najwięcej w parku rośnie jesionów, klonów, kasztanowców i lip. Mieszczą się tu także trzy stawy oraz okazały starodrzew w postaci pomnikowego dębu, lip i magnolii.

W skład założenia pałacowo-folwarcznego wchodzi:

1. Pałac
2. Oficyna obecnie dom
3. Rządcówka
4. Park
5. Ogrodzenie z 2 bramami
6. Stajnia i spichlerz
7. Obora
8. Obora
9. Stelmacharnia i kuźnia
10. Gołębnik
11. Brama główna

KOLONIA MIESZKALNA

12. Ośmiorak
13. Ośmiorak
14. Ośmiorak.

Cały zespół pałacowo-folwarczny w Rusku zachowany jest w średnim stanie i wymaga prac remontowo-konserwatorskich. Fragmentarycznie zachowany układ przestrzenny parku wymaga przeprowadzania prac porządkowych.

Zespół pałacowo-folwarczny w Górze

Zespół pałacowo-folwarczny w Górze należy do największych tego typu założeń na terenie gminy Jaraczewo. Neorenesansowy pałac datowany na lata 1877–1878 powstał wg proj. berlińskiego architekta Paula Rötera, dla ówczesnych właścicieli majątku w Górze, rodziny Fischer von Mollard. W pobliżu pałacu znajdują się obiekty folwarczne i mieszkaniowe, należące do wcześniejszej fazy budowy, wzniesione dla hrabiego Wiktora Szółdrskiego.

Po II wojnie światowej zespół pałacowo-folwarczny przeszedł w posiadanie państwa polskiego i w 1950 r. utworzono w nim Rolniczą Spółdzielnię Produkcyjną. Sam budynek pałacu do 1957 r. funkcjonował jako szkoła rolnicza, a dwa lata później Państwowy Dom Dziecka (obecnie Dom Wsparcia Dziecka i Rodziny DOMOSTWO).

Założenie pałacowe znajduje się w otoczeniu rozległego parku krajobrazowego ukształtowanego w 2 poł. XIX w., w okolicy kościoła p.w. Wniebowzięcia NMP wzniesionego w latach 1817–1830 przez wcześniejszego właściciela Góry, hrabiego Wiktora Szółdrskiego.

Od 1848, gdy majątek przeszedł na własność państwa pruskiego, a następnie przez rodzinę Fischer von Mollard, zaczęto intensywnie rozbudowywać założenie.

Cennym elementem historycznego założenia jest piec do wypału cegły. Jest to piec wypalowy pierścieniowy z suszarnią nadpiecową. Został wzniesiony w ok. 1870 r. w systemie Hoffmana, na południowym krańcu miejscowości Góra, przy obecnej ul. Spółdzielczej. Cegielnia stanowi południową granicę zabudowy folwarku. Od wschodu jej teren sąsiaduje ze stawami, które

powstały w dawnych wyrobiskach gliny, oraz z relikтами suszarni naturalnych. Nad północ od pieca znajduje się formownia, a na południe budynek administracyjno-mieszkalny.

Piec zbudowano z cegły ogniotrwałej na ceglany m fundamencie. Bryła obiektu cylindryczna, przykryta dachem o małym kącie nachylenia połaci. Ściany zewnętrzne są pochylone do środka pieca i wzmocnione 24 ceglany m skarpami. Elewacje pieca w przyziemi u pomiędzy skarpami do wysokości 1,5 metra są obrzucone tynkiem. Furty komór przekryte łukiem pełnym, obecnie zamurowane. Na wysokości drugiej kondygnacji okna zamknięte łukiem odcinkowym, drewniane. Pośrodku znajduje się wysoki komin zwężający się ku górze, o podstawie koła.

W 1926 r. majątek z cegielnią należał do Ernsta Gotthelfa Fischera von Mollard. Po II wojnie światowej upaństwowioną cegielnię przekazano Krotoszyńskim Zakładom Ceramiki Budowlanej, przekształconej w latach 90. XX w. w S.A. CERABUD. Z przyczyn ekonomicznych produkcję przerwano w 1999 roku. W roku 2009 przeprowadzono ekspertyzę techniczną z uwagi na pogarszający się stan techniczny komina, w wyniku czego zdecydowano się go skrócić. Roboty rozbiórkowe przeprowadzono w 2012 r.

Obecnie piec jest nieużytkowany i wymaga pilnych prac remontowo-konserwatorskich. Obiekt do dzisiaj zachował niezmienną formę bryły oraz pierwotny układ wnętrza związany z technologią wypału, co czyni go jednym z nielicznych zachowanych pieców tego typu na terenie Wielkopolski.

W skład zespołu pałacowo-folwarcznego wchodzi:

1. Pałac
2. Oficyna dworska
3. Oficyna pałacowa
4. Grobowiec
5. Dom modrzewiowy "Blokhaus"
6. Oranżeria z kotłownią obecnie Garaże
7. Lodownia
8. Lapidarium przy "Blokhausie"
9. Park
10. Ogrodzenie z główną bramą
11. Ogrodzenie z bramą

12. Ujeżdżalnia
13. Stajnia i Dom stajennego
14. Szorownia
15. Brama wjazdowa na podwórze
16. Obora
17. Chlewnia
18. Owczarnia
19. Stodoła ze spichlerzem
20. Spichlerz dworski
21. Browar
22. Magazyn
23. Wieża
24. Pozostałości paszarni
25. Gorzelnia
26. Kotłownia
27. Magazyn opału
28. Płatkarnia
29. Kuźnia
30. Magazyn nawozów
31. Waga
32. Brama główna
33. Brama wjazdowa od strony ujeżdżalni
34. Piec kręgowy
35. Budynek administracyjny
- KOLONIA MIESZKALNA
36. Ośmiorak obecnie dom
37. Czworak
38. Czworak
39. Czworak
40. Czworak

41. Czworak obecnie dom

42. Dom wielorodzinny

Zespół pałacowo-folwarczny w Górze zachowany jest w zróżnicowanym stanie. Pałac utrzymany jest w dobrym stanie, przeprowadzana są bieżące prace remontowo-konserwatorskie, park zachował historyczny układ przestrzenny, który wymaga prac porządkowych. Budynki folwarczne zachowane w stanie średnim i złym, wymagają prac remontowych. Piec wymaga pilnych prac zabezpieczających i remontowo-konserwatorskich.

4. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY - ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ

Mocne strony:

- Duża ilość zachowanych zabytków sakralnych na terenie gminy, reprezentujących różne style architektoniczne,
- Duża ilość zachowanych założeń parkowych, pałacowo- oraz dworsko-folwarcznych,
- Duża ilość obiektów historycznych pochodzących z XIX w. i przełomu XIX i XX w.,
- Zachowane ślady działalności człowieka z epoki średniowiecza, w tym grodzisko i średniowieczne plany ulic (np. Panienka, Rusko, Jaraczewo),
- Opracowana gminna ewidencja zabytków,
- Położenie gminy przy drodze krajowej nr 12, w pobliżu dużych ośrodków miejskich (Jarocin, Kalisz, Leszno, Ostrów Wielkopolski, Poznań),
- Przyjęte uchwałą Rady Miasta i Gminy Jaraczewo Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
- Przyjęty uchwałą Rady Miasta i Gminy Jaraczewo Program rewitalizacji gminy Jaraczewo na lata 2016–2023,
- Aktywna działalność organizacji pozarządowych
- Duża ilość Kół Gospodyń Wiejskich prężnie działających na terenie gminy,
- Działalność Gminnego Ośrodka Kultury w Jaraczewie,
- Działalność Biblioteki Publicznej Gminy Jaraczewo z filią w Górze,
- zachowane elementy tradycyjnego, wiejskiego budownictwa, w tym przydrożne kaplice i krzyże,
- Rozwój turystyki z wykorzystaniem szlaku rowerowego „dookoła Jaraczewa”, łączącego się ze szlakami Książa Wielkopolskiego, Doska, Gostynia i Jarocina. Na trasie rowerowej przewidziano miejsca postojowe w Rusku, Parzęczewie i Panience, gdzie podziwiać można zabytkową architekturę,
- Duże zaangażowanie samorządu w rozwój gminy.

Słabe strony:

- Układy ruralistyczne wymagające rewitalizacji,
- Droga tranzytowa przebiegająca przez centrum historycznego Rynku w Jaraczewie,
- Brak Uchwały Krajobrazowej pozwalającej uregulować kwestię formy, kolorystyki, czy wielkości obiektów małej architektury, tablic reklamowych, urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń,
- Mała ilość uchwalonych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, określających granice strefy ochrony konserwatorskiej i archeologicznej,
- Powstająca nowa zabudowa, nie wpisuje się harmonijnie w krajobraz kulturowy Gminy, a także nie nawiązuje do historycznej architektury na tym terenie,
- Niezadowalająca popularyzacja wiedzy o wartościach chronionych obiektów,
- Brak zaplecza turystycznego, bazy noclegowej i gastronomicznej,
- Brak czynnych linii kolejowych na terenie gminy,
- Słabo rozwinięta komunikacja lokalna,
- Brak instytucji muzealnych,
- Słabe wykorzystanie potencjału zabytków i cennych obszarów przyrodniczych,
- Samowolne działania w obrębie zabytków, bez uzgodnień z konserwatorem zabytków,
- Powszechna termomodernizacja oraz stosowanie współczesnych, niedostosowanych materiałów do historycznego budownictwa mieszkalnego (blachodachówka, stolarka PCV),
- Niedostateczne oznaczenie miejsc i obszarów atrakcyjnych turystycznie.

Szanse i możliwości rozwoju:

- Możliwość pozyskania środków na finansowanie działań rewitalizacyjnych oraz prac konserwatorskich z różnych źródeł zewnętrznych,
- Wzrost zainteresowania mniejszymi ośrodkami turystycznymi,
- Chęć poznawania i promowania lokalnej kultury i sztuki,

- Stworzenie atrakcyjnej bazy danych o dziedzictwie kulturowym gminy,
- Utworzenie placówki muzealnej związanej z lokalnym dziedzictwem,
- Rewitalizacja układów ruralistycznych i urbanistycznego w Jaraczewie,
- Uporządkowanie form reklam w obrębie obiektów i układów historycznych, w szczególności dotyczy to miasta Jaraczewo,
- Sukcesywne prowadzenie prac przy obiektach i założeniach zabytkowych w celu zachowania oraz podnoszenia ich atrakcyjności turystycznej,
- Sukcesywne uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uwzględniających ochronę i opiekę nad dziedzictwem kulturowym,
- Realizacja założeń przyjętych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz Programie rewitalizacji gminy Jaraczewo na lata 2016–2023,
- Rozbudowa istniejących oraz tworzenie nowych tras i szlaków turystycznych w powiązaniu z istniejącymi obiektami i obszarami o dużych wartościach historycznych i kulturowych,
- Poprawa dostępności informacji o atrakcjach turystycznych gminy,
- Kontynuowanie obecnych i tworzenie nowych okolicznościowych przedsięwzięć, imprez promujących dziedzictwo kulturowe,
- Kształtowanie wrażliwości na kulturę oraz edukacja regionalna dzieci i młodzieży,
- Organizowanie konkursów, zakresem obejmujących dziedzictwo kulturowe regionu,
- Nawiązywanie współpracy z sąsiednimi gminami,
- Wykorzystanie metod aktywnego marketingu do rozpoznania rynku turystycznego w celu wejścia na ten rynek,
- Pozyskanie społecznej akceptacji zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz wypracowanie zasad łączenia interesów obywateli zamieszkujących i działających na terenie Gminy Jaraczewo z zasadami i potrzebami ochrony dziedzictwa,
- Nawiązanie w nowym budownictwie do lokalnych tradycji budowlanych, wykorzystanie nowych wzorców jednorodzinnej zabudowy, kontynuujących najlepsze tradycje budownictwa wiejskiego i miejskiego,

- Rosnące potrzeby mieszkańców okolicznych, dużych ośrodków miejskich dotyczące nieodległych miejsc wypoczynku i aktywnej rekreacji,
- Rozbudowa agroturystyki,
- Edukacja obecnych i przyszłych użytkowników w zakresie bieżącej pielęgnacji obiektów zabytkowych,
- Współpraca z organizacjami turystycznymi i innymi,
- Wykorzystanie szlaków turystycznych na terenie gminy.

Zagrożenia i bariery:

- Degradacja obiektów zabytkowych spowodowana niewłaściwym użytkowaniem, prowadzeniem prac bez konsultacji z urzędem ochrony zabytków, bądź brakiem użytkownika,
- Zwiększanie zadań własnych gminy bez wsparcia finansowego,
- Kryzys gospodarczy i związane z nim ograniczenie inwestycji,
- Niewystarczające środki budżetowe,
- Narastająca konkurencja na regionalnym rynku turystycznym,
- Zagrożenie nieprzewidywalności warunków atmosferycznych,
- Działalność inwestycyjna w bliskim sąsiedztwie obiektów zabytkowych,
- Negatywne nastawienie części właścicieli do ochrony zabytków, postrzeganej nie jako szansa na zachowanie wspólnego dziedzictwa, a źródło represji i ograniczeń.
- Brak należytej konserwacji i zabezpieczenia zabytków ruchomych.

5. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE, PRIORYTETY I KIERUNKI DZIAŁAŃ GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Strategicznym celem Programu opieki nad zabytkami gminy Jaraczewo na lata 2022–2025 jest zachowanie dziedzictwa kulturowego znajdującego się na terenie gminy, które służyć powinno budowaniu i utrwalaniu poczucia tożsamości lokalnej społeczności, utrzymaniu ładu przestrzennego, rozwojowi turystyki oraz rozwojowi społeczno-gospodarczemu. Aby go osiągnąć należy podjąć działania priorytetowe, zapoczątkowując proces realizowany przez wiele lat, w konsekwencji których zabytki będą otaczane coraz lepszą opieką. W miarę postępów, działania winny być poddawane systematycznej weryfikacji, co pozwoli na realne dopasowanie do aktualnych możliwości finansowych i potrzeb właścicieli.

Urząd Miasta i Gminy Jaraczewo ze względu na ustawowy obowiązek ochrony wartości społecznie istotnych, posiada instrumenty prawne umożliwiające budowanie i ugruntowanie świadomości społecznej względem ochrony i opieki nad lokalnym dziedzictwem kulturowym.

Ponadto poprzez prowadzone działania samorząd ma możliwość wskazywania kierunków rozwoju w stosunku do podmiotów prywatnych posiadających obiekty zabytkowe i kreowania polityki promocyjnej budującej wizerunek oraz prestiż gminy Jaraczewo jako miejsca atrakcyjnego turystycznie, nasyconego bogactwem zachowanych elementów kulturowych, o indywidualnym i unikatowym charakterze. Wobec powyższego objęcie – ze strony Urzędu Miasta i Gminy Jaraczewo – należyłą opieką zabytków stanowi jeden z istotnych aspektów działalności lokalnego samorządu.

Powyższą politykę określa Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Jaraczewo na lata 2022–2025, dla realizacji którego priorytetowe jest osiągnięcie celów określonych w art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opieki nad zabytkami.

Na potrzeby Programu określone zostały trzy podstawowe priorytety, które poprzez wytyczne w ich ramach kierunki działań oraz wskazane do realizacji zadania, w całości wypełniają ustawowe cele dla opracowywania gminnych programów opieki nad zabytkami.

- Priorytet I.

Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Jaraczewo

- Priorytet II.

Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego

- Priorytet III.

Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja, służące budowaniu tożsamości

Priorytet I: Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta i Gminy Jaraczewo		
Kierunki działań	Zadania	Czas realizacji
Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania	▪ Przestrzeganie podstawowych wymogów estetyki w stosunku do zabytkowych obiektów i zespołów, ze szczególnym uwzględnieniem zasad konserwatorskich dotyczących umieszczania reklam, kolorystyki elewacji oraz poprzez działania niskonakładowe jak: bieżąca konserwacja, uporządkowanie obejścia, urządzenie zieleni, wymiana nieestetycznych współczesnych ogrodzeń ▪ Prowadzenie w pierwszej kolejności prac zabezpieczających i powstrzymujących proces destrukcji, remontowanie zgodnie z wymogami konserwatorskimi, preferowanie działań zabezpieczających autentyczną substancję zabytkową – podjęcie działań w celu powstrzymania dalszej destrukcji pieca	2022-2025

	kręgowego w Górze – wycinka samosiewów do końca 2022 r., naprawa dachu do końca 2024 r. ▪ Podejmowanie starań i wsparcie w ich uzyskaniu, środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków m.in. Rewitalizacja Gminnego Ośrodka Kultury w Jaraczewie (dawna synagoga) oraz Rewitalizacja parku (planowane zakończenie w 2022 r.) ▪ W przypadku pojawienie się potrzeby i możliwości to wprowadzenie zmiany sposobu użytkowania lub adaptacja nieużytkowanych obiektów zabytkowych (będących własnością gminy) do nowych funkcji ▪ Dofinansowanie prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach niebędących własnością gminy w postaci stosownej uchwały dotyczącej dotacji na ww. prace przy zabytkach ruchomych i nieruchomych ujętych w rejestrze zabytków oraz w gminnej ewidencji zabytków ▪ Reagowanie samorządu na brak należytej dbałości właścicieli o bieżące utrzymanie zabytków, w konsekwencji prowadzące do uszkodzeń i zniszczeń	
Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków na potrzeby	▪ Konsekwentne wdrażanie zasad w zakresie umieszczania szyldów i reklam na obiektach zabytkowych oraz w ich sąsiedztwie, w szczególności dotyczy to Jaraczewa ▪ Wykorzystanie potencjału architektury zabytkowej i terenów zielonych do utworzenia sakralnej i kulturowej oferty turystycznej	2022- 2025

społeczne, turystyczne i edukacyjne	▪ Utworzenie większej ilości tras rowerowych wzdłuż obszarów o wartościach kulturowych ▪ Lepsza identyfikacja zabytków i oznakowanie cennych założeń historycznych ▪ Prowadzenie bieżących prac porządkowych przy zabytkowych zespołach zieleni: parkach, cmentarzach i obszarach nieczynnych cmentarzy ewangelickich poprzez m.in.: oczyszczenie z drobniejszych krzewów i drzew, ustabilizowanie pomników na gruncie, złożenia rozbitych pomników (w miarę zachowanych elementów), a także wyraźne oznaczenie cmentarzy w terenie ▪ Eksponowanie najcenniejszych obiektów o wartości historycznej, w tym wykonanie iluminacji i podświetlenie najciekawszych zabytków	
Podejmowanie działań umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami	▪ Organizacja pokazów, warsztatów i imprez kulturalnych związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego ▪ Prowadzenie działań o charakterze wystawienniczym	2022-2025

Priorytet II: Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego		
Kierunki działań	Zadania	Czas realizacji
Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego	▪ Sukcesywne opracowywanie i wdrażanie zapisów programów rewitalizacji, studiów widokowo-krajobrazowych, studiów historyczno-urbanistycznych i ruralistycznych, katalogów typów zabudowy regionalnej	2022-2025

i środowiska przyrodniczego	i detalu architektonicznego w realizacji zagospodarowania przestrzennego gminy (w tym w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego) ▪ Konsekwentne egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (głównie w zakresie wysokości zabudowy, jej charakteru i funkcji oraz w kwestii ochrony stanowisk archeologicznych) ▪ Staranne planowanie przestrzenne respektujące wartości średniowiecznych układów ulic Jaraczewa, Panienki, Ruska oraz grodziska w Łobzie, a także założeń pałacowo-i dworsko-folwarcznych ▪ Nawiązanie w nowej architekturze do lokalnych wzorów i materiałów oraz konsekwentnego egzekwowania praw w tym zakresie poprzez np. opracowanie (z wykorzystaniem wsparcia specjalistów, Narodowego Instytutu Dziedzictwa oddział terenowy w Poznaniu oraz we współpracy z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków) wzornika i katalogu tradycyjnego budownictwa obejmującego również detal architektoniczny jako instrumentu pomocniczego dla lokalnych architektów i inżynierów w projektowaniu nowej zabudowy nawiązującej do lokalnych tradycji.	
Ochrona układów ruralistycznych na obszarach wiejskich	▪ Poprawa ładu przestrzennego wsi oraz zapobieganie rozpraszaniu osadnictwa poprzez: ○ ochronę historycznie ukształtowanego układu dróg, historycznych podziałów własnościowych	2022-2025

	i funkcjonalnych oraz relacji przestrzennych pomiędzy zespołami zabytkowej zabudowy ○ wypełnianie zabudową wolnych działek budowlanych w obszarach centrów wsi oraz historycznych siedlisk w zgodzie z historyczną kompozycją danego układu i gabarytami oraz formą architektoniczną tworzącą jego zabudowę ○ wyznaczanie w planach miejscowych nowych terenów pod zabudowę na zasadzie kontynuacji historycznych siedlisk ○ zwiększanie świadomości mieszkańców w odniesieniu do dziedzictwa kulturowego poprzez np. edukację i wsparcie merytoryczne	
Intensyfikacja ochrony i opieki nad zabytkami gminy	▪ Rozwinięcie w Gminie systemu monitorowania ochrony i opieki nad zabytkami, poprzez m. in. ustalenie i opisanie procesu oraz powołanie zespołów na rzecz budowania i koordynowania współpracy pomiędzy samorządem terytorialnym, właścicielami, partnerami lokalnymi z organizacji pozarządowych, gospodarczych i przedstawicielami mieszkańców ▪ Wspieranie działań związanych z zabezpieczeniem obiektów zabytkowych m. in. poprzez monitorowanie stanu dziedzictwa i jego zagrożeń wykorzystując do tego celu: m.in. straż, jednostki organizacyjne gminy, a także udzielanie wsparcia finansowego (w miarę posiadanych środków) montażu instalacji przeciwpożarowej i alarmowej, zabezpieczeń przeciw włamaniom w obiektach wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w gminnych ewidencjach zabytków z terenu Gminy	

	▪ Coroczna aktualizacja Planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych	
--	--	--

Priorytet III: Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości		
Kierunki działań	Zadania	Czas realizacji
Szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym gminy	▪ Udostępnienie informacji o zabytkach gminy na stronie internetowej gminy ▪ Utworzenie gminnego systemu informacji i promocji środowiska kulturowego ▪ Opracowanie mapy zabytków gminy, jako atrakcyjnej graficznie formy promocji ułatwiającej dotarcie do wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego ▪ Publikacja materiałów i wspieranie wydawnictw dotyczących dziedzictwa kulturowego Gminy (zabytków, miejsc pamięci, walorów przyrodniczo-krajobrazowych oraz historii miejscowości leżących na terenie Gminy) w formie np. broszur, ulotek,	2022-2025

	filmów, folderów.	
Edukacja społeczna i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym i jego ochronie	▪ Współorganizacja oraz wsparcie szkoleń związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego, a także udział w nich pracowników Urzędu Gminy zaangażowanych w sferę ochrony dziedzictwa kulturowego ▪ Organizowanie i wspieranie realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych ▪ Pielęgnowanie (ochrona) tożsamości kulturowej regionu, wzmacnianie procesów integracyjnych w społeczności lokalnej ▪ Utrwalenie w świadomości społecznej tzw. tradycji miejsca, lokalizacji nieistniejących obiektów o znaczeniu dla historii regionu ▪ Używanie i stosowanie (także w stosunku do nowopowstających zespołów zabudowy) historycznych nazw miejscowości – przysiółków, historycznych nazw ulic itp., inicjowanie nowego nazewnictwa lub zmian w istniejącym nazewnictwie, promujących lokalną historię i lokalne tradycje ▪ Oznakowanie obiektów zabytkowych i mających wartość historyczną, tablicami informacyjnymi ▪ Upamiętnianie i utrwalanie w pamięci mieszkańców, zwłaszcza młodego pokolenia ważnych wydarzeń historycznych, wybitnych postaci związanych z regionem itp., poprzez działalność wydawniczą (regionalia), prowadzenie lekcji nt. przeszłości kultury regionu, organizowanie okazjonalnych wystaw i ekspozycji ▪ Wsparcie działalności Kół Gospodyń Wiejskich,	2022-2025

	promujących kulturę i sztukę regionu ▪ Czerpanie z doświadczeń i wiedzy mieszkańców celem promocji regionu i wsparcia dziedzictwa kulturowego ▪ Włączenie edukacji o zabytkach, opiece nad nimi i tradycjach regionu do programów nauczania i innych form pracy z uczniem (konkursy, imprezy) ▪ Wsparcie w udostępnianiu obiektów historycznych dla celów turystycznych i promocyjnych.	
Specjalistyczne rozpoznanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych związane z przygotowywanym lub realizowanym procesem inwestycyjnym	▪ Prowadzenie monitoringu i weryfikacji obiektów uwzględnionych w gminnej ewidencji zabytków (z zastosowaniem komputerowej bazy danych) ▪ Prowadzenie i wspieranie działań dokumentujących dziedzictwo kulturowe gminy (w tym: badania archeologiczne, kwerendy w archiwach) ▪ Poszerzanie informacji o kulturze regionu	2022-2025

Promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego służąca kreacji produktów turystyki kulturowej	▪ Opracowanie szlaków turystycznych (np. pieszych, rowerowych, konnych, samochodowych) wykorzystujących walory dziedzictwa kulturowego ▪ Utworzenie i modernizacja elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej ▪ Wprowadzenie zintegrowanego systemu informacji wizualnej (m.in. za pomocą tablic informacyjnych) obejmującego zasoby i wartości dziedzictwa kulturowego gminy ▪ Współpraca z organizacjami turystycznymi w zakresie ustalenia potrzeb rozwoju bazy turystycznej i propagowania walorów Gminy oraz rozwinięcia informacji turystycznej, zarówno wśród mieszkańców, jak i turystów.	2022-2025
Wykorzystanie zasobu zabytków dla rozwoju Gminy	▪ Przeciwdziałanie niedostatecznej roli dziedzictwa kulturowego w lokalnej polityce w tym budowaniu tożsamości i więzi społecznych, rozwoju gospodarczego opartego na innowacyjności oraz przedsiębiorczości lokalnej i wykorzystującego różnorodność kulturową jako czynnik konkurencyjności ▪ Wspieranie i promocja partnerstwa publiczno-prywatnego służącego funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej ▪ Prowadzenie aktywnego marketingu dziedzictwa kulturowego, m.in. we współpracy z NGO i przy wykorzystaniu programów grantowych Gminy	

6. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Podstawowa realizacja Programu odbywać się będzie poprzez:

- A.** Ścisłą współpracę władz samorządowych z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, Narodowym Instytutem Dziedzictwa oraz właścicielami i użytkownikami obiektów zabytkowych, parafiami, organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami regionalnymi, ośrodkami naukowymi
- B.** Działania własne władz samorządowych
 - 1. Prawne – problematyka zachowania dziedzictwa kulturowego zostanie uwzględniona przez władze gminy przy uchwalaniu przepisów prawa miejscowego

2. Finansowe – stosowanie systemu dotacji i ulg finansowych, nagród czy zachęt dla właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych
 3. Programowe – realizacja projektów i programów regionalnych
- C. Działania w ramach programów dofinansowywanych z funduszy Unii Europejskiej i innych funduszy zewnętrznych

Realizację Programu można podzielić na dwa elementy:

1. system zarządzania
2. system monitoringu i ewaluacji.

Oba systemy wdrażania są ze sobą spójne i wzajemnie zależne, co oznacza niemożność realizacji założeń Programu bez któregośkolwiek z tych elementów.

System zarządzania Programem tworzą trzy jednostki. Są to:

- Rada Gminy – uchwała Program oraz przyjmuje sprawozdania w okresach dwuletnich
- Burmistrz Miasta i Gminy – odpowiada za przygotowanie i nadzoruje realizację Programu
- Urząd Miasta i Gminy i jednostki organizacyjne Gminy – odpowiadają za bieżącą realizację zadań Programu.

Można wykorzystać kilka rozwiązań wzmacniających skuteczność powyższego systemu:

- Wzmocnienie kadrowe Urzędu Miasta i Gminy w Jaraczewie w zakresie specjalistów skoncentrowanych na profesjonalizacji realizacji zadań Programu.
- Wzmocnienie skoordynowanej współpracy pomiędzy Gminą a Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Poznaniu w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami na terenie Gminy wraz z perspektywą długofalową określenia ram porozumienia na mocy art. 96 ust. 3 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Zgodnie z zapisami Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Burmistrz Miasta i Gminy monitoruje realizację Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Jaraczewo, który co dwa lata będzie przedstawiał Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji Programu.

Kolejna edycja (aktualizacja) Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Jaraczewo ma być opracowana po czterech latach od przyjęcia go przez Radę Miasta i Gminy Jaraczewo.

7. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

W ramach priorytetu I: Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego gminy

- Kwota wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami
- Ilość przeprowadzonych prac porządkowych na cmentarzach (w szczególności tych nieczynnych)
- Wartość finansowa wykonanych prac remontowo-konserwatorskich przy zabytkach oraz liczba obiektów poddanych ww. pracom
- Informacje o wprowadzeniu iluminacji zabytkowych obiektów
- Informacje o uregulowaniu kwestii reklam i estetyki w układach ruralistycznych
- Inne

W ramach priorytetu II: Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego

- Liczba przyjętych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
- Liczba obiektów objętych ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków bądź włączenie do gminnej ewidencji zabytków
- Informacja o opracowanym wzorniku i katalogu tradycyjnego budownictwa obejmującego również detal architektoniczny
- Kwota przeznaczona na dotację na montaż instalacji przeciwpożarowej i alarmowej, zabezpieczeń przeciw włamaniom
- Informacje o aktualizacji Planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych
- Zakres współpracy z organizacjami pozarządowymi
- Inne

W ramach priorytetu III: Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości

- Liczba udostępnionych informatorów o zabytkach oraz dane o wprowadzaniu informacji o zabytkach gminy na stronie internetowej gminy oraz o opracowaniu mapy zabytków gminy
- Liczba opracowanych prac studialnych (studia historyczno-urbanistyczne, studia krajobrazowe)
- Liczba zrealizowanych konkursów, wystaw, działań edukacyjnych na terenie gminy
- Liczba utworzonych szlaków turystycznych, tras rowerowych, konnych, wodnych
- Liczba opracowanych, wydanych wydawnictw (w tym folderów promocyjnych, przewodników)
- Liczba utworzonych, zmodernizowanych elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej
- Liczba szkoleń lub liczba pracowników biorących udział w szkoleniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego

- Liczba inicjatyw indywidualnych i społecznych wspieranych przez Gminę związanych z opieką nad dziedzictwem niematerialnym Gminy
- Inne

8. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Ustawowy obowiązek utrzymania zabytku we właściwym stanie, co wiąże się m.in. z prowadzeniem i finansowaniem przy nim prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych spoczywa na jego posiadaczu, który dysponuje tytułem prawnym do zabytku wynikającym z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu. W przypadku jednostki samorządu terytorialnego, prowadzenie i finansowanie wspomnianych robót jest jej zadaniem własnym. Wszystkie podmioty zobowiązane do finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach mogą ubiegać się o ich dofinansowanie z następujących środków:

8.1. Dotacje

Sprawy, związane z dofinansowaniem prac przy obiektach zabytkowych, reguluje Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków. Dotacja może zostać udzielona osobie fizycznej, jednostce samorządu terytorialnego lub innej jednostce organizacyjnej będącej właścicielem bądź, posiadaczem zabytku lub posiadającej taki zabytek w trwałym zarządzie. Udzielana jest na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych, planowanych do przeprowadzenia w roku złożenia wniosku lub następnym, bądź na zasadzie refundacji poniesionych już nakładów przed upływem 3 lat po wykonaniu prac.

W przypadku refundacji kosztów prac wniosek powinien być złożony w roku następującym po roku, w trakcie którego zakończono wszystkie prace konserwatorskie i roboty budowlane podlegające dofinansowaniu. Art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, określa szczegółowo wykaz prac przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków, które mogą zostać objęte dotacją:

- a) sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich,
- b) przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych,
- c) wykonanie dokumentacji konserwatorskiej,
- d) opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich,
- e) wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego,
- f) sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz,
- g) zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku,
- h) stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku,
- i) odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki,
- j) odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności,

- k) odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych,
- l) modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności,
- m) wykonanie izolacji przeciwwilgociowej,
- n) uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych,
- o) działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu,
- p) zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru,
- r) zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Standardowo, dotacja udzielana jest w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie powyższych działań.

Jednocześnie, łączna kwota dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru, udzielonych przez ministra do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków bądź organ stanowiący miasta, powiatu lub samorządu województwa, nie może przekraczać wysokości 100 % nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

Dotacje Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

Udzielane są w celu poprawy stanu zachowania zabytków poprzez ochronę i zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, konserwację i rewaloryzację zabytków, udostępnianie zabytków na cele publiczne. Kwalifikują się prace prowadzone przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, realizowane bez udziału środków europejskich. Planowane w roku udzielenia dotacji lub prowadzone w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku (refundacja). Uprawnionymi wnioskodawcami są jednostki posiadające tytuł prawny do zabytku wynikający

z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego. Zasady udzielania dotacji: - dofinansowanie może obejmować jedynie nakłady konieczne na prace określone w art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, dofinansowanie może być udzielone do wysokości 50% nakładów koniecznych. W wyjątkowych wypadkach (wyjątkowa wartość historyczna, artystyczna lub naukowa obiektu, wymagane przeprowadzenie złożonych technologicznie robót, stan zachowania zabytku wymaga natychmiastowej interwencji) dofinansowanie może stanowić 100 % wartości robót.

Dotacje gminne

Zgodnie z art. 81 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków jest również obowiązkiem jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego. Dla jednostki samorządu terytorialnego, posiadającej tytuł prawny do obiektu, opieka nad zabytkiem jest jej zadaniem własnym.

Dotacje wojewódzkie i powiatowe

Dofinansowanie prac przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków odbywa się na podstawie art. 81 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz na podstawie uchwały Sejmiku Województwa (Powiatu) w sprawie trybu i zasad przyznawania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane.

Dotacje Ministra Administracji i Cyfryzacji - fundusz kościelny

Środki Funduszu Kościelnego można przeznaczyć na remonty i konserwacje obiektów sakralnych o wartości zabytkowej (art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 20 marca 1950 r. i § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 1990 r. w sprawie rozszerzenia celów Funduszu Kościelnego,

Dz. U. nr 61 poz. 354). Dotacją mogą być objęte podstawowe prace zabezpieczające obiekt: remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie, odgrzybianie, izolacja, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwwłamaniowej i przeciwpożarowej. W szczególnych przypadkach dotację można przeznaczyć na konserwację ruchomego wyposażenia obiektów sakralnych oraz stałych elementów wystroju wnętrz (dzwony, ołtarze, polichromie, posadzki).

8.2. Programy operacyjne Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Jednym z najważniejszych źródeł finansowania zadań związanych z ochroną i opieką zabytków są środki budżetu państwa będące w dyspozycji Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu, który corocznie ogłasza stosowne konkursy.

Programy operacyjne Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego:

Groby i cmentarze wojenne w kraju

Celem programu jest wspieranie opieki nad grobami i cmentarzami wojennymi na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, stanowiącymi materialne świadectwo kluczowych wydarzeń z historii Polski związanych z walką i męczeństwem, a także wspieranie prowadzenia działań naukowych upowszechniających wiedzę na temat tych wydarzeń.

Celem programu jest otoczenie grobów i cmentarzy wojennych w kraju opieką polegającą na:

- prowadzeniu robót budowlanych, prac remontowych, konserwatorskich i restauratorskich
- zabezpieczeniu i utrzymaniu w jak najlepszym stanie

- prowadzeniu badań archeologicznych i prac poszukiwawczych
- prowadzeniu prac związanych z urządzeniem grobu/kwatery/cmentarza wojennego; dokumentowaniu i prowadzeniu badań naukowych
- popularyzowaniu i upowszechnianiu wiedzy

Promowane jest:

- obejmowanie opieką obiektów, których stan zachowania wymaga podjęcia niezwłocznego działania
- opieka nad grobami i cmentarzami wojennymi o wyjątkowej wartości historycznej
- nadanie lub przywrócenie odpowiedniej rangi obiektom grobownictwa wojennego
- wykorzystanie nowoczesnych metod badań, edukacji i promocji
- zaangażowanie w opiekę nad grobami i cmentarzami wojennymi jak największej liczby różnych podmiotów
- stosowanie, w ramach obowiązujących przepisów prawa, rozwiązań sprzyjających lepszemu ochronie prawnej grobów i cmentarzy wojennych

Do składania wniosków uprawnione są samorządowe instytucje kultury niewspółprowadzone przez MKDNIŚ, organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego, publiczne i niepubliczne uczelnie oraz kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne oraz podmioty prowadzące działalność gospodarczą.

Infrastruktura domów kultury

Celem programu jest zapewnienie optymalnych warunków dla działalności domów i ośrodków kultury oraz centrów kultury i sztuki w zakresie edukacji kulturalnej i animacji kultury poprzez modernizację i rozbudowę ich infrastruktury.

Do składania wniosków uprawnione są domy kultury, ośrodki kultury oraz centra kultury i sztuki posiadające status samorządowej instytucji kultury, biblioteki posiadające status samorządowej instytucji kultury, w skład których wchodzi domy kultury, ośrodki kultury lub centra kultury i sztuki oraz jednostki samorządu terytorialnego.

Kultura ludowa i tradycyjna

Celem programu jest wspieranie zjawisk związanych ze spuścizną kultur tradycyjnych, transformacjami (przekształceniami i przemianami) poszczególnych elementów oraz współczesnymi kontekstami ich występowania.

Dotacje przeznaczone są na działania o charakterze edukacyjnym, w tym warsztaty, kursy i seminaria dotyczące szeroko pojętej kultury tradycyjnej, a także działania popularyzujące unikalne i żywe elementy kultur tradycyjnych, zadania artystyczne i użytkowe o charakterze interdyscyplinarnym i międzyśrodowiskowym oraz na prowadzenie szkolenia przez „mistrza” w zakresie różnych dziedzin niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Do składania wniosków uprawnione są samorządowe instytucje kultury niewspółprowadzone przez MKiDN, organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne oraz podmioty prowadzące działalność gospodarczą.

Miejsca pamięci i trwale upamiętnienia w kraju

Celem programu jest wspieranie samorządów w zapewnianiu stabilnej opieki nad najważniejszymi miejscami pamięci, stanowiącymi materialne świadectwo wydarzeń kluczowych dla narodowej tożsamości.

Premiowane będą również działania związane z upowszechnianiem wiedzy na temat miejsc, faktów i postaci związanych z walką i męczeństwem.

Promowane jest:

- podkreślenie prestiżu miejsca pamięci/trwałego upamiętnienia
- nadanie lub przywrócenie odpowiedniego wyrazu
- zaangażowanie w opiekę nad miejscami pamięci i trwałymi upamiętnieniami jak największej liczby różnych podmiotów
- zapewnienie jak najlepszej dostępności miejsca/trwałego upamiętnienia
- tworzenie nowych trwałych upamiętnień w miejscach, gdzie ich obecność jest uzasadniona interesem społecznym
- twórcze zastosowanie nowoczesnych metod badań, edukacji i promocji do ochrony dziedzictwa narodowego

- stosowanie rozwiązań prawnych sprzyjających lepszej opiece nad miejscami pamięci/trwałym upamiętnieniami (uwzględnienie miejsca pamięci, jego ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, czy objęcie go inną formą ochrony prawnej)

Do składania wniosków uprawnione są samorządowe instytucje kultury niewspółprowadzone przez MKDniS, organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego, publiczne i niepubliczne uczelnie oraz kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne oraz podmioty prowadzące działalność gospodarczą.

Ochrona zabytków

Celem programu jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne.

Kluczowe do realizacji programu są zadania zmierzające do zabezpieczenia, zachowania i utrwalenia substancji zabytku. Dofinansowanie dotyczy zabytków wpisanych do rejestru zabytków. Do priorytetu nie kwalifikują się projekty realizowane przy udziale środków europejskich. O dotację mogą starać się osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego oraz inne jednostki organizacyjne (samorządowe jednostki kultury, kościoły, związki wyznaniowe, podmioty prowadzące działalność gospodarczą, organizacje pozarządowe). Finansowanie odbywa się w formie udzielenia dotacji lub refundacji w okresie trzech lat od przeprowadzenia prac przy zabytku, przy czym możliwe jest, jednakże tylko w szczególnych przypadkach, uzyskanie całkowitego dofinansowania.

Ochrona zabytków archeologicznych

Celem programu jest ochrona dziedzictwa archeologicznego poprzez wspieranie kluczowych dla tego obszaru zadań, obejmujących rozpoznanie i dokumentację zasobów

dziedzictwa archeologicznego oraz opracowanie i publikację wyników przeprowadzonych badań archeologicznych.

Program ma dwa cele szczegółowe:

- Pierwszym jest wzmocnienie instrumentów ochrony konserwatorskiej zasobu dziedzictwa archeologicznego wpisanego do rejestru zabytków poprzez lepsze rozpoznanie, analizę i dokumentację stanowisk archeologicznych z wykorzystaniem nowoczesnych metod badawczych, które dają szansę na weryfikację ustaleń naukowych z ograniczeniem do minimum działań destrukcyjnych,
- Drugim celem szczegółowym Programu jest wspieranie działań mających na celu opracowanie i upowszechnienie wyników zakończonych już, często jeszcze w XX w., badań archeologicznych, które nie zostały dotychczas wprowadzone do obiegu naukowego.

Szczegółowe cele Programu będą realizowane poprzez dwie kategorie zadań:

- weryfikacja zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków, w przypadku których ustalenia co do lokalizacji, zasięgu, chronologii i/lub funkcji nie mają wystarczających podstaw naukowych, zwłaszcza tych nieposiadających własnej formy terenowej,
- opracowanie i publikacja książkowa wyników badań archeologicznych.

Do składania wniosków uprawnione są samorządowe i państwowe instytucje kultury, organizacje pozarządowe, publiczne i niepubliczne uczelnie akademickie oraz podmioty prowadzące działalność gospodarczą.

Promesa dla Kultury

Strategicznym celem programu jest zwiększenie efektywności wykorzystania funduszy europejskich na rzecz rozwoju kultury poprzez zapewnienie środków na dofinansowanie tzw. wkładu własnego dla zadań realizowanych przy udziale programów europejskich, a także poprzez dofinansowanie kosztów niekwalifikowanych związanych bezpośrednio z celami kulturalnymi ujętych w umowie o dofinansowanie ze środków europejskich.

Uprawnionymi do otrzymania dotacji są:

- samorządowe instytucje kultury,
- państwowe instytucje kultury,

- jednostki samorządu terytorialnego,
- organizacje pozarządowe,
- kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne,
- publiczne szkoły artystyczne,
- państwowe uczelnie artystyczne,
- podmioty prowadzące działalność gospodarczą wpisane do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej lub do Krajowego Rejestru Sądowego.

Koszty kwalifikowane w ramach programu Promesa dla Kultury dotyczą wyłącznie zakresu związanego z działalnością kulturalną i są tożsame z kosztami kwalifikowalnymi we wniosku do danego programu europejskiego. W przypadku zadań wnioskujących o dofinansowanie kosztów niekwalifikowanych ujętych w umowie o dofinansowanie w ramach programów europejskich, środki ministra mogą pokryć zakres związany z celami kulturalnymi, niefinansowany z innych źródeł, niemożliwy do odzyskania przez Wnioskodawcę.

8.3. Możliwości finansowania przy wykorzystaniu ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym

Partnerstwo publiczno-prywatne regulowane jest ustawą o partnerstwie publiczno-prywatnym z dnia 19 grudnia 2008 r. (Dz. U. z 2020 r., poz. 711). Ustawa określa zasady współpracy podmiotu publicznego i partnera prywatnego w ramach PPP. Dla realizacji wspólnych projektów przez administrację publiczną i przedsiębiorców w formule PPP ważne są również: ustawa o koncesji na roboty budowlane lub usługi z dnia 9 stycznia 2009 r. (Dz. U. z 2016 r., poz. 113) oraz ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2019 r., poz. 1843) regulujące podstawowe zasady współpracy publiczno-prywatnej. Wg artykułu 7. ustawy o samorządzie gminnym, Gmina realizuje zadania publiczne w zakresie m.in. kultury w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Przedmiotem współpracy podmiotu publicznego i partnera prywatnego w ramach PPP jest wspólna realizacja przedsięwzięcia:

- budowa lub remont obiektu budowlanego

- świadczenie usług
- wykonanie dzieła, w szczególności wyposażenie składnika majątkowego w urządzenie podwyższające jego wartość lub użyteczność
- inne świadczenie

W ramach PPP na podstawie art. 2 pkt. 4 lit. d) ustawy o PPP, możliwe jest zarządzanie przez podmioty prywatne istniejącymi już samorządowymi jednostkami prowadzącymi działalność kulturalną oraz rewitalizacji zabytków znajdujących się na terenie danej jednostki samorządu terytorialnego.

8.4. Środki europejskie

Poza podstawowymi źródłami finansowania, jakimi są środki publiczne pochodzące z budżetu państwa oraz budżetów samorządów, finansowanie ochrony zabytków odbywa się również przy znaczącym udziale funduszy pochodzących z Unii Europejskiej oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Program Operacyjny *Infrastruktura i Środowisko* 2021-2027 - Priorytet VIII „Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury”

W ramach tego priorytetu, możliwa jest ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego, zarówno materialnego, jak i niematerialnego. Realizowane inwestycje będą miały na celu efektywne wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego w osiąganiu korzyści społecznych i gospodarczych, zarówno w wymiarze krajowym, jak regionalnym i lokalnym. W ramach priorytetu możliwe są działania:

- Działanie 8.1 Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury
- Działanie 8.2 Ochrona zabytków.

Wsparcie będzie dotyczyło prac związanych z renowacją, konserwacją, rewaloryzacją i restauracją obiektów zabytkowych (i ich zespołów), jak również przebudowy i rozbudowy obiektów zabytkowych. Możliwy będzie również m.in. zakup urządzeń chroniących obiekt przed kradzieżą i zniszczeniem, a także zakup wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej.

Możliwe jest również korzystanie ze środków z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowiska 2014-2020 w okresie do wyczerpania środków.

Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014–2020 WRPO 2014+

Celem strategicznym WRPO 2014+ jest: poprawa konkurencyjności i spójności województwa przy zrównoważonym wykorzystaniu specyficznych cech potencjału gospodarczego i kulturowego regionu oraz przy pełnym poszanowaniu jego zasobów przyrodniczych. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez podniesienie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, poprawę atrakcyjności inwestycyjnej ośrodków miejskich i usprawnienie powiązań między nimi, zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej i turystycznej oraz przełamywanie barier strukturalnych na obszarach o niższym potencjale rozwojowym.

Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014–2020 finansowany jest z dwóch źródeł: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego. Dofinansowaniu ze środków unijnych towarzyszyć może dofinansowanie pochodzące z budżetu państwa lub budżetu samorządu województwa. W trakcie realizacji programu zaangażowane zostaną dodatkowo środki wnoszone przez podmioty realizujące projekty.

Udział poszczególnych źródeł finansowania w programie dla województwa wielkopolskiego przedstawia się następująco:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego: 61%
- Europejski Fundusz Społeczny: 24%
- Wkład krajowy z budżetu państwa: 15%

Główne kategorie beneficjentów:

- Administracja Rządowa i Samorządowa: jednostki samorządu terytorialnego, Organy administracji rządowej, Podmioty, które wykonują usługi publiczne na zlecenie jednostek

samorządu terytorialnego, w których większość udziałów lub akcji posiada samorząd terytorialny.

- Ochrona Środowiska: parki narodowe i krajobrazowe, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu.
- Kultura: instytucje kultury, osoba prawna prowadząca powiązanie kooperacyjne (przedsiębiorcy, jednostki naukowe, szkoły wyższe, fundacje i stowarzyszenia).
- Przedsiębiorstwa, biznes: instytucje Otoczenia Biznesu, Podmioty działające w oparciu o zapisy Ustawy o partnerstwie publiczno- prywatnym, Przedsiębiorcy.
- Promocja Regionu: instytucje regionalne wspierające promocję regionu, Osoba prawna prowadząca powiązanie kooperacyjne (przedsiębiorcy, jednostki naukowe, szkoły wyższe, fundacje i stowarzyszenia).
- Edukacja i badania jednostki badawczo-rozwojowe prowadzące działalność edukacyjną, Osoba prawna prowadząca powiązanie kooperacyjne (przedsiębiorcy, jednostki naukowe, szkoły wyższe, fundacje i stowarzyszenia), Osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki.

Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej 2021- 2027

Istnieją trzy typy programów: transgraniczne, transnarodowe i międzyregionalne na 2021-2027. Zasadniczą różnicą między trzema typami współpracy jest zakres terytorialny, w ramach którego można realizować wspólne przedsięwzięcia: - obszary przylegające do granic państwowych, w przypadku programów współpracy transgranicznej. Programy transgraniczne służą przede wszystkim budowaniu więzi łączących społeczności po obu stronach granicy. Ich realizacja służy wzmocnieniu współpracy poprzez wzrost liczby wspólnych inicjatyw dotyczących między innymi ochrony środowiska, rozbudowy infrastruktury, wymiany kulturalnej, czy wzajemnych kontaktów młodzieży; - duże zgrupowania europejskich regionów z kilku lub kilkunastu państw w ramach programów współpracy transnarodowej; - wszystkie regiony UE

w zakresie współpracy międzyregionalnej. Projekty, oparte na współpracy z partnerami zagranicznymi mogą dotyczyć m.in. kultury, sztuki, turystyki i promocji regionu.

Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) i Norweski Mechanizm Finansowy 2014-2021

Mechanizm Finansowy EOG, obok funduszy strukturalnych, stanowi największe źródło zewnętrznego finansowania kultury w Polsce. Środki przeznaczone przez trzy kraje Europejskiego Obszaru Gospodarczego: Norwegię, Islandię i Liechtenstein, aktywnie wspierają działania między innymi z zakresu kultury. Środki nowej perspektywy - III edycja Mechanizmu Finansowego EOG (2014-2021) uruchomione zostały w 2016 r., a programy będą wdrażane do 2024 r. Program będzie opierać się na dwóch działaniach:

- zarządzanie dziedzictwem kulturowym
 - Celem działania jest poprawa zarządzania dziedzictwem kulturowym poprzez stworzenie odpowiednich warunków do prowadzenia działalności kulturalnej, zarówno w ramach ochrony dziedzictwa kulturowego, jak również w zakresie infrastruktury kulturalnej
 - Poddziałanie 1.1: Restauracja i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego. W jego ramach możliwa jest ochrona, konserwacja, i/lub rozbudowa zabytków nieruchomych z ich otoczeniem na potrzeby działalności kulturalnej, a także ochrona zabytkowych ogrodów i parków,
 - Poddziałanie 1.2: Innowacyjne wykorzystanie infrastruktury do prezentacji dziedzictwa kulturowego. W jego ramach możliwa jest budowa, rozbudowa i remont infrastruktury kulturalnej.
- współpraca kulturalna
 - Celem działania jest rozwój współpracy kulturalnej pomiędzy twórcami i uczestnikami życia kulturalnego oraz wzmacnianie stosunków dwustronnych pomiędzy polskimi instytucjami a instytucjami z Norwegii, Islandii i Lichtensteinu.

Dofinansowanie może sięgnąć 85% kosztów kwalifikowanych, w zależności od rodzaju beneficjenta. W związku z tym, że dokumenty programowe i kryteria przyznawania dotacji ulegają drobnym zmianom w każdym roku budżetowym, należy korzystać z aktualnie obowiązujących dokumentów.

9. REALIZACJA I FINANSOWANIE PRZEZ GMINĘ ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTKÓW

Realizacja celów zawartych w Gminnym programie opieki nad zabytkami dla gminy Jaraczewo realizowana będzie poprzez:

- Współpracę władz miasta i gminy Jaraczewo z Ministrem Kultury Dziedzictwa Narodowego i Sportu, Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, Urzędem Marszałkowskim Województwa Wielkopolskiego, władzami kościelnymi w oparciu o porozumienia i umowy;
- Wykorzystanie instrumentów finansowych w postaci dotacji;
- Projekty, programy lokalne;
- Inicjatywy własne gminy Jaraczewo.

Przy obiektach zabytkowych, stanowiących własność gminy planuje się następujące działania w zakresie prac remontowo-konserwatorskich:

- Jaraczewo, ul. Gostyńska , Cmentarz ewangelicki – systematyczne porządkowanie

- Jaraczewo, ul. Kolejowa 4, Bożnica obecnie Gminny Ośrodek Kultury – rewitalizacja Gminnego Ośrodka Kultury w zakresie: renowacji zabytkowej części obiektu, dostosowanie obiektu do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz stworzenie budynku efektywnego ekologicznie. (Zakończenie prac do końca marca 2022 r.)
- Jaraczewo, ul. Kolejowa, Pozostałości cmentarza żydowskiego – systematyczne porządkowanie
- Jaraczewo, ul. Rynek 2, Dom obecnie komisariat (współwłasność) – bieżące utrzymanie
- Jaraczewo, ul. Rynek 5, Dom – bieżące utrzymanie
- Jaraczewo, Park Powstańców Wielkopolskich – rewitalizacja parku: remont i bud. ciągów pieszych, bud. strefy parkingowej, bud. drogi dojazdowej, przebudowę amfiteatru (widownia, scena z zapleczem i pawilon ekspozycyjny), renowację skarp, bud. pomostów na zbiorniku wodnym, bud. kładek dla ruchu pieszego, renowację starych kanałów wodnych oraz zbiornika wodnego, bud. oświetlenia, pielęgnację nasadzeń zieleni, renowację terenów zielonych wraz z utworzeniem nowych nasadzeń zieleni niskiej i wysokiej, budowę placu zabaw, budowę urządzeń sprawnościowych fitness, budowę elementów małej architektury typu np. ławki, kosze na śmieci, stojaki na rowery itp. Zakończenie prac planowane do końca lipca 2022 r.
- Gola, ul. Jaraczewska 2, Szkoła – bieżące utrzymanie
- Gola, ul. Szkolna 2, Dwór obecnie szkoła – bieżące utrzymanie
- Góra, ul. Jarocińska 40, Szkoła z kaplicą obecnie przedszkole – bieżące utrzymanie
- Góra, ul. Jarocińska 6, Szkoła podstawowa – bieżące utrzymanie
- Góra, ul. Spółdzielcza przy nr 2, Piec kręgowy (użytkowanie wieczyste) – wycinka samosiewów do końca 2022 r., naprawa dachu do końca 2024 r.
- Góra, ul. Spółdzielcza 2, Ośmiorak obecnie dom (współwłasność) – bieżące utrzymanie
- Panienka 12, Szkoła – bieżące utrzymanie

Ponadto przy obiektach historycznych z terenu Gminy planowane są następujące działania:

- Usunięcie drzew suchych, zagrażających bezpieczeństwu, uszkadzających: taras, mury

Starej Gorzelni i ogrodzenie oraz usunięcie grup samosiewów drzew i krzewów, zgodnie z programem prac konserwatorskich oraz posianie 31 sztuk drzew z gatunku lipa drobnolistna w linii południowej granicy działki nr 407/2, obręb ewidencyjny Góra, gm. Jaraczewo, stanowiący teren Starej Gorzelni w Górze: zespół folwarczny

- Remont zagrożonej konstrukcji dachu oraz pokrycia dachów kościoła pw. Św. Wojciecha w Rusku (uzyskano dofinansowanie z dn. 31.08.2021 r., w ramach Programu *Ochrona zabytków* Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu)
- Roboty budowlane polegające na termomodernizacji i przebudowie budynku oficyny nr 5 należącej do zespołu pałacowo-parkowego w Cerekwicy Nowej

Lista planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach Program rewitalizacji gminy Jaraczewo na lata 2016–2023:

1. Odnowienie pałacu i parku wokół pałacu – Sołectwo Bielejewo, dz. nr ewid. 38/4, obręb Bielejewo
2. Budowa świetlicy wiejskiej w sołectwie Bielejewo – Sołectwo Bielejewo, dz. nr ewid. 14/3, obręb Bielejewo
3. Monitoring w miejscach publicznych – Sołectwo Bielejewo (Centrum miejscowości w obrębie budynków użyteczności publicznej)
4. Budowa pieszych ciągów komunikacyjnych w miejscowości Bielejewo – Sołectwo Bielejewo, w obrębie dróg gminnych w m. Bielejewo
5. W zdrowym ciele, zdrowy duch – wspieranie postaw zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży – Budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w sołectwie Gór i Promocja zdrowia przez sport – Sołectwo Góra, przy Szkole Podstawowej w Górze dz. nr ewid. 187/2, obręb Góra
6. Stworzenie miejsca spędzania wolnego czasu dla mieszkańców obszaru rewitalizacji. Rewitalizacja parku w Jaraczewie – Jaraczewo dz. nr ewid. 438/8 i 269/9 – obręb Jaraczewo
7. Budowa filii biblioteki publicznej w Górze – Góra, dz. nr ewid. 184/27, obręb Góra
8. Budowa budynku przedszkola w Jaraczewie – Jaraczewo, dz. nr 1033, obręb Jaraczewo
9. Modernizacja infrastruktury socjalnej – Góra, dz. nr 75, obręb Góra
10. Stworzenie miejsca opieki żłobkowej – Jaraczewo, działka nr ewid. 1033, obręb Jaraczewo

11. Rozbudowa z przebudową i nadbudową Gminnego Ośrodka Kultury – Jaraczewo dz. nr ewid. 904, obręb Jaraczewo
12. Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w Jaraczewie – Jaraczewo, dz. nr ewid. 946 i 935 obręb Jaraczewo
13. Rewitalizacja Rynku w Jaraczewie – Jaraczewo, dz. nr ewid. 498, 499, 720, 710, 715, 716/6, 717/2, 718/4, 719/2, 730, 754, 756, 757, 758, 759, 760/2, 801, 800, 799, 798, 797, 793, 794, 792, 791, 902/3, 902/2, 709/1, 708, 500, 706, obręb Jaraczewo
14. Z powrotem na rynek pracy - Urząd Miasta i Gminy w Jaraczewie, Zamiejscowy oddział Biblioteki Publicznej Gminy Jaraczewo w Górze, Wybudowana świetlica wiejska w Bielejewie
15. „Nie”-pełnosprawni mieszkańcy – szkoły na obszarze rewitalizacji, GOPS w Jaraczewie
16. Spotkania z kulturą Lokalizacja – Sołectwo Bielejewo, dz. nr ewid. 38/4, dz. nr ewid. 14/3, obręb Bielejewo, Gminny Ośrodek Kultury

10. ANEKSY

10.1. ANEKS NR 1 Gminna ewidencja zabytków gminy Jaraczewo – Zabytki nieruchome

Jaraczewo Miasto

l.p.	ulica	nr	założenie	zespół	obiekt	datowanie	forma ochrony
1					Układ urbanistyczny	XVI-XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
2	Golska	6			Dom	1 ćwierć XX w.	Gminna ewidencja zabytków
3	Golska	7			Dom	1 ćwierć XX w.	Gminna ewidencja zabytków
4	Golska	9			Dom	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
5	Golska	10			Dom	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
6	Golska	13			Dom	1 ćwierć XX w.	Gminna ewidencja zabytków
7	Golska	14			Dom	3 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
8	Golska	18			Dom	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
9	Golska	19			Dom	1903 r.	Gminna ewidencja zabytków
10	Golska	21			Dom	1901 r.	Gminna ewidencja zabytków
11	Golska	24			Dom	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
12	Golska	25			Dom	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
13	Golska	27			Dom	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków

14	Golska	30			Dom	lata 20 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
15	Golska	34			Dom	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
16	Golska	35			Dom	lata 10 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
17	Golska	37			Dom	1 ćwierć XX w.	Gminna ewidencja zabytków
18	Golska	46			Dom	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
19	Golska	69			Dom	około 1880 r.	Gminna ewidencja zabytków
20	Gostyńska				Cmentarz rzymsko-katolicki	połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
21	Gostyńska				Cmentarz ewangelicki	2 połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
22	Gostyńska	3			Dom	lata 30 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
23	Jarocińska	2			Hotel "Hotel de Rome" obecnie dom	lata 10 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
24	Jarocińska	4			Dom	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
25	Jarocińska	6			Dom	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
26	Jarocińska	8			"Stara szkoła" obecnie dom	połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
27	Jarocińska	10			Szkoła	1903 r.	Gminna ewidencja zabytków
28	Jarocińska		Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Magdaleny		Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Magdaleny	1774 r., 1. poł. XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
29	Jarocińska	12	Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Magdaleny		Kościół parafialny	1843 r. wieża 1774 r.	III-885/14/61 decyzja z dnia 27.12.1961 r.

30	Jarocińska	przy nr 12	Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Magdaleny		Ogrodzenie	1 połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
31	Jarocińska	przy nr 12	Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Magdaleny		Cmentarz przykościelny	przed 1421 r.	Gminna ewidencja zabytków
32	Jarocińska	16	Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Magdaleny	Zespół plebani	Plebania	1 połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
33	Jarocińska	14	Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Magdaleny	Zespół plebani	Wikarówka	1826 r.	Gminna ewidencja zabytków
34	Jarocińska		Zespół dworsko-folwarczny		Zespół dworsko-folwarczny	XIX w.	1616/A decyzja z dnia 17.09.1974 r.
35	Jarocińska	9	Zespół dworsko-folwarczny		Dwór	1813 r.	1616/A decyzja z dnia 17.09.1974 r.
36	Jarocińska	przy nr 9	Zespół dworsko-folwarczny		Park	2 połowa XIX w.	1616/A decyzja z dnia 17.09.1974 r.
37	Jarocińska	przy nr 9	Zespół dworsko-folwarczny	Zespół folwarczny	Stajnia	1883 r.	Gminna ewidencja zabytków
38	Jarocińska	przy nr 9	Zespół dworsko-folwarczny	Zespół folwarczny	Obora	lata 20 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
39	Jarocińska	przy nr 9	Zespół dworsko-folwarczny	Zespół folwarczny	Stodoła ze stajnią i spichlerzem	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
40	Jarocińska	przy nr 9	Zespół dworsko-folwarczny	Zespół folwarczny	Ogrodzenie z bramą i furtką	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
41	Jarocińska	przy nr 9	Zespół dworsko-folwarczny	Zespół folwarczny	Brama główna	lata 20 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
42	Jarocińska	17	Zespół dworsko-folwarczny	Kolonia mieszkalna	Dwojak obecnie dom	1 ćwierć XX w.	Gminna ewidencja zabytków
43	Jarocińska	19	Zespół dworsko-folwarczny	Kolonia mieszkalna	Dwojak obecnie dom	1 ćwierć XX w.	Gminna ewidencja zabytków
44	Jarocińska	18	Zespół dworsko-folwarczny	Kolonia mieszkalna	Czworak obecnie dom	1932 r.	Gminna ewidencja zabytków
45	Jarocińska	20	Zespół dworsko-folwarczny	Kolonia mieszkalna	Czworak obecnie dom	1932 r.	Gminna ewidencja zabytków

46	Jarocińska	22	Zespół dworsko-folwarczny	Kolonia mieszkalna	Ośmiorak obecnie dom	1830 r.	Gminna ewidencja zabytków
47	Jarocińska	24	Zespół dworsko-folwarczny	Kolonia mieszkalna	Czworak obecnie dom	1913 r.	Gminna ewidencja zabytków
48	Jarocińska	36			Dom	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
49	Jarocińska	44			Dom	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
50	Jarocińska	56			Dom	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
51	Kaliska	1			Dom	2 połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
52	Kaliska	2			Dom	1 ćwierć XX w.	Gminna ewidencja zabytków
53	Kaliska	3			Dom	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
54	Kaliska	4			Dom	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
55	Kaliska	6			Dom	1936 r.	Gminna ewidencja zabytków
56	Kaliska	8			Dom	1945 r.	Gminna ewidencja zabytków
57	Kaliska	13			Dom	1903 r.	Gminna ewidencja zabytków
58	Kaliska	16			Dom	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
59	Kaliska	27			Dom	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
60	Kaliska	29	Zespół domu		Dom	1911 r.	Gminna ewidencja zabytków
61	Kaliska	przy nr 29	Zespół domu		Budynek gospodarczy	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
62	Kolejowa	4			Synagoga, obecnie GOK i OSP	2 połowa XIX w.	941/Wlkp/A decyzja z dnia 01.11.2014 r.

63	Kolejowa				Pozostałości cmentarza żydowskiego	1 połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
64	Kolejowa	1			Dom	lata 20 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
65	Kolejowa	3			Dom	lata 20 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
66	Kolejowa	5			Dom	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
67	Kolejowa	9			Dom obecnie przedszkole	lata 30 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
68	Kolejowa	16			Dom	lata 10 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
69	Kolejowa	6	Zespół młyna gospodarczego		Młyn gospodarczy	1913 r.	Gminna ewidencja zabytków
70	Kolejowa	8	Zespół młyna gospodarczego		Dom młynarza	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
71	Kolejowa	10	Zespół młyna gospodarczego		Budynek gospodarczy	1883 r.	Gminna ewidencja zabytków
72	Kwiatowa	1	Zespół domu		Oficyna	1931 r.	Gminna ewidencja zabytków
73	Ogrodowa	1			Dom	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
74	Ogrodowa	7			Dom	1 ćwierć XX w.	Gminna ewidencja zabytków
75	Ogrodowa	11			Dom	lata 20 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
76	Ogrodowa	13			Dom	lata 20 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
77	Ogrodowa	17			Dom	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
78	Ogrodowa	20			Dom	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
79	Ogrodowa	21			Dom	lata 10 XX w.	Gminna ewidencja zabytków

80	Rynek	18			Szpital obecnie dom	3 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
81	Rynek	9	Zespół szkoły żydowskiej		Cheder obecnie dom	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
82	Rynek	8	Zespół szkoły żydowskiej		Budynek przy szkole obecnie magazyn	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
83	Rynek	12	Zespół zajazdu		Zespół zajazdu	1 połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
84	Rynek	12	Zespół zajazdu		Zajazd obecnie dom	1 połowa XIX w.	741/A decyzja z dnia 15.09.1969 r.
85	Rynek	przy nr 12	Zespół zajazdu		Warsztat kołodziejski	1 połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
86	Rynek	przy nr 12	Zespół zajazdu		Budynek gospodarczy I	1 połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
87	Rynek	przy nr 12	Zespół zajazdu		Budynek gospodarczy II	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
88	Rynek	przy nr 12	Zespół zajazdu		Budynek gospodarczy III	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
89	Rynek	przy nr 12	Zespół zajazdu		Brama	1 połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
90	Rynek	1			Dom	3 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
91	Rynek	2			Dom obecnie komisariat	3 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
92	Rynek	3			Dom obecnie bank	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
93	Rynek	4			Dom	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
94	Rynek	5			Dom	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
95	Rynek	10			Dom	1 połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
96	Rynek	11			Dom	1 połowa XIX w.	740/A decyzja z dnia 15.09.1969 r.

97	Rynek	13			Dom	1 połowa XIX w.	742/A decyzja z dnia 15.09.1969 r.
98	Rynek	20	Zespół domu		Dom	3 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
99	Rynek	przy nr 20	Zespół domu		Budynek gospodarczy	lata 30 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
100	Rynek	przy nr 20	Zespół domu		Budynek gospodarczy	lata 30 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
101	Rynek	22			Dom	1 połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
102	Rynek	23			Dom	połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
103	Rynek	24			Dom	1 połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków

Jaraczewo Gmina

l.p.	miejsc.	ulica	nr	założenie	zespół	obiekt	datowanie	forma ochrony (nr rejestru)
1	Bielejewo			Zespół folwarczny		Zespół folwarczny	koniec XIX w. - lata 30 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
2	Bielejewo		5	Zespół folwarczny		Rządcówka	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
3	Bielejewo		Przy nr 5	Zespół folwarczny		Park	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
4	Bielejewo		Przy nr 5	Zespół folwarczny		Obora	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
5	Bielejewo		Przy nr 5	Zespół folwarczny		Gołębnik obecnie szalety	1929 r.	Gminna ewidencja zabytków
6	Bielejewo		Przy nr 5	Zespół folwarczny		Stodoła	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
7	Bielejewo		Przy nr 5	Zespół folwarczny		Spichlerz	około 1901 r.	Gminna ewidencja zabytków

8	Bielejewo		Prz y nr 5	Zespół folwarczny		Stelmacharn ia	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
9	Bielejewo		Prz y nr 5	Zespół folwarczny		Kuźnia	lata 30 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
10	Bielejewo		Prz y nr 5	Zespół folwarczny		Ogrodzenie z 2 bramami	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
11	Bielejewo		13	Zespół folwarczny		Trojak	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
12	Bielejewo		8			Dom	1929 r.	Gminna ewidencja zabytków
13	Bielejewo					Kapliczka	ok. 1945 r.	Gminna ewidencja zabytków
14	Brzostów		11A	Zespół folwarczny		Zespół folwarczny	XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
15	Brzostów		11A	Zespół folwarczny		Rządcówka obecnie dom	1885 r.	Gminna ewidencja zabytków
16	Brzostów		Prz y nr 11A	Zespół folwarczny		Obora obecnie jałownik	1885 r.	Gminna ewidencja zabytków
17	Brzostów		Prz y nr 11A	Zespół folwarczny		Owczarnia, obora, spichlerz obecnie obora	1885 r.	Gminna ewidencja zabytków
18	Brzostów		Prz y nr 11A	Zespół folwarczny		Stodoła	1890 r.	Gminna ewidencja zabytków
19	Brzostów		Prz y nr 11A	Zespół folwarczny		Ogrodzenie z bramą	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
20	Brzostów		13	Zespół folwarczny	Kolonia mieszkalna	Czworak	1885 r.	Gminna ewidencja zabytków
21	Brzostów		14	Zespół folwarczny	Kolonia mieszkalna	Czworak	1885 r.	Gminna ewidencja zabytków
22	Brzostów		Prz y nr 13 i 14	Zespół folwarczny	Kolonia mieszkalna	Komórki gospodarcze	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków

23	Brzostów		9	Zagroda parcelanta		Dom	1936-1937	Gminna ewidencja zabytków
24	Brzostów		9	Zagroda parcelanta		Budynek gospodarczy	1936-1937	Gminna ewidencja zabytków
25	Brzostów		10	Zagroda parcelanta		Dom	1936-1937	Gminna ewidencja zabytków
26	Brzostów		10	Zagroda parcelanta		Budynek gospodarczy	1936-1937	Gminna ewidencja zabytków
27	Brzostów		1			Dom parcelanta	1936-1937	Gminna ewidencja zabytków
28	Brzostów		5			Dom parcelanta	1936-1937	Gminna ewidencja zabytków
29	Cerekwica Nowa					Cmentarz rzymsko-katolicki	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
30	Cerekwica Nowa					Cmentarz ewangelicko-augsburski	3 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
31	Cerekwica Nowa		20			Szkoła obecnie dom	3 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
32	Cerekwica Nowa			Zespół pałacowo-folwarczny		Zespół pałacowo-folwarczny	XVII-XIX w.	125/Wlkp/A decyzja z dnia 03.04.2003 r.
33	Cerekwica Nowa		1	Zespół pałacowo-folwarczny		Pałac	XVII/XVIII, XVIII/XIX w.	125/Wlkp/A decyzja z dnia 03.04.2003 r.
34	Cerekwica Nowa		przy nr 2	Zespół pałacowo-folwarczny		Oficyna obecnie dom	1 połowa XIX w.	125/Wlkp/A decyzja z dnia 03.04.2003 r.
35	Cerekwica Nowa		1	Zespół pałacowo-folwarczny		Oficyna obecnie dom	1918-1920 r.	125/Wlkp/A decyzja z dnia 03.04.2003 r.
36	Cerekwica Nowa		3	Zespół pałacowo-folwarczny		Oficyna kuchnia, ob. warsztaty	około 1920 r.	125/Wlkp/A decyzja z dnia 03.04.2003 r.

37	Cerekwica Nowa		2	Zespół pałacowo-folwarczny		Oficyna budynek administracyjny	1920 r.	125/Wlkp/A decyzja z dnia 03.04.2003 r.
38	Cerekwica Nowa		4	Zespół pałacowo-folwarczny		Szkoła	1920 r.	125/Wlkp/A decyzja z dnia 03.04.2003 r.
39	Cerekwica Nowa		8	Zespół pałacowo-folwarczny	Zespół stróżówki	Stróżówka	1920 r.	125/Wlkp/A decyzja z dnia 03.04.2003 r.
40	Cerekwica Nowa		przy nr 8	Zespół pałacowo-folwarczny	Zespół stróżówki	Budynek gospodarczy	1920 r.	Gminna ewidencja zabytków
41	Cerekwica Nowa			Zespół pałacowo-folwarczny		Park	1 połowa XIX w.	125/Wlkp/A decyzja z dnia 03.04.2003 r.
42	Cerekwica Nowa			Zespół pałacowo-folwarczny		Ogrodzenie od zachodu	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
43	Cerekwica Nowa			Zespół pałacowo-folwarczny		Ogrodzenie z bramą główną	lata 20 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
44	Cerekwica Nowa		11	Zespół pałacowo-folwarczny	Zespół folwarczny	Pozostałości stodoły	około 1860 r.	Gminna ewidencja zabytków
45	Cerekwica Nowa		6	Zespół pałacowo-folwarczny	Zespół folwarczny	Dom	połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
46	Cerekwica Nowa		7	Zespół pałacowo-folwarczny	Zespół folwarczny	Dom	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
47	Cerekwica Nowa			Zespół pałacowo-folwarczny	Zespół folwarczny	Brama wschodnia	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
48	Cerekwica Nowa		26	Zagroda osadnika - kował		Dom	1889 r.	Gminna ewidencja zabytków
49	Cerekwica Nowa		26	Zagroda osadnika - kował		Kuźnia	około 1890 r.	Gminna ewidencja zabytków
50	Cerekwica Nowa		38			Budynek mieszkalno-inwentarski	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
51	Cerekwica Nowa		39			Budynek mieszkalno-inwentarski	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków

52	Cerekwica Stara			Zespół kościoła parafialnego p.w. Jakuba Większego Apostoła		Zespół kościoła parafialnego p.w. Jakuba Większego Apostoła	1 połowa XX w.	Gminna ewidencja zabytków
53	Cerekwica Stara		Prz y nr 1	Zespół kościoła parafialnego p.w. Jakuba Większego Apostoła		Kościół parafialny	1948-1950 r.	Gminna ewidencja zabytków
54	Cerekwica Stara		Prz y nr 1	Zespół kościoła parafialnego p.w. Jakuba Większego Apostoła		Ogrodzenie	lata 40 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
55	Cerekwica Stara		2	Zespół kościoła parafialnego p.w. Jakuba Większego Apostoła		Organistówk a	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
56	Cerekwica Stara		Prz y nr 1	Zespół kościoła parafialnego p.w. Jakuba Większego Apostoła		Dom parafialny	lata 20 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
57	Cerekwica Stara		1	Zespół kościoła parafialnego p.w. Jakuba Większego Apostoła	Zespół plebani	Plebania	1912 r.	Gminna ewidencja zabytków
58	Cerekwica Stara		Prz y nr 1	Zespół kościoła parafialnego p.w. Jakuba Większego Apostoła	Zespół plebani	Obora	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
59	Cerekwica Stara		Prz y nr 1	Zespół kościoła parafialnego p.w. Jakuba Większego Apostoła	Zespół plebani	Piwnica	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
60	Cerekwica Stara		Prz y nr 1	Zespół kościoła parafialnego p.w. Jakuba	Zespół plebani	Park	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków

				Więszego Apostoła				
61	Cerekwica Stara		Prz y nr 1	Zespół kościoła parafialnego p.w. Jakuba Więszego Apostoła	Zespół plebani	Stajnia	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
62	Cerekwica Stara		Prz y nr 1	Zespół kościoła parafialnego p.w. Jakuba Więszego Apostoła	Zespół plebani	Ogrodzenie z bramą	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
63	Cerekwica Stara		Prz y nr 1	Zespół kościoła parafialnego p.w. Jakuba Więszego Apostoła		Cmentarz przykościelny		Gminna ewidencja zabytków
64	Cerekwica Stara		28	Zespół szkoły		Szkoła obecnie dom	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
65	Cerekwica Stara		28	Zespół szkoły		Budynek gospodarczy	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
66	Cerekwica Stara		28	Zespół szkoły		Piwnica	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
67	Gola	Jaraczewsk a	2	Zespół szkoły		Szkoła	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
68	Gola	Jaraczewsk a	4	Zespół szkoły		Dom nauczycieli	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
69	Gola			Zespół dworsko-folwarczny		Zespół dworsko-folwarczny		Gminna ewidencja zabytków
70	Gola	Szkolna	2	Zespół dworsko-folwarczny		Dwór obecnie szkoła	3 ćwierć XIX w., przebudowa lata 30-40 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
71	Gola	Szkolna	Prz y nr 2	Zespół dworsko-folwarczny		Park	2 połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
72	Gola	Szkolna	Prz y nr 2	Zespół dworsko-folwarczny		Lodownia	3 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków

73	Gola	Szkolna	Prz y nr 2	Zespół dworsko- folwarczny		Ogrodzenie	3 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
74	Gola	Szkolna	Prz y nr 2	Zespół dworsko- folwarczny		Brama główna	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
75	Gola	Szkolna	Prz y nr 2	Zespół dworsko- folwarczny		Ogrodzenie	3 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
76	Gola	Parkowa	3	Zespół dworsko- folwarczny	Zespół folwarczny	Rządcówka	3 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
77	Gola	Parkowa	Prz y nr 11	Zespół dworsko- folwarczny	Zespół folwarczny	Obora	3 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
78	Gola	Parkowa	Prz y nr 8	Zespół dworsko- folwarczny	Zespół folwarczny	Chlew obecnie budynek gospodarczy	3 ćwierć XIX w. przebudowa 1 ćwierć XX w.	Gminna ewidencja zabytków
79	Gola	Parkowa	8	Zespół dworsko- folwarczny	Zespół folwarczny	Kurnik obecnie dom	3 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
80	Gola	Parkowa		Zespół dworsko- folwarczny	Zespół folwarczny	3 stodoły	1 ćwierć XX w.	Gminna ewidencja zabytków
81	Gola	Parkowa	6	Zespół dworsko- folwarczny	Zespół folwarczny	Mączkarnia	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
82	Gola	Szkolna	1	Zespół dworsko- folwarczny	Zespół folwarczny	Kuźnia obecnie dom	3 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
83	Gola	Parkowa	przy nr 11	Zespół dworsko- folwarczny	Zespół folwarczny	Fragment ogrodzenia	3 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
84	Gola	Jaraczewsk a	7	Zespół dworsko- folwarczny	Zespół folwarczny	Ośmiorak obecnie dom	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
85	Gola	Jaraczewsk a	14			Dom	1 ćwierć XX w.	Gminna ewidencja zabytków
86	Gola	Jaraczewsk a	27			Dom	1 ćwierć XX w.	Gminna ewidencja zabytków
87	Gola	Jaraczewsk a	29			Dom	1 ćwierć XX w.	Gminna ewidencja zabytków
88	Gola	Jaraczewsk a	30			Dom	1 ćwierć XX w.	Gminna ewidencja zabytków
89	Gola	Jaraczewsk a	32			Dom	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków

90	Góla	Jaraczewsk a	57			Dom	1899 r.	Gminna ewidencja zabytków
91	Góra					Układ ruralistyczny		Gminna ewidencja zabytków
92	Góra	Dworcowa		Zespół kościół parafialnego p.w. Wniebowzięci a NMP		Zespół kościół parafialnego p.w. Wniebowzię cia NMP		Gminna ewidencja zabytków
93	Góra	Dworcowa	przy nr 9	Zespół kościół parafialnego p.w. Wniebowzięci a NMP		Kościół parafialny	1817-1830 r.	1500/A decyzja z dnia 27.03.1974 r.
94	Góra	Dworcowa	przy nr 9	Zespół kościół parafialnego p.w. Wniebowzięci a NMP		Ogrodzenie	1 połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
95	Góra	Dworcowa	9	Zespół kościół parafialnego p.w. Wniebowzięci a NMP		Dom parafialny z kaplicą	lata 20 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
96	Góra	Dworcowa	przy nr 9	Zespół kościół parafialnego p.w. Wniebowzięci a NMP		Cmentarz przykościeln y	1 połowa XVIII w.	Gminna ewidencja zabytków
97	Góra	Dworcowa	9	Zespół kościół parafialnego p.w. Wniebowzięci a NMP	Zespół plebani	Plebania	1901 r.	Gminna ewidencja zabytków
98	Góra	Jarocińska				Cmentarz rzymsko- katolicki	połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
99	Góra	Jarocińska	40	Zespół szkoły niemieckiej		Szkoła z kaplicą obecnie przedszkole	3 ówierc XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
10 0	Góra	Jarocińska	6			Szkoła podstawowa	1939 r.	Gminna ewidencja zabytków

10 1	Góra	Jarocińska	6			Szkoła	1885 r.	Gminna ewidencja zabytków
10 2	Góra	Dworcowa	10	Zespół stacji kolejowej		Dworzec	1898 r.	446/A decyzja z dnia 08.06.1989 r.
10 3	Góra	Dworcowa	86	Zespół stacji kolejowej		Dom kolejowy	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
10 4	Góra	Dworcowa	przy nr 86	Zespół stacji kolejowej		Budynek gospodarczy	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
10 5	Góra	Dworcowa		Zespół pałacowo-folwarczny		Zespół pałacowo-folwarczny	XIX/XX w.	Gminna ewidencja zabytków
10 6	Góra	Dworcowa	2	Zespół pałacowo-folwarczny		Pałac	1877-1878 r.	159/Wlkp/A decyzja z dnia 24.02.1973 r. oraz z 31.03.2004 r.
10 7	Góra	Jarocińska	19	Zespół pałacowo-folwarczny		Oficyna dworska	1839 r.	192/Wlkp/A decyzja z dnia 15.09.1969 r. oraz z 06.04.2006 r.
10 8	Góra	Dworcowa	12	Zespół pałacowo-folwarczny		Oficyna pałacowa	4 ćwierć XIX w.	290/Wlkp/A decyzja z dnia 28.03.2006 r.
10 9	Góra	Dworcowa	przy nr 2	Zespół pałacowo-folwarczny		Grobowiec	3 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
11 0	Góra	Dworcowa	4	Zespół pałacowo-folwarczny		Dom modrzewiowy "Blokhaus"	połowa XIX w.	290/Wlkp/A decyzja z dnia 28.03.2006 r.
11 1	Góra	Dworcowa	przy nr 4	Zespół pałacowo-folwarczny		Oranżeria z kotłownią obecnie Garaże	3 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
11 2	Góra	Dworcowa	przy nr 2	Zespół pałacowo-folwarczny		Lodownia	3 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków

11 3	Góra	Dworcowa	przy nr 4	Zespół pałacowo- folwarczny		Lapidarium przy "Blokhausie "	połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
11 4	Góra	Dworcowa		Zespół pałacowo- folwarczny		Park	2 połowa XVIII w.	159/Wlkp/A decyzja z dnia 24.02.1973 r. oraz z 31.03.2004 r.
11 5	Góra	Jarocińska		Zespół pałacowo- folwarczny		Ogrodzenie z główną bramą	lata 80 XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
11 6	Góra	Jarocińska		Zespół pałacowo- folwarczny		Ogrodzenie z bramą	1 połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
11 7	Góra	Spółdzielcz a		Zespół pałacowo- folwarczny	Zespół ujeżdżalni	Ujeżdżalnia	3 ćwierć XIX w.	290/Wlkp/A decyzja z dnia 28.03.2006 r.
11 8	Góra	Spółdzielcz a		Zespół pałacowo- folwarczny	Zespół ujeżdżalni	Stajnia i Dom stajennego	3 ćwierć XIX w.	290/Wlkp/A decyzja z dnia 28.03.2006 r.
11 9	Góra	Spółdzielcz a		Zespół pałacowo- folwarczny	Zespół ujeżdżalni	Szorownia	3 ćwierć XIX w.	290/Wlkp/A decyzja z dnia 28.03.2006 r.
12 0	Góra	Spółdzielcz a		Zespół pałacowo- folwarczny	Zespół ujeżdżalni	Brama wjazdowa na podwórze	3 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
12 1	Góra	Jarocińska	przy nr 19	Zespół pałacowo- folwarczny	Zespół folwarczny	Obora	lata 80 XIX w.	192/Wlkp/A decyzja z dnia 15.09.1969 r. oraz z 06.04.2006 r.
12 2	Góra	Jarocińska	przy nr 19	Zespół pałacowo- folwarczny	Zespół folwarczny	Chlewnia	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
12 3	Góra	Spółdzielcz a		Zespół pałacowo- folwarczny	Zespół folwarczny	Owczarnia	3 ćwierć XIX w.	192/Wlkp/A decyzja z dnia 15.09.1969 r. oraz z 06.04.2006 r.

12 4	Góra	Jarocińska	przy nr 19	Zespół pałacowo- folwarczny	Zespół folwarczny	Stodoła ze spichlerzem	3 ćwierć XIX w.	192/Wlkp/A decyzja z dnia 15.09.1969 r. oraz z 06.04.2006 r.
12 5	Góra	Jarocińska	przy nr 19	Zespół pałacowo- folwarczny	Zespół folwarczny	Spichlerz dworski	1840 r.	192/Wlkp/A decyzja z dnia 15.09.1969 r. oraz z 06.04.2006 r.
12 6	Góra	Jarocińska	przy nr 19	Zespół pałacowo- folwarczny	Zespół browaru	Browar	3 ćwierć XIX w.	192/Wlkp/A decyzja z dnia 15.09.1969 r. oraz z 06.04.2006 r.
12 7	Góra	Jarocińska	przy nr 19	Zespół pałacowo- folwarczny	Zespół browaru	Magazyn	3 ćwierć XIX w.	192/Wlkp/A decyzja z dnia 15.09.1969 r. oraz z 06.04.2006 r.
12 8	Góra	Jarocińska	przy nr 19	Zespół pałacowo- folwarczny	Zespół browaru	Wieża	3 ćwierć XIX w.	192/Wlkp/A decyzja z dnia 15.09.1969 r. oraz z 06.04.2006 r.
12 9	Góra	Jarocińska	przy nr 19	Zespół pałacowo- folwarczny	Zespół folwarczny	Pozostałości paszarni	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
13 0	Góra	Jarocińska	przy nr 19	Zespół pałacowo- folwarczny	Zespół gorzelni	Gorzelnia	1875 r.	192/Wlkp/A decyzja z dnia 15.09.1969 r. oraz z 06.04.2006 r.
13 1	Góra	Jarocińska	przy nr 19	Zespół pałacowo- folwarczny	Zespół gorzelni	Kotłownia	3 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
13 2	Góra	Jarocińska	przy nr 19	Zespół pałacowo- folwarczny	Zespół gorzelni	Magazyn opału	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków

13 3	Góra	Jarocińska	przy nr 19	Zespół pałacowo- folwarczny	Zespół gorzelni	Płatkarnia	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
13 4	Góra	Jarocińska	przy nr 19	Zespół pałacowo- folwarczny	Zespół folwarczny	Kuźnia	4 ćwierć XIX w.	192/Wlkp/A decyzja z dnia 15.09.1969 r. oraz z 06.04.2006 r.
13 5	Góra	Jarocińska	przy nr 19	Zespół pałacowo- folwarczny	Zespół folwarczny	Magazyn nawozów	3 ćwierć XIX w.	192/Wlkp/A decyzja z dnia 15.09.1969 r. oraz z 06.04.2006 r.
13 6	Góra	Jarocińska	przy nr 19	Zespół pałacowo- folwarczny	Zespół folwarczny	Waga	lata 80 XIX w.	192/Wlkp/A decyzja z dnia 15.09.1969 r. oraz z 06.04.2006 r.
13 7	Góra	Jarocińska	przy nr 19	Zespół pałacowo- folwarczny	Zespół folwarczny	Brama główna	4 ćwierć XIX w.	192/Wlkp/A decyzja z dnia 15.09.1969 r. oraz z 06.04.2006 r.
13 8	Góra	Spółdzielcz a		Zespół pałacowo- folwarczny	Zespół folwarczny	Brama wjazdowa od strony ujeżdżalni	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
13 9	Góra	Spółdzielcz a	przy nr 2	Zespół pałacowo- folwarczny	Zespół cegielni	Piec kręgowy	4 ćwierć XIX w.	171/Wlkp/A decyzja z dnia 28.04.2004 r.
14 0	Góra	Spółdzielcz a	4	Zespół pałacowo- folwarczny	Zespół cegielni	Budynek administracy jny	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
14 1	Góra	Spółdzielcz a	2	Zespół pałacowo- folwarczny	Zespół cegielni	Ośmiorak obecnie dom	1 połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
14 2	Góra	Jarocińska	32	Zespół pałacowo- folwarczny	Kolonia mieszkalna	Czworak	2 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
14 3	Góra	Jarocińska	34	Zespół pałacowo- folwarczny	Kolonia mieszkalna	Czworak	2 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków

14 4	Góra	Jarocińska	36	Zespół pałacowo-folwarczny	Kolonia mieszkalna	Czworak	2 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
14 5	Góra	Jarocińska	38	Zespół pałacowo-folwarczny	Kolonia mieszkalna	Czworak	2 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
14 6	Góra	Zalewska	4	Zespół pałacowo-folwarczny	Kolonia mieszkalna	Czworak obecnie dom	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
14 7	Góra	Zalewska	8	Zespół pałacowo-folwarczny	Kolonia mieszkalna	Dom wielorodzinny	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
14 8	Góra	Dworcowa	1			Dom	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
14 9	Góra	Dworcowa	5-7			Dom	1912 r.	Gminna ewidencja zabytków
15 0	Góra	Dworcowa	13			Dom	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
15 1	Góra	Dworcowa	43			Dom	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
15 2	Góra	Dworcowa	45			Dom	1 ćwierć XX w.	Gminna ewidencja zabytków
15 3	Góra	Dworcowa	47			Dom	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
15 4	Góra	Jarocińska	5			Budynek gospodarczy	1934 r.	Gminna ewidencja zabytków
15 5	Góra	Jarocińska	9			Dom	1 ćwierć XX w.	Gminna ewidencja zabytków
15 6	Góra	Jarocińska	10			Dom obecnie Poczta	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
15 7	Góra	Jarocińska	13			Dom	1935 r.	Gminna ewidencja zabytków
15 8	Góra	Jarocińska	14			Dom obecnie Nadleśnictwo	lata 80 XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
15 9	Góra	Jarocińska	17			Dom	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
16 0	Góra	Zalewska	3			Dom	1937 r.	Gminna ewidencja zabytków

16 1	Góra					Kapliczka Jana Nepomucen a	XIX/XX w.	Gminna ewidencja zabytków
16 2	Łobez		21			Dom	1912 r.	Gminna ewidencja zabytków
16 3	Łobzowiec					Cmentarz ewangelicki		Gminna ewidencja zabytków
16 4	Łobzowiec		36	Zespół szkoły niemieckiej		Szkoła obecnie dom	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
16 5	Łobzowiec		Prz y nr 36	Zespół szkoły niemieckiej		Budynek gospodarczy	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
16 6	Łobzowiec		34	Zagroda		Dom	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
16 7	Łobzowiec		Prz y nr 34	Zagroda		Budynek gospodarczy	1930 r.	Gminna ewidencja zabytków
16 8	Łobzowiec		9			Dom	koniec XVIII w.	Gminna ewidencja zabytków
16 9	Łobzowiec		Prz y nr 35			Stodoła	około 1800 r.	Gminna ewidencja zabytków
17 0	Łobzowiec		40			Dom	3 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
17 1	Łowędice		3			Dom	1914 r.	Gminna ewidencja zabytków
17 2	Łowędice		15			Dom	1903 r.	Gminna ewidencja zabytków
17 3	Łowędice		23			Dom	1936 r.	Gminna ewidencja zabytków
17 4	Łowędice		36			Dom	1923 r.	Gminna ewidencja zabytków
17 5	Łowędice					Wiadukt kolejowy	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
17 6	Łukaszewo		9	Pozostałości zespołu- dworsko- folwarcznego		Pozostałości zespołu- dworsko- folwarcznego		Gminna ewidencja zabytków

17 7	Łukaszewo		9	Pozostałości zespołu dworsko-folwarcznego		Fundamenty i cokół dworu	połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
17 8	Łukaszewo		Prz y nr 9	Pozostałości zespołu dworsko-folwarcznego		Park	połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
17 9	Łukaszewo		Prz y nr 9	Pozostałości zespołu dworsko-folwarcznego		Stajnia - obora	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
18 0	Łukaszewo		Prz y nr 9	Pozostałości zespołu dworsko-folwarcznego		Obora	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
18 1	Łukaszewo		Prz y nr 9	Pozostałości zespołu dworsko-folwarcznego		Stodoła	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
18 2	Łukaszewo		Prz y nr 9	Pozostałości zespołu dworsko-folwarcznego		Stodoła	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
18 3	Łukaszewo		Prz y nr 9	Pozostałości zespołu dworsko-folwarcznego		Ogrodzenie z pozostałościami bramy	połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
18 4	Łukaszewo		Prz y nr 1			Chlew i stodoła	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
18 5	Łukaszewo		4			Dom	1928 r.	Gminna ewidencja zabytków
18 6	Łukaszewo		Prz y nr 6			Stodoła	1928 r.	Gminna ewidencja zabytków
18 7	Niedźwiady			Zespół dworsko-folwarczny		Zespół dworsko-folwarczny	2 połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
18 8	Niedźwiady		1	Zespół dworsko-folwarczny		Dwór	3 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
18 9	Niedźwiady		Prz y nr 1	Zespół dworsko-folwarczny		Ogrodzenie	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
19 0	Niedźwiady		3	Zespół dworsko-folwarczny	Zespół folwarczny	Chlew obecnie dom	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
19 1	Niedźwiady		Prz y nr 1	Zespół dworsko-folwarczny	Zespół folwarczny	Stodoła	3 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków

19 2	Niedźwiady		Prz y nr 8	Zespół dworsko- folwarczny	Zespół folwarczny	Stodoła	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
19 3	Niedźwiady		Prz y nr 1	Zespół dworsko- folwarczny	Zespół folwarczny	Spichlerz obecnie dom i sklep	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
19 4	Niedźwiady		Prz y nr 1	Zespół dworsko- folwarczny	Zespół folwarczny	Gorzelnia obecnie chlew i stodoła	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
19 5	Nosków					Układ ruralistyczny	XVI-XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
19 6	Nosków			Zespół kościół parafialnego p.w. św. Trójcy		Zespół kościół parafialnego p.w. św. Trójcy	2 połowa XVIII w.	Gminna ewidencja zabytków
19 7	Nosków	Kościelna	przy nr 8	Zespół kościół parafialnego p.w. św. Trójcy		Kościół parafialny	1749 r., 1870 r., 1927 r.	509/A decyzja z dnia 31.12.1990 r.
19 8	Nosków	Kościelna	przy nr 8	Zespół kościół parafialnego p.w. św. Trójcy		Dzwonnica	2 połowa XVIII w.	509/A decyzja z dnia 31.12.1990 r.
19 9	Nosków	Kościelna	8	Zespół kościół parafialnego p.w. św. Trójcy		Organistówk a	lata 30 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
20 0	Nosków					Cmentarz rzymsko- katolicki	połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
20 1	Nosków	Szkolna	13			Szkoła obecnie dom	3 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
20 2	Nosków	Szkolna	28			Szkoła	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
20 3	Nosków	Jarocińska	1			Oberża z salą obecnie Sklep	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
20 4	Nosków	Koźmińska		Zespół dworsko- folwarczny		Zespół dworsko- folwarczny	XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
20 5	Nosków	Koźmińska	23	Zespół dworsko- folwarczny		Dwór obecnie dom	1 połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków

206	Nosków	Koźmińska	Prz y nr 23	Zespół dworsko- folwarczny	Zespół folwarczny	Obora, stajnia, owczarnia później Brojlerowni a	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
207	Nosków	Koźmińska	Prz y nr 23	Zespół dworsko- folwarczny	Zespół folwarczny	Obora	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
208	Nosków	Koźmińska	Prz y nr 23	Zespół dworsko- folwarczny	Zespół folwarczny	Stodoła	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
209	Nosków	Koźmińska	Prz y nr 25	Zespół dworsko- folwarczny	Zespół folwarczny	Gorzelnia obecnie dom	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
210	Nosków	Koźmińska	Prz y nr 23	Zespół dworsko- folwarczny	Zespół folwarczny	Ogrodzenie	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
211	Nosków	Okrężna	9	Zespół dworsko- folwarczny	Kolonia mieszkalna	Czworak	2 połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
212	Nosków	Okrężna	9- 11	Zespół dworsko- folwarczny	Kolonia mieszkalna	Komórka	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
213	Nosków	Okrężna	8- 10	Zespół dworsko- folwarczny	Kolonia mieszkalna	Czworak	2 połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
214	Nosków	Okrężna	11	Zespół dworsko- folwarczny	Kolonia mieszkalna	Czworak	2 połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
215	Nosków	Okrężna	12- 14	Zespół dworsko- folwarczny	Kolonia mieszkalna	Czworak	2 połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
216	Nosków	Koźmińska	20			Dom	lata 30 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
217	Nosków	Okrężna	1			Dom	lata 30 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
218	Nosków	Szkolna	12			Dom	1926 r.	Gminna ewidencja zabytków
219	Panienka					Układ ruralistyczny	XVI-XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
220	Panienka		5	Zespół kościół parafialnego p.w. Imienia Jezusa		Zespół kościół parafialnego p.w. Imienia Jezusa		Gminna ewidencja zabytków
221	Panienka		5	Zespół kościół		Kościół parafialny	1787 r.	KS.Z.-II- 1/15/49

				parafialnego p.w. Imienia Jezusa				decyzja z dnia 19.07.1949 r.
22 2	Panienka		Prz y nr 5	Zespół kościół parafialnego p.w. Imienia Jezusa		Dzwonnica	koniec XVIII w.	Gminna ewidencja zabytków
22 3	Panienka		Prz y nr 5	Zespół kościół parafialnego p.w. Imienia Jezusa		Ogrodzenie	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
22 4	Panienka		5	Zespół kościół parafialnego p.w. Imienia Jezusa		Plebania	początek XIX w.	987/A decyzja z dnia 6.03.1970 r.
22 5	Panienka		Prz y nr 5	Zespół kościół parafialnego p.w. Imienia Jezusa		Cmentarz przykościeln y	XVIII w.	Gminna ewidencja zabytków
22 6	Panienka					Cmentarz rzymsko- katolicki	połowa XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
22 7	Panienka		12	Zespół szkoły		Szkoła	1935 r.	Gminna ewidencja zabytków
22 8	Panienka		Prz y nr 12	Zespół szkoły		Budynek gospodarczy	lata 30 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
22 9	Panienka		Prz y nr 12	Zespół szkoły		Ogrodzenie	lata 30 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
23 0	Panienka	Chwałęcin	21B	Zespół stacji kolejowej		Dworzec	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
23 1	Panienka	Chwałęcin	21A	Zespół stacji kolejowej		Dom kolejowy	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
23 2	Panienka	Chwałęcin	21A	Zespół stacji kolejowej		Szalet	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
23 3	Panienka		31			Karczma obecnie dom	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
23 4	Panienka			Zespół dworsko- folwarczny		Zespół dworsko- folwarczny	XIX/XX w.	Gminna ewidencja zabytków

23 5	Panienka		1	Zespół dworsko- folwarczny		Dwór obecnie dom	3 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
23 6	Panienka		Prz y nr 1	Zespół dworsko- folwarczny		Park	3 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
23 7	Panienka		Prz y nr 1	Zespół dworsko- folwarczny		Ogrodzenie	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
23 8	Panienka		Prz y nr 1	Zespół dworsko- folwarczny	Zespół folwarczny	Stajnia	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
23 9	Panienka		Prz y nr 1	Zespół dworsko- folwarczny	Zespół folwarczny	Obora	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
24 0	Panienka		Prz y nr 1	Zespół dworsko- folwarczny	Zespół folwarczny	Ogrodzenie z bramą	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
24 1	Panienka		2	Zespół dworsko- folwarczny	Zespół folwarczny	Czworak obecnie dom	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
24 2	Panienka		Prz y nr 2	Zespół dworsko- folwarczny	Zespół folwarczny	Budynek gospodarczy	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
24 3	Panienka		26	Zagroda		Dom	lata 20 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
24 4	Panienka		Prz y nr 26	Zagroda		Budynek gospodarczy	1928 r.	Gminna ewidencja zabytków
24 5	Panienka		Prz y nr 55	Zagroda osadnika niemieckiego		Stodoła	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
24 6	Panienka		Prz y nr 55	Zagroda osadnika niemieckiego		Parownik	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
24 7	Panienka		Prz y nr 55	Zagroda osadnika niemieckiego		Ogrodzenie	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
24 8	Panienka		Prz y nr 23			Budynek gospodarczy	1914 r.	Gminna ewidencja zabytków
24 9	Panienka		30			Dom	lata 30 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
25 0	Panienka		39			Dom	lata 10 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
25 1	Panienka		40			Dom	lata 10 XX w.	Gminna ewidencja zabytków

25 2	Panienka					Kapliczka	90.XX w., figura - k. XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
25 3	Parzęczew		15	Zespół dworsko- folwarczny		Zespół dworsko- folwarczny	koniec XIX w. – lata 30. XX w.	Gminna ewidencja zabytków
25 4	Parzęczew		15	Zespół dworsko- folwarczny		Dwór obecnie dom	1925-1927	Gminna ewidencja zabytków
25 5	Parzęczew		15	Zespół dworsko- folwarczny		Rządcówka obecnie dom	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
25 6	Parzęczew		16	Zespół dworsko- folwarczny		Obora	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
25 7	Parzęczew		13	Zespół dworsko- folwarczny		Stodoła	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
25 8	Parzęczew		Prz y nr 15	Zespół dworsko- folwarczny		Spichlerz	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
25 9	Parzęczew		Prz y nr 15	Zespół dworsko- folwarczny		Kuźnia	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
26 0	Parzęczew		Prz y nr 15	Zespół dworsko- folwarczny		Ogrodzenie	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
26 1	Parzęczew			Zespół dworsko- folwarczny		Park	około 1920 r.	Gminna ewidencja zabytków
26 2	Parzęczew		9	Zespół dworsko- folwarczny	Kolonia mieszkalna	Czworak	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
26 3	Parzęczew		10	Zespół dworsko- folwarczny	Kolonia mieszkalna	Czworak	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
26 4	Parzęczew		12	Zespół dworsko- folwarczny	Kolonia mieszkalna	Czworak	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
26 5	Parzęczew		19	Zagroda parcelanta		Dom	1936-1937 r.	Gminna ewidencja zabytków
26 6	Parzęczew		Prz y nr 19	Zagroda parcelanta		Budynek gospodarczy	1936-1937 r.	Gminna ewidencja zabytków
26 7	Parzęczew					Kapliczka	1945 r.	Gminna ewidencja zabytków
26 8	Poręba					Kościół ewangelicki obecnie rzymsko-	1885 r.	744/Wlkp/A decyzja z dnia 31.05.2012

						katolicki filialny p.w. Niepokalane go Serca NMP		
26 9	Poręba					Cmentarz ewangelicki	2 połowa XIX w.	744/Wlkp/A decyzja z dnia 31.05.2012
27 0	Poręba		3			Szkoła obecnie dom	lata 10 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
27 1	Poręba		25			Szkoła niemiecka obecnie dom	lata 80 XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
27 2	Poręba		Prz y nr 7	Zagroda		Chlew	1935 r.	Gminna ewidencja zabytków
27 3	Poręba		14			Dom	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
27 4	Poręba		20			Dom	1903 r.	Gminna ewidencja zabytków
27 5	Poręba		22			Dom	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
27 6	Poręba		27			Dom osadników niemieckich	1898 r.	Gminna ewidencja zabytków
27 7	Poręba		29			Dom	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
27 8	Poręba			Zespół dworsko- folwarczny		Zespół dworsko- folwarczny		745/Wlkp/A decyzja z dnia 30.07.1986 r. oraz z 31.05.2012 r
27 9	Poręba		32	Zespół dworsko- folwarczny		Dwór	2 połowa XIX w.	745/Wlkp/A decyzja z dnia 30.07.1986 r. oraz z 31.05.2012 r
28 0	Poręba		przy nr 32	Zespół dworsko- folwarczny		Park	2 połowa XIX w.	745/Wlkp/A decyzja z dnia 30.07.1986 r. oraz z 31.05.2012 r

28 1	Poręba		przy nr 32	Zespół dworsko- folwarczny		Budynek turbiny elektrycznej	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
28 2	Poręba		31	Zespół dworsko- folwarczny		Czworak obecnie dom	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
28 3	Rusko					Układ ruralistyczny	XIV-XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
28 4	Rusko	Koźmińska	10	Zespół kościół parafialnego p.w. św. Wojciecha		Zespół kościół parafialnego p.w. św. Wojciecha	XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
28 5	Rusko	Koźmińska	10	Zespół kościół parafialnego p.w. św. Wojciecha		Kościół parafialny	1833 r., 1913 r.	kl.III- 885/11/61 decyzja z dnia 27.12.1961 r.
28 6	Rusko	Koźmińska	przy nr 10	Zespół kościół parafialnego p.w. św. Wojciecha		Ogrodzenie z bramą	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
28 7	Rusko	Koźmińska	przy nr 10	Zespół kościół parafialnego p.w. św. Wojciecha		Cmentarz przykościeln y	XVII w.	Gminna ewidencja zabytków
28 8	Rusko	Koźmińska	10	Zespół kościół parafialnego p.w. św. Wojciecha	Zespół plebani	Plebania	około 1850 r.	Gminna ewidencja zabytków
28 9	Rusko					Cmentarz rzymsko- katolicki	około 1913 r.	Gminna ewidencja zabytków
29 0	Rusko	Szkolna	28	Zespół szkoły		Szkoła	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
29 1	Rusko	Koźmińska		Zespół pałacowo- folwarczny		Zespół pałacowo- folwarczny		364/1409/A decyzja z dnia 27.02.1973 r.
29 2	Rusko	Koźmińska	11	Zespół pałacowo- folwarczny		Pałac	1875-1876 r.	364/1409/A decyzja z dnia 27.02.1973 r.

293	Rusko	Koźmińska	15	Zespół pałacowo-folwarczny		Oficyna obecnie dom	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
294	Rusko	Koźmińska	5	Zespół pałacowo-folwarczny		Rządcówka	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
295	Rusko	Koźmińska	przy nr 11	Zespół pałacowo-folwarczny		Park	2 połowa XIX w.	364/1409/A decyzja z dnia 27.02.1973 r.
296	Rusko	Koźmińska	przy nr 11	Zespół pałacowo-folwarczny		Ogrodzenie z 2 bramami	3 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
297	Rusko	Koźmińska		Zespół pałacowo-folwarczny	Zespół folwarczny	Stajnia i spichlerz	3 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
298	Rusko	Koźmińska		Zespół pałacowo-folwarczny	Zespół folwarczny	Obora	3 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
299	Rusko	Koźmińska		Zespół pałacowo-folwarczny	Zespół folwarczny	Obora	1 ćwierć XX w.	Gminna ewidencja zabytków
300	Rusko	Koźmińska		Zespół pałacowo-folwarczny	Zespół folwarczny	Stelmacharnia i kuźnia	lata 30 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
301	Rusko	Koźmińska		Zespół pałacowo-folwarczny	Zespół folwarczny	Gołębnik	lata 30 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
302	Rusko	Koźmińska		Zespół pałacowo-folwarczny	Zespół folwarczny	Brama główna	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
303	Rusko	Szkolna	5	Zespół pałacowo-folwarczny	Kolonia mieszkalna	Ośmiorak	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
304	Rusko	Szkolna	7	Zespół pałacowo-folwarczny	Kolonia mieszkalna	Ośmiorak	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
305	Rusko	Szkolna	9	Zespół pałacowo-folwarczny	Kolonia mieszkalna	Ośmiorak	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
306	Rusko	Strzyżewsk a	przy nr 3	Zespół folwarczny	Folwark Strzyżewski	Stodoła	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
307	Rusko	Strzyżewsk a	8	Zespół domu		Dom	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
308	Rusko	Strzyżewsk a	8	Zespół domu		Obora	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków

309	Rusko	Strzyżewsk a	26	Zespół domu		Dom	1 ćwierć XX w.	Gminna ewidencja zabytków
310	Rusko	Strzyżewsk a	6			Dom	1890 r.	Gminna ewidencja zabytków
311	Suchorzewk o			Zespół folwarczny		Zespół folwarczny	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
312	Suchorzewk o		27	Zespół folwarczny		Rządcówka	około 1890 r.	Gminna ewidencja zabytków
313	Suchorzewk o		Prz y nr 27	Zespół folwarczny		Stajnia	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
314	Suchorzewk o		Prz y nr 27	Zespół folwarczny		Obora	1874 r.	Gminna ewidencja zabytków
315	Suchorzewk o		Prz y nr 27	Zespół folwarczny		Obora	1880 r.	Gminna ewidencja zabytków
316	Suchorzewk o		Prz y nr 27	Zespół folwarczny		Owczarnia	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
317	Suchorzewk o		Prz y nr 27	Zespół folwarczny		Stodoła	około 1890 r.	Gminna ewidencja zabytków
318	Suchorzewk o		Prz y nr 27	Zespół folwarczny		Ogrodzenie z bramą	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
319	Suchorzewk o		14	Zespół folwarczny	Kolonia mieszkalna	Dwojak	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
320	Suchorzewk o		16	Zespół folwarczny	Kolonia mieszkalna	Dwojak	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
321	Suchorzewk o		29	Zespół folwarczny	Kolonia mieszkalna	Ośmiorak	3 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
322	Wojciechow o		12	Zespół stacji kolejowej		Dworzec	1914 r.	Gminna ewidencja zabytków
323	Wojciechow o		7	Zespół stacji kolejowej		Dom pracownikó w kolei	1 ćwierć XX w.	Gminna ewidencja zabytków
324	Wojciechow o		8	Zespół stacji kolejowej		Dom kolejowy	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
325	Wojciechow o		60			Szkoła obecnie dom	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków

32 6	Wojciechow o		4	Zespół karczmy		Karczma obecnie dom	3 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
32 7	Wojciechow o		przy nr 4	Zespół karczmy		Budynek gospodarczy	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
32 8	Wojciechow o		71	Zespół folwarczny		Dom	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
32 9	Wojciechow o		przy nr 71	Zespół folwarczny		Dom	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
33 0	Wojciechow o		przy nr 71	Zespół folwarczny		Obora	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
33 1	Wojciechow o		przy nr 71	Zespół folwarczny		Stodoła	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
33 2	Wojciechow o		przy nr 63	Zagroda		Chlew	koniec XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
33 3	Wojciechow o		69	Zagroda		Dom	1 ćwierć XX w.	Gminna ewidencja zabytków
33 4	Wojciechow o		69	Zagroda		Stodoła	lata 30 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
33 5	Wojciechow o		69	Zagroda		Stodoła	1938 r.	Gminna ewidencja zabytków
33 6	Wojciechow o		11	Zagroda		Dom	1895 r.	Gminna ewidencja zabytków
33 7	Wojciechow o		przy nr 11	Zagroda		Budynek gospodarczy		Gminna ewidencja zabytków
33 8	Wojciechow o		20			Dom	1902 r.	Gminna ewidencja zabytków
33 9	Wojciechow o		25			Dom	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
34 0	Wojciechow o		28			Dom	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
34 1	Wojciechow o		51			Dom	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków
34 2	Wojciechow o		13B	Zespół płatarni		Płatkarnia	początek XX w.	Gminna ewidencja zabytków

34 3	Wojciechow o		przy nr 13B	Zespół płatkarni		Brama	1 ćwierć XX w.	Gminna ewidencja zabytków
34 4	Wojciechow o		1			Szkoła	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
34 5	Zalesie		33	Zespół szkoły		Szkoła obecnie Dom	3 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
34 6	Zalesie		przy nr 33	Zespół szkoły		Budynek gospodarczy	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
34 7	Zalesie		1			Dom	4 ćwierć XIX w.	Gminna ewidencja zabytków
34 8	Zalesie		10			Dom	1907 r.	Gminna ewidencja zabytków
34 9	Zalesie		23			Dom	1913 r.	Gminna ewidencja zabytków
35 0	Zalesie		27			Dom	1910 r.	Gminna ewidencja zabytków
35 1	Zalesie		29			Dom	lata 20 XX w.	Gminna ewidencja zabytków
35 2	Zalesie		52			Dom	1902 r.	Gminna ewidencja zabytków
35 3	Zalesie		55			Dom	1897 r.	Gminna ewidencja zabytków

10.2. ANEKS NR 2 Gminna ewidencja zabytków gminy Jaraczewo – Stanowiska archeologiczne

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stanowiska na obszarze	Funkcja	Chronologia	Kultura	Formy ochrony/ nr rejestru
1	Łobez	61-31			grodzisko	wczesne średniowiecze		1463/A 27.09.197 3 r.
2	Panienka	61-32	26	1	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
			26	1	śląd osadniczy	późne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
3	Panienka	61-32	25	2	śląd osadniczy	neolit		Gminna ewidencja zabytków
			25	2	osada		kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
			25	2	osada		kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			25	2	śląd osadniczy	?	?	Gminna ewidencja zabytków
4	Panienka	61-32	21	3	śląd osadniczy		kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			21	3	osada	późne średniowiecze/ok res nowożytny		Gminna ewidencja zabytków
5	Panienka	61-32	22	4	śląd osadniczy		kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			22	4	śląd osadniczy	późne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
6	Panienka	61-32	20	5	śląd osadniczy	epoka kamienia		Gminna ewidencja zabytków
			20	5	punkt osadniczy		kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków

			20	5	śląd osadniczy	późne średniowiecze/ok res nowożytny		Gminna ewidencja zabytków
7	Panienska	61-32	24	6	śląd osadniczy	epoka kamienia		Gminna ewidencja zabytków
			24	6	śląd osadniczy		kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			24	6	punkt osadniczy	późne średniowiecze/ok res nowożytny		Gminna ewidencja zabytków
8	Panienska	61-32	19	7	punkt osadniczy		kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			19	7	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
			19	7	punkt osadniczy	późne średniowiecze/ok res nowożytny		Gminna ewidencja zabytków
			19	7	śląd osadniczy	?	?	Gminna ewidencja zabytków
9	Panienska	61-32	18	8	osada		kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
			18	8	osada		kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			18	8	punkt osadniczy	wczesne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
			18	8	śląd osadniczy	?		Gminna ewidencja zabytków
10	Panienska	61-32	16	9	punkt osadniczy		kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			16	9	punkt osadniczy	późne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
11	Panienska	61-32	23	10	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
			23	10	punkt osadniczy	późne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
12	Panienska	61-32	17	11	punkt osadniczy		kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków

			17	11	punkt osadniczy		kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			17	11	punkt osadniczy	późne średniowiecze/okres nowożytny		Gminna ewidencja zabytków
13	Panienka	61-32	11	12	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
			11	12	punkt osadniczy	późne średniowiecze/okres nowożytny		Gminna ewidencja zabytków
			11	12	śląd osadniczy	?		Gminna ewidencja zabytków
14	Panienka	61-32	8	13	śląd osadniczy	epoka kamienia		Gminna ewidencja zabytków
			8	13	punkt osadniczy		kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
			8	13	osada		kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			8	13	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
			8	13	punkt osadniczy	późne średniowiecze/okres nowożytny		Gminna ewidencja zabytków
			8	13	śląd osadniczy	?		Gminna ewidencja zabytków
15	Panienka	61-32	9	14	śląd osadniczy	mezolit lub neolit		Gminna ewidencja zabytków
			9	14	punkt osadniczy		kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
			9	14	punkt osadniczy		kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			9	14	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
			9	14	śląd osadniczy	późne średniowiecze/okres nowożytny		Gminna ewidencja zabytków
			9	14	śląd osadniczy	?		Gminna ewidencja zabytków

16	Panienka	61-32	1	15	śląd osadniczy	epoka kamienia		Gminna ewidencja zabytków
			1	15	śląd osadniczy		kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			1	15	punkt osadniczy	późne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
			1	15	śląd osadniczy	?		Gminna ewidencja zabytków
17	Panienka	61-32	28	16	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
			28	16	śląd osadniczy	późne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
18	Panienka	61-32	2	17	śląd osadniczy	epoka kamienia		Gminna ewidencja zabytków
			2	17	punkt osadniczy		kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
19	Panienka	61-32	3	18	śląd osadniczy	mezolit lub neolit		Gminna ewidencja zabytków
			3	18	punkt osadniczy		kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
			3	18	osada		kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			3	18	śląd osadniczy	późne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
20	Panienka	61-32	10	19	śląd osadniczy	epoka kamienia		Gminna ewidencja zabytków
			10	19	śląd osadniczy		kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
			10	19	osada		kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			10	19	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
			10	19	punkt osadniczy	?		Gminna ewidencja zabytków

21	Panienka	61-32	12	20	śląd osadniczy	neolit		Gminna ewidencja zabytków
			12	20	punkt osadniczy		kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
			12	20	punkt osadniczy		kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			12	20	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
			12	20	śląd osadniczy	późne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
			12	20	śląd osadniczy	okres nowożytny		Gminna ewidencja zabytków
			12	20	śląd osadniczy	?		Gminna ewidencja zabytków
22	Panienka	61-32	15	21	śląd osadniczy		kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
			15	21	śląd osadniczy	?		Gminna ewidencja zabytków
23	Panienka	61-32	14	22	punkt osadniczy		kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
			14	22	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
			14	22	śląd osadniczy	późne średniowiecze/okres nowożytny		Gminna ewidencja zabytków
			14	22	śląd osadniczy	?		Gminna ewidencja zabytków
24	Panienka	61-32	13	23	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
			13	23	śląd osadniczy	późne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
25	Panienka	61-32	7	24	śląd osadniczy		kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
			7	24	śląd osadniczy		kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków

			7	24	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
			7	24	śląd osadniczy	późne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
			7	24	punkt osadniczy	późne średniowiecze/ok res nowożytny		Gminna ewidencja zabytków
26	Panienska	61-32	5	25	śląd osadniczy	neolit		Gminna ewidencja zabytków
			5	25	śląd osadniczy		kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
			5	25	osada		kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			5	25	punkt osadniczy	wczesne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
			5	25	śląd osadniczy	późne średniowiecze/ok res nowożytny		Gminna ewidencja zabytków
27	Panienska	61-32	4	26	śląd osadniczy		kultura amfor kulistych	Gminna ewidencja zabytków
			4	26	osada		kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			4	26	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
28	Panienska	61-32	27	27	punkt osadniczy		kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			27	27	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
29	Panienska	61-32	6	28	śląd osadniczy		kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
			6	28	osada		kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			6	28	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
			6	28	śląd osadniczy	?		Gminna ewidencja zabytków

30	Bielejewo	61-32	1	29	grobowiec megalityczny	neolit		Gminna ewidencja zabytków
31	Bielejewo	61-32	2	30	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
			2	30	śląd osadniczy	?		Gminna ewidencja zabytków
32	Bielejewo	61-32	3	31	punkt osadniczy		kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
			3	31	śląd osadniczy		kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
33	Bielejewo	61-32	4	32	punkt osadniczy		kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			4	32	punkt osadniczy	wczesne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
			4	32	śląd osadniczy	późne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
34	Bielejewo	61-32	5	33	śląd osadniczy		kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
			5	33	śląd osadniczy		kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
35	Zalesie	61-32	15	67	śląd osadniczy	neolit		Gminna ewidencja zabytków
			15	67	śląd osadniczy		kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
			15	67	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
			15	67	śląd osadniczy	późne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
			15	67	punkt osadniczy	późne średniowiecze/okres nowożytny		Gminna ewidencja zabytków
			15	67	osada		kultura pucharów lejkowatych	Gminna ewidencja zabytków
			15	67	osada		kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków

			15	67	osada	VII-VIII w.		Gminna ewidencja zabytków
36	Zalesie	61-32	14	68	śląd osadniczy	epoka kamienia		Gminna ewidencja zabytków
			14	68	śląd osadniczy		kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
37	Zalesie	61-32	13	69	śląd osadniczy	epoka kamienia		Gminna ewidencja zabytków
			13	69	śląd osadniczy		kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
38	Zalesie	61-32	1	70	śląd osadniczy	epoka kamienia		Gminna ewidencja zabytków
			1	70	punkt osadniczy	późne średniowiecze/ok res nowożytny		Gminna ewidencja zabytków
39	Zalesie	61-32	16	71	śląd osadniczy	mezolit lub neolit		Gminna ewidencja zabytków
			16	71	śląd osadniczy		kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
			16	71	śląd osadniczy	późne średniowiecze/ok res nowożytny		Gminna ewidencja zabytków
40	Zalesie	61-32	17	72	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
			17	72	śląd osadniczy	późne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
41	Zalesie	61-32	2	73	osada		kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
			2	73	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
			2	73	śląd osadniczy	późne średniowiecze/ok res nowożytny		Gminna ewidencja zabytków
			2	73	śląd osadniczy	?		Gminna ewidencja zabytków
42	Zalesie	61-32	3	74	śląd osadniczy		kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków

			3	74	śląd osadniczy	pradzieje		Gminna ewidencja zabytków
			3	74	śląd osadniczy	okres nowożytny		Gminna ewidencja zabytków
43	Zalesie	61-32	4	75	osada	wczesne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
			4	75	śląd osadniczy	okres nowożytny		Gminna ewidencja zabytków
44	Zalesie	61-32	5	76	punkt osadniczy		kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			5	76	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
			5	76	punkt osadniczy	późne średniowiecze/okres nowożytny		Gminna ewidencja zabytków
45	Zalesie	61-32	6	77	punkt osadniczy	wczesne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
			6	77	punkt osadniczy	późne średniowiecze/okres nowożytny		Gminna ewidencja zabytków
46	Zalesie	61-32	7	78	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
			7	78	śląd osadniczy	późne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
47	Zalesie	61-32	8	79	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
			8	79	śląd osadniczy	późne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
			8	79	śląd osadniczy	?		Gminna ewidencja zabytków
48	Zalesie	61-32	9	80	śląd osadniczy	epoka kamienia		Gminna ewidencja zabytków
			9	80	śląd osadniczy		kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
			9	80	śląd osadniczy		kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków

49	Zalesie	61-32	10	81	osada		kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
			10	81	punkt osadniczy		kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
50	Zalesie	61-32	12	82	śląd osadniczy		kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
			12	82	śląd osadniczy		kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			12	82	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
51	Zalesie	61-32	11	83	śląd osadniczy		kultura pucharów lejkowatych	Gminna ewidencja zabytków
			11	83	śląd osadniczy		kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
52	Zalesie	61-32	18	89	punkt osadniczy	neolit		Gminna ewidencja zabytków
53	Zalesie	61-32	19	90	śląd osadniczy	mezolit lub neolit		Gminna ewidencja zabytków
54	Zalesie	61-32	20	91	śląd osadniczy	neolit		Gminna ewidencja zabytków
55	Zalesie	61-32	21	92	śląd osadniczy	interstadium neolitu i brązu		Gminna ewidencja zabytków
56	Jaraczewo	62-31	1	1	śląd osadniczy	epoka kamienia		Gminna ewidencja zabytków
			1	1	śląd osadniczy	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			1	1	punkt osadniczy	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
			1	1	osada	późne średniowiecze	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
			1	1	śląd osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
57	Jaraczewo	62-31	2	2	punkt osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków

58	Jaraczewo	62-31	3	3	śląd osadniczy	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
59	Jaraczewo	62-31	4	4	punkt osadniczy	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			4	4	osada	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
			4	4	osada	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
60	Jaraczewo	62-31	5	5	osada	okres halszacki	kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
			5	5	osada	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
61	Jaraczewo	62-31	6	6	osada	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
62	Jaraczewo	62-31	7	7	śląd osadniczy	neolit/wczesna epoka brązu		Gminna ewidencja zabytków
			7	7	punkt osadniczy	epoka brązu	kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
			7	7	osada	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
63	Jaraczewo	62-31	8	8	punkt osadniczy	epoka brązu	kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
64	Wojciechowo	62-31	1	9	osada	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
			1	9	osada	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
65	Łobez	62-31	2	10	osada	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
66	Wojciechowo	62-31	2	11	śląd osadniczy	pradzieje		Gminna ewidencja zabytków
67	Wojciechowo	62-31	3	12	śląd osadniczy	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
68	Wojciechowo	62-31	4	13	śląd osadniczy	pradzieje		Gminna ewidencja zabytków

			4	13	śląd osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
69	Wojciechowo	62-31	5	14	śląd osadniczy	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
70	Wojciechowo	62-31	6	15	punkt osadniczy	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			6	15	śląd osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
71	Jaraczewo	62-31	9	16	śląd osadniczy	epoka brązu	kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
			9	16	osada	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
72	Jaraczewo	62-31	10	17	śląd osadniczy	późne średniowiecze	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
73	Jaraczewo	62-31	11	18	śląd osadniczy	pradzieje		Gminna ewidencja zabytków
			11	18	śląd osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
74	Jaraczewo	62-31	12	19	punkt osadniczy	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			12	19	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
			12	19	śląd osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
75	Jaraczewo	62-31	13	20	śląd osadniczy	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			13	20	śląd osadniczy	pradzieje		Gminna ewidencja zabytków
			13	20	śląd osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
76	Jaraczewo	62-31	14	21	osada	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			14	21	śląd osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków

77	Jaraczewo	62-31	15	22	ślad osadniczy	epoka kamienia		Gminna ewidencja zabytków
			15	22	osada	epoka brązu	kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
78	Jaraczewo	62-31	16	23	punkt osadniczy	epoka brązu	kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
79	Łobez	62-31	3	24	osada	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
80	Łobzowiec	62-31	1	25	osada	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
81	Łobzowiec	62-31	2	26	punkt osadniczy	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
82	Łobzowiec	62-31	3	27	ślad osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
83	Łobez	62-31	4	28	punkt osadniczy	epoka brązu	kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
			4	28	osada	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
			4	28	ślad osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
84	Łobez	62-31	5	29	osada	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
85	Łobez	62-31	6	30	ślad osadniczy	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
86	Wojciechowo	62-31	7	31	punkt osadniczy	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
87	Wojciechowo	62-31	8	32	ślad osadniczy	pradzieje		Gminna ewidencja zabytków
88	Wojciechowo	62-31	9	33	punkt osadniczy	epoka brązu	kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
89	Wojciechowo	62-31	10	34	ślad osadniczy	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
90	Wojciechowo	62-31	11	35	ślad osadniczy	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków

91	Wojciechowo	62-31	12	36	śląd osadniczy	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
92	Wojciechowo	62-31	13	37	śląd osadniczy	późne średniowiecze	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
93	Wojciechowo	62-31	14	38	śląd osadniczy	pradzieje		Gminna ewidencja zabytków
			14	38	śląd osadniczy	późne średniowiecze	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
94	Wojciechowo	62-31	15	39	osada	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
95	Wojciechowo	62-31	16	40	osada	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
96	Wojciechowo	62-31	17	41	osada	epoka brązu	kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
97	Wojciechowo	62-31	18	42	punkt osadniczy	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
98	Wojciechowo	62-31	19	43	punkt osadniczy	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
			19	43	śląd osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
99	Wojciechowo	62-31	20	44	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
100	Wojciechowo	62-31	21	45	punkt osadniczy	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
			21	45	śląd osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
101	Wojciechowo	62-31	22	46	osada	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
102	Wojciechowo	62-31	23	47	osada	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
			23	47	punkt osadniczy	późne średniowiecze	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
			23	47	śląd osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków

103	Wojciechowo	62-31	24	48	osada	epoka brązu	kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
104	Wojciechowo	62-31	25	49	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
105	Wojciechowo	62-31	26	50	śląd osadniczy	późne średniowiecze	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
106	Wojciechowo	62-31	27	51	śląd osadniczy	późne średniowiecze	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
107	Łobez	62-31	7	52	osada	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
108	Łobez	62-31	8	53	śląd osadniczy	pradzieje		Gminna ewidencja zabytków
			8	53	punkt osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
109	Łobez	62-31	9	54	śląd osadniczy	epoka kamienia		Gminna ewidencja zabytków
			9	54	śląd osadniczy	pradzieje		Gminna ewidencja zabytków
110	Łobez	62-31	10	55	śląd osadniczy	późne średniowiecze	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
111	Łobez	62-31	11	56	osada	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			11	56	śląd osadniczy	późne średniowiecze	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
			11	56	śląd osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
112	Jaraczewo	62-31	17	57	śląd osadniczy	epoka brązu	kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
113	Łobez	62-31	12	58	punkt osadniczy	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
114	Łobez	62-31	13	59	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
115	Łobez	62-31	14	60	osada	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków

116	Łobez	62-31	15	61	śląd osadniczy	pradzieje		Gminna ewidencja zabytków
			15	61	osada	późne średniowiecze	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
117	Jaraczewo	62-31	18	62	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
118	Łowęcice	62-31	1	66	punkt osadniczy	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
119	Gola	62-31	1	68	śląd osadniczy	mezolit		Gminna ewidencja zabytków
120	Gola	62-31	2	83	śląd osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
121	Gola	62-31	3	84	śląd osadniczy	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			3	84	śląd osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
122	Gola	62-31	4	85	śląd osadniczy	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			4	85	punkt osadniczy	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
			4	85	śląd osadniczy	późne średniowiecze	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
123	Gola	62-31	5	86	punkt osadniczy	epoka brązu	kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
124	Gola	62-31	6	87	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze		Gminna ewidencja zabytków
			6	87	śląd osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
125	Gola	62-31	7	88	śląd osadniczy	neolit/wczesna epoka brązu		Gminna ewidencja zabytków
			7	88	śląd osadniczy	pradzieje		Gminna ewidencja zabytków
126	Gola	62-31	8	89	śląd osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków

127	Jaraczewo	62-31	19	90	śląd osadniczy	późne średniowiecze/ok res nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
128	Jaraczewo	62-31	20	91	śląd osadniczy	epoka kamienia		Gminna ewidencja zabytków
			20	91	osada	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
			20	91	śląd osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
129	Jaraczewo	62-31	21	92	śląd osadniczy	epoka kamienia		Gminna ewidencja zabytków
			21	92	punkt osadniczy	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
130	Jaraczewo	62-31	22	93	śląd osadniczy	epoka brązu	kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
			22	93	śląd osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
131	Jaraczewo	62-31	23	94	osada	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
132	Jaraczewo	62-31	24	95	punkt osadniczy	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
133	Jaraczewo	62-31	25	96	śląd osadniczy	późne średniowiecze	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
134	Łobez	62-31	16	97	punkt osadniczy	epoka brązu	kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
			16	97	punkt osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
135	Łobez	62-31	17	98	osada	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
136	Łobez	62-31	18	99	śląd osadniczy	neolit		Gminna ewidencja zabytków
137	Łobez	62-31	19	100	osada	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
138	Łobez	62-31	20	101	punkt osadniczy	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków

139	Łobez	62-31	21	102	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
			21	102	śląd osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
140	Gola	62-31		103	cmentarzysko	epoka brązu	kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
141	Gola	62-31		104	toporek kamienny	neolit		Gminna ewidencja zabytków
142	Gola	62-31		105	cmentarzysko	okres halszacki	kultura pomorska	1464/A 27.09.197 3 r.
143	Gola	62-31		106	znalezisko luźne	mezolit	kultura maglemosk a	Gminna ewidencja zabytków
144	Jaraczewo	62-31		107	toporek kamienny	neolit		Gminna ewidencja zabytków
145	Jaraczewo	62-31		108	cmentarzysko			Gminna ewidencja zabytków
146	Jaraczewo	62-31		109	cmentarzysko	okres lateński	kultura grobow skrzynkowy ch	674/A 10.07.196 9 r.
147	Łowęcice	62-31		110				Gminna ewidencja zabytków
148	Wojciechowo	62-31		111	siekierka			Gminna ewidencja zabytków
149	Góra	62-32	1	12	cmentarzysko	wczesna epoka żelaza	kultura łużycka	1471/A 28.09.197 3 r.
150	Strzyżewko	63-31	1	13	osada	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
151	Strzyżewko	63-31	2	14	śląd osadniczy	późne średniowiecze/ok res nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
152	Strzyżewko	63-31	3	15	śląd osadniczy	pradzieje		Gminna ewidencja zabytków
153	Cerekwica	63-31	1	16	śląd osadniczy	neolit		Gminna ewidencja zabytków
			1	16	śląd osadniczy	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków

			1	16	osada	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
154	Cerekwica	63-31	2	17	śląd osadniczy	neolit		Gminna ewidencja zabytków
			2	17	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
			2	17	śląd osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
155	Cerekwica	63-31	3	18	punkt osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
156	Cerekwica	63-31	4	19	punkt osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
157	Cerekwica	63-31	5	20	śląd osadniczy	późne średniowiecze	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
			5	20	punkt osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
158	Strzyżewko	63-31	4	21	śląd osadniczy	późne średniowiecze	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
			4	21	śląd osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
159	Strzyżewko	63-31	5	22	śląd osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
160	Strzyżewko	63-31	6	23	punkt osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
161	Strzyżewko	63-31	7	24	osada	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
162	Cerekwica	63-31	6	25	śląd osadniczy	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
163	Cerekwica	63-31	7	26	punkt osadniczy	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
			7	26	śląd osadniczy	późne średniowiecze	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
164	Cerekwica	63-31	8	27	śląd osadniczy	pradzieje		Gminna ewidencja zabytków

			8	27	ślad osadniczy	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
165	Cerekwica	63-31	9	28	osada	epoka brązu	kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
166	Cerekwica	63-31	10	29	cmentarzysko	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
167	Poręba	63-31	1	30	osada	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
168	Poręba	63-31	2	31	ślad osadniczy	epoka brązu	kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
			2	31	osada	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			2	31	punkt osadniczy	późne średniowiecze	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
169	Poręba	63-31	3	32	ślad osadniczy	późne średniowiecze	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
170	Poręba	63-31	4	33	ślad osadniczy	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			4	33	ślad osadniczy	późne średniowiecze	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
171	Poręba	63-31	5	34	ślad osadniczy	pradzieje		Gminna ewidencja zabytków
172	Poręba	63-31	6	35	ślad osadniczy	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			6	35	osada	późne średniowiecze	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
173	Poręba	63-31	7	36	ślad osadniczy		kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
			7	36	ślad osadniczy	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
			7	36	ślad osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
174	Poręba	63-31	8	37	osada	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków

			8	37	śląd osadniczy	późne średniowiecze/ok res nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
175	Cerekwica	63-31	11	38	punkt osadniczy	późne średniowiecze	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
176	Cerekwica	63-31	12	39	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
			12	39	osada	późne średniowiecze	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
177	Cerekwica	63-31	13	40	osada	XVII-XVIII w.	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
178	Cerekwica	63-31	14	41	śląd osadniczy	późne średniowiecze	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
			14	41	osada	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
179	Cerekwica	63-31	15	42	śląd osadniczy	średniowiecze	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
180	Cerekwica	63-31	16	43	śląd osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
181	Cerekwica	63-31	17	44	śląd osadniczy	epoka brązu	kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
			17	44	śląd osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
182	Cerekwica	63-31	18	45	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
			18	45	osada	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
183	Cerekwica	63-31	19	46	punkt osadniczy	XVII-XVIII w.	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
184	Cerekwica	63-31	20	47	punkt osadniczy	epoka brązu	kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
185	Cerekwica	63-31	21	48	śląd osadniczy	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
186	Cerekwica	63-31	22	49	śląd osadniczy	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków

187	Cerekwica	63-31	23	50	punkt osadniczy	epoka brązu	kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
188	Cerekwica	63-31	24	51	śląd osadniczy	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
189	Strzyżewko	63-31	8	52	śląd osadniczy	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			8	52	śląd osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
190	Strzyżewko	63-31	9	53	śląd osadniczy	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
191	Suchorzewko	63-32	1	2	śląd osadniczy	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			1	2	osada	późne średniowiecze	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
192	Suchorzewko	63-32	2	3	osada	średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
193	Suchorzewko	63-32	3	4	śląd osadniczy	pradzieje		Gminna ewidencja zabytków
194	Nosków	63-32	1	5	osada	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
			1	5	śląd osadniczy	późne średniowiecze	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
195	Rusko	63-32	1	6	punkt osadniczy	wczesne średniowiecze	kultura prapolska	Gminna ewidencja zabytków
			1	6	śląd osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
196	Rusko	63-32	2	7	punkt osadniczy	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			2	7	punkt osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
197	Rusko-Huby	63-32	3	8	śląd osadniczy	epoka brązu	kultura łużycka	Gminna ewidencja zabytków
			3	8	osada	późne średniowiecze/okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków

198	Rusko	63-32	4	9	śląd osadniczy	późne średniowiecze/ok res nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
199	Rusko	63-32	5	10	śląd osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
200	Rusko	63-32	6	11	śląd osadniczy	późne średniowiecze	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
201	Suchorzewko	63-32	4	12	osada	epoka brązu	kultura łżycka	Gminna ewidencja zabytków
			4	12	śląd osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
202	Nosków	63-32	2	14	śląd osadniczy	XVIII w.	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
203	Nosków	63-32	3	15	osada	okres wpływów rzymskich	kultura przeworska	Gminna ewidencja zabytków
			3	15	śląd osadniczy	średniowiecze	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
			3	15	śląd osadniczy	XVII-XVIII w.	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
204	Nosków	63-32	4	16	śląd osadniczy	późne średniowiecze/ok res nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
205	Nosków	63-32	5	17	śląd osadniczy	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
206	Nosków	63-32	6	18	śląd osadniczy	późne średniowiecze/ok res nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
207	Nosków	63-32	7	19	osada	późne średniowiecze/ok res nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
208	Nosków	63-32	8	20	śląd osadniczy	pradzieje		Gminna ewidencja zabytków
			8	20	śląd osadniczy	średniowiecze	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
209	Rusko	63-32	7	21	osada	późne średniowiecze/ok res nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
210	Rusko	63-32	8	22	osada	okres nowożytny	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków

211	Suchorzewko	63-32	5	23	śląd osadniczy	neolit		Gminna ewidencja zabytków
212	Rusko	64-32	1	10	punkt osadniczy	neolit/wczesna epoka brązu		Gminna ewidencja zabytków
			1	10	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
213	Rusko	64-32	2	11	śląd osadniczy	neolit/wczesna epoka brązu		Gminna ewidencja zabytków
214	Rusko	64-32	3	12	śląd osadniczy	XVII-XVIII w.	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
215	Rusko-Janów	64-32	4	13	śląd osadniczy	średniowiecze	kultura polska	Gminna ewidencja zabytków
216	Rusko	64-32	5	14	śląd osadniczy	neolit/wczesna epoka brązu		Gminna ewidencja zabytków

Uzasadnienie

Potrzeba i cel podjęcia uchwały:

Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami zostały ustawowo włączone do katalogu zadań samorządów terytorialnych. Art. 7 ust. 1 pkt. 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.) stanowi, że zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. Z art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 840) wynika obowiązek sporządzenia przez Burmistrza gminnego programu opieki nad zabytkami. Program ten sporządza się na okres 4 lat. Celem programu jest rozpoznanie stanu zachowania dziedzictwa kulturowego gminy, zahamowanie degradacji substancji zabytkowej i zachowanie wartościowych zasobów dziedzictwa kulturowego oraz kształtowanie atrakcyjnego wizerunku gminy. *Gminny Program Opieki Nad Zabytkami Miasta i Gminy Jaraczewo na lata 2022–2025* uzyskał wymaganą prawem pozytywną opinię Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i podlega przyjęciu przez Radę Miasta i Gminy Jaraczewo.

Różnica między istniejącym a projektowanym stanem prawnym:

Przedmiotowy Program bazując w znacznej mierze na doświadczeniach wynikających z realizacji poprzedniej wersji *Gminnego programu opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Jaraczewo na lata 2017-2021* – w części modyfikuje i jednocześnie wyznacza nowe cele przy jego realizacji. Uchwalenie Programu wypełnia wymóg ustawowy, jednocześnie pozwala zebrać w jednym dokumencie informacje dotyczące aktualnego stanu ochrony zabytków i zamierzeń Gminy w tym zakresie w najbliższych latach, co umożliwi monitorowanie podejmowanych działań w dziedzinie opieki nad zabytkami.

Przewidywane skutki społeczne i gospodarcze:

Określenie w programie działań zmierzających do zachowania i poprawy stanu dziedzictwa kulturowego Miasta i Gminy Jaraczewo przyczyni się do podniesienia świadomości tożsamości kulturowej, jakości życia i atrakcyjności turystycznej Miasta i Gminy oraz jej promocji w regionie.

Skutki finansowe związane z wejściem w życie uchwały, źródło finansowania:

Podjęcie uchwały nie wywołuje bezpośrednich skutków finansowych dla budżetu Miasta i Gminy, w związku z tym nie określa się źródeł finansowania. Konkretnie działania w kolejnych latach będą się odbywały w oparciu o corocznie uchwalany budżet gminy, gdzie zostaną zaplanowane stosowne kwoty.

Burmistrz Miasta i Gminy

Dariusz Strugała